Liberecký kraj

Analýza ekonomického rozvoje Libereckého kraje a jeho postavení v rámci České republiky

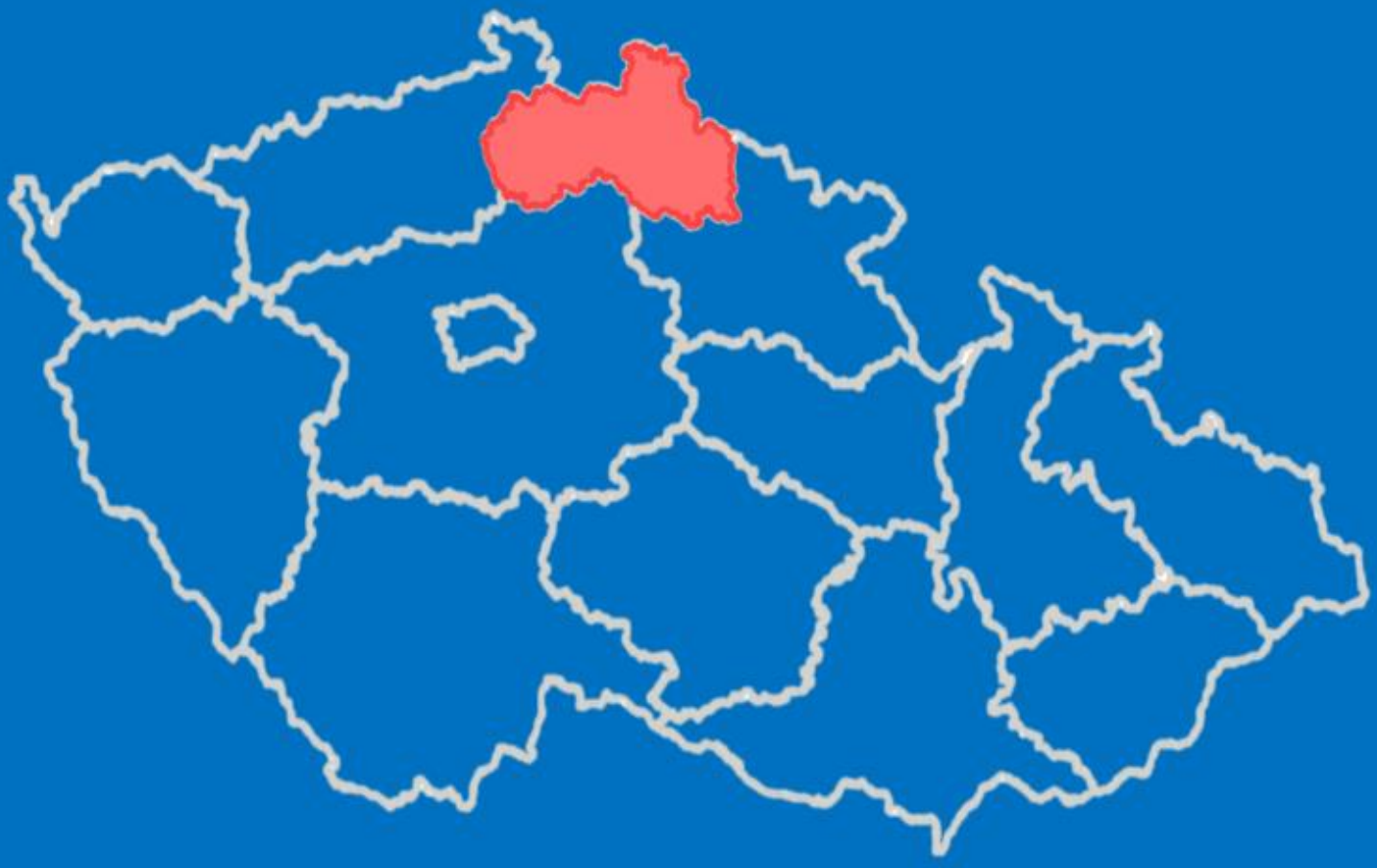

GaREP, spol. s r.o.

10. 9. 2025

Pořizovatel:

Krajský úřad Libereckého kraje
odbor regionálního rozvoje a evropských projektů
oddělení rozvojových koncepcí
U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2
www.kraj-lbc.cz

Zpracovatel:

GaREP, spol. s r.o., společnost pro regionální ekonomické poradenství
Vlhká 194/25, 602 00 Brno
garep@garep.cz
www.garep.cz

Zpracovatelský tým:
Ing. Jan Binek, Ph.D.
RNDr. Ondřej Šerý, Ph.D.
Mgr. Alan Faltýnek
Ing. Zdeněk Šilhan, Ph.D.
RNDr. Kateřina Synková

OBSAH

ÚVOD ... 6
1. VÝCHODISKA ... 7
1.1 Přístup k hodnocení ekonomického výkonu regionů ... 7
Hrubý domácí produkt ... 7
Regionální hrubý domácí produkt ... 9
Vlivy na ekonomickou výkonnost regionů ... 11
1.2 Metodický přístup ... 12
Přístup ke srovnání ... 12
Hodnocené ukazatele ... 13
2. CELKOVÝ PŘEHLED POSTAVENÍ LIBERECKÉHO KRAJE ... 18
3. VÝVOJ HDP A JEHO KOMPONENT ... 25
3.1 Ekonomický vývoj ČR a jeho souvislosti ... 25
3.2 Vývoj HDP a jeho komponent v Libereckém kraji ... 27
3.3 Mezikrajské srovnání HDP a jeho komponent ... 31
4. VÝVOJ DALŠÍCH SOCIOEKONOMICKÝCH UKAZATELŮ ... 37
4.1 Podnikání ... 37
4.2 Trh práce ... 41
4.3 Věda a výzkum ... 49
4.4 Demografický vývoj ... 51
4.5 Další témata ... 57
Hospodaření územních samospráv ... 57
Dotace z operačních programů EU ... 59
Cestovní ruch ... 61
Kulturní a kreativní odvětví ... 63
Dopravní infrastruktura a prostorové souvislosti ... 64
Dostupnost mobilních sítí ... 65
Dostupnost ploch pro podnikatelskou výstavbu ... 66
Ceny nemovitostí ... 67
Hospodářsky a sociálně ohrožená území ... 67
5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ ... 69
5.1 Klíčové poznatky ... 69
Zhodnocení situace v kraji ... 69
Hlavní příčiny ekonomického vývoje ... 72
5.2 Identifikace vhodných oblastí podpory ... 73
5.3 Manažerské shrnutí ... 75
PŘEHLED POUŽITÝCH ZDROJŮ ... 77
PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK ... 79

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Vývoj meziroční změny HDP ČR v letech 2003–2024 (za rok 2024 předběžný údaj) 25
Obr. 2: Vývoj hrubého domácího produktu, hrubé přidané hodnoty a objemu mezd včetně ostatních osobních nákladů v přepočtu na obyvatele v ČR a v Libereckém kraji 2003–2023 27
Obr. 3: Vývoj podílu hrubého domácího produktu, hrubé přidané hodnoty a objemu mezd Libereckého kraje na ČR 2003–2023 28
Obr. 4: Srovnání hrubého domácího produktu, hrubé přidané hodnoty a objemu mezd Libereckého kraje s průměrem ČR 2003–2023 28
Obr. 5: Vývoj hrubého domácího produktu, hrubé přidané hodnoty, čistého disponibilního důchodu domácností, tvorby hrubého fixního kapitálu a mezd včetně ostatních osobních nákladů v přepočtu na obyvatele v Libereckém kraji v letech 2003–2024 29
Obr. 6: Podíl sekundéru Libereckého kraje na hrubé přidané hodnotě sekundéru ČR v období 2003–2023 30
Obr. 7: Vývoj HDP ČR a krajů v přepočtu na obyvatele 2003–2023 (bez Prahy) 32
Obr. 8: Vývoj HDP v krajích ČR v milnících období 2003–2023 33
Obr. 9: Hrubá přidaná hodnota dle odvětví a na obyvatele v krajích ČR v roce 2023 34
Obr. 10: Vývoj čistého disponibilního důchodu ČR a krajů v přepočtu na obyvatele 2003–2023 35
Obr. 11: Vývoj tvorby hrubého fixního kapitálu ČR a krajů v přepočtu na obyvatele 2003–2023 36
Obr 12: Vývoj počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji vůči průměru ČR za období 2003–2024 37
Obr. 13: Vývoj kumulovaného stavu přímých zahraničních investic na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji a ČR za období 2003–2023 40
Obr. 14: Podíl zaměstnaných obyvatel v odvětví „Výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů“ dle CZ-NACE dle krajů ČR při sčítání lidu 2011 a 2021 42
Obr. 15: Podíl zaměstnaných obyvatel v odvětví „Ubytování a stravování“ dle CZ-NACE dle krajů ČR při sčítání lidu 2011 a 2021 43
Obr. 16: Rozdíl mezi počty dojíždějících a vyjíždějících za prací do/z kraje mezi kraji ČR v přepočtu na 1 000 obsazených pracovních míst dle sčítání lidu 2021 44
Obr. 17: Rozdíl mezi počty dojíždějících a vyjíždějících za prací do/z kraje mezi kraji ČR v přepočtu na 1 000 obsazených pracovních míst dle sčítání lidu 2011 45
Obr. 18: Vývoj podílu nezaměstnaných osob a dlouhodobě nezaměstnaných osob v ČR a v Libereckém kraji 2003–2024 (v %, vždy k 31. 12.) 47
Obr. 19: Vývoj průměrné měsíční mzdy v Kč v Libereckém kraji a ČR v obdob 2003–2024 48
Obr. 20: Vývoj indexu počtu pracovišť a pracovníků VaV v ČR a v Libereckém kraji 2003–2023 49
Obr. 21: Objem a struktura financování výdajů VaV v Libereckém kraji v období 2003–2023 50
Obr. 22: Vývoj výdajů VaV v ČR a v Libereckém kraji 2003–2023 (2003 = 100 %) 51
Obr. 23: Vývoj podílu všech obyvatel a obyvatel ve věku 20–64 let („práceschopné obyvatelstvo“) Libereckého kraje vůči ČR v období 2003–2024 52
Obr. 24: Bilance přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel do/z Libereckého kraje 2003–2024 53
Obr. 25: Bilance přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel ve věku 20 až 34 let do/z Libereckého kraje 2003–2024 54
Obr. 26: Přirozený přírůstek/úbytek obyvatel Libereckého kraje 2003–2024 55
Obr. 27: Přirozený přírůstek/úbytek obyvatel ČR a krajů 2003–2024 56
Obr. 28: Vývoj přijatých transferů a kapitálových výdajů územních samospráv v přepočtu na obyvatele v ČR a v Libereckém kraji v období 2007–2024 (v Kč) 57
Obr. 29: Vývoj podílu přijatých transferů na celkových příjmech a podílu kapitálových výdajů na celkových výdajích územních samospráv v ČR a v Libereckém kraji v období 2007–2024 58
Obr. 30: Vývoj počtů přenocování rezidentů a nerezidentů na obyvatele a průměrného počtu přenocování v ČR a v Libereckém kraji v období 2012–2024 62
Obr. 31: Průměrný počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR a v krajích ČR 2012–2024 63
Obr. 32: Mapa srovnání kvality telekomunikačních služeb v České republice v roce 2025 66
Obr. 33: Hospodářsky a sociálně ohrožená území a bývalé vojenské újezdy ČR – aktualizace vymezení dle usnesení vlády č. 932 z 11. prosince 2024 68

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Přehled vývoje HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů Libereckého kraje 18
Tab. 2: Vývoj podílu hodnot HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů Libereckého kraje na hodnotě za ČR (v %) 21
Tab. 3: Vývoj hodnot HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů Libereckého kraje vůči průměru ČR (v %) 22
Tab. 4: Vývoj mezikrajského pořadí Libereckého kraje dle hodnot HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů 23
Tab. 5: Vývoj bazických indexů Libereckého kraje hodnot HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů (2003 = 100) 24
Tab. 6: Přehled ekonomických subjektů nad 1 000 zaměstnanců v Libereckém kraji k 31. 5. 2025 38
Tab. 7: Průměrné hodnoty přijatých transferů a kapitálových výdajů v ČR a v krajích za období 2007–2024 58
Tab. 8: Využívání dotací z operačních programů EU v Libereckém kraji v programovém období 2014–2020 v přepočtu na počet míst realizace* k 1. 1. 2024 59
Tab. 9: Schválené dotace z operačních programů EU v Libereckém kraji v programovém období 2021–2027 v přepočtu na počet míst realizace* k 2. 1. 2025 60
Tab. 10: Vývoj podílu Libereckého kraje na počtu přenocování v ČR a průměrného počtu přenocování v období 2012–2024 61
Tab. 11: Index cen bytů a rodinných domů 2015–2023 (2015=100) 67

ÚVOD

Cílem analýzy je zjistit důvody poklesu postavení Libereckého kraje v rámci mezikrajského srovnání ekonomické výkonnosti měřené pomocí hrubého domácího produktu (HDP) v přepočtu na obyvatele v období 2003–2024.

Výchozí metodickou otázkou je způsob stanovení regionálního HDP, protože HDP na úrovni krajů je výsledkem regionalizace národního HDP. Vstupem do analýzy je proto v rámci první kapitoly nastínění způsobu výpočtu národního a regionálního HDP. Druhou část východisek tvoří přestavení metodického přístupu ke srovnávací analýze a také pojetí využitých ukazatelů.

Druhá kapitola tvoří odrazový můstek pro následující analýzy. V pěti obdobně strukturovaných přehledových tabulkách jsou zde z různých úhlů pohledu uspořádány hlavní ukazatele rozvoje Libereckého kraje. Barevně jsou zvýrazněny trendy a výrazné hodnoty. Z tabulek jasně vyplývají oblasti, kde se situace nevyvíjí příznivě, a naopak oblasti, kde si kraj stojí dobře.

V následujících dvou kapitolách jsou jednotlivé oblasti a témata detailněji rozebrána a jsou identifikovány souvislosti a pravděpodobné příčiny vývoje.

Ve třetí kapitole je věnována pozornost HDP. Rozbor vývoje HDP Libereckého kraje je provázán s hodnocením vývoje ukazatelů vstupujících do regionalizace národního HDP, či přímo souvisejících s produkcí v rámci kraje. Kontext interpretace tohoto vývoje tvoří shrnutí celkového ekonomického vývoje ČR v daném období. Analýza HDP a jeho determinantů probíhá ve vztahu k situaci v ČR a v mezikrajském srovnání.

Ve čtvrté kapitole jsou v druhé linii hodnocení hledány souvislosti s vývojem dalších socioekonomických ukazatelů ve čtyřech základních oblastech s nejsilnější vazbou na ekonomický vývoj kraje. Tyto oblasti jsou doplněny stručným rozborem dalších témat, která dotváří celkové podmínky pro život a podnikání v kraji.

Závěrečná kapitola začíná shrnutím klíčových zjištění s důrazem na příčiny poklesu či zaostávání Libereckého kraje. Na ně navazuje návrh oblastí a opatření, jejichž cílená podpora by mohla ovlivnit nepříznivě se vyvíjející ukazatele rozvoje a přispět ke zlepšení ekonomické výkonnosti a rozvoje Libereckého kraje. Poslední částí kapitoly je manažerské shrnutí s nejdůležitějšími informacemi.

1. VÝCHODISKA

1.1 PŘÍSTUP K HODNOCENÍ EKONOMICKÉHO VÝKONU REGIONŮ

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

Základním ukazatelem ekonomického výkonu státu a regionů je **hrubý domácí produkt** (HDP).

HDP představuje klíčový makroekonomický ukazatel vyjadřující hodnotu zboží a služeb vytvořených v národním hospodářství během určitého období. Měří výkonnost ekonomiky a slouží jako základ pro mezinárodní i regionální srovnání ekonomického rozvoje.

HDP se dle ČSÚ (2016, 2021, 2024)[1] odhaduje třemi metodami:

- **Výrobní/produkční metodou** (nejpoužívanější): počítá se jako rozdíl mezi celkovou produkcí a mezispotřebou, k němuž jsou přičteny daně z produktů snížené o dotace na produkty (*produkce – mezispotřeba = hrubá přidaná hodnota + daně z produktů – dotace na produkty = HDP v běžných cenách*). Mezi datové vstupy výrobní metody patří: podniková statistika (produkce, mezispotřeba); DPH (daňová hlášení, kontrola mezispotřeby a výnosů); výkaz o tržbách a nákladech podniků; administrativní data (zdravotnictví, školství, veřejná správa); ČSSZ (počet zaměstnanců, vyplacené mzdy); a cenové indexy (pro odhad ve stálých cenách).
- **Výdajovou metodou**: počítá se jako součet výdajů na spotřebu, tvorby kapitálu a čistého vývozu (*HDP= výdaje domácností + výdaje vlády + investice + (export – import)*, kde výdaje domácností = konečná spotřeba, výdaje vlády = výdaje na veřejné statky a služby, investice = tvorba hrubého kapitálu).
- **Důchodovou metodou**: součtem náhrad zaměstnancům, daní (po odečtení dotací) a provozního přebytku (*hrubý důchod = náhrady zaměstnancům + daně – dotace + provozní přebytek*). Tato metoda slouží spíše jako kontrolní nástroj.
- Rozdíl mezi metodami (výrobní a výdajovou) je následně upraven v bilančním procesu. Rozdíl se vyrovnává do změn zásob (v běžných cenách) nebo do mezispotřeby (v cenách předchozího roku). Konečné HDP je sladěné tak, aby se obě metody rovnaly.

Výpočet HDP probíhá kvartálně i ročně, přičemž se využívají různé časové odhady (bleskový odhad 45. den, 1. standardní odhad 60. den a 90. den pak 2. standardní odhad s revizemi). Důležitými kroky jsou sběr a ověření dat, koncepční úpravy, převod do cen předchozího roku (metodou *annual overlap*) a sezónní očištění (metodou *TRAMO/SEATS*).

Roční národní účty se sestavují zvlášť, nezískávají se pouze součtem čtvrtletních údajů, ale vychází z **podrobnějších a úplnějších dat**, která jsou dostupná často až zpětně (např. daňová přiznání, výkazy firem apod.).

- Aby mezi ročními a čtvrtletními (QNA) údaji nebyly rozpory, probíhá tzv. benchmarking, tj. harmonizace čtvrtletních údajů s ročními. Roční data jsou poté považovaná za přesnější

[1] ČSÚ (2024): Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika. Viz https://csu.gov.cz/hruby_domaci_produkt_-hdp-. ČSÚ (2021): Popis sestavování regionální HPH 2018. Česká republika. Viz https://apl.czso.cz/nufile/Regional%20GVA%20Inventory%20CZ.pdf. ČSÚ (2016): Odhady čtvrtletních národních účtů v České republice. Popis datových zdrojů a metod používaných při sestavení čtvrtletních národních účtů. Viz https://csu.gov.cz/docs/107516/4b104a2d-f845-92bc-5e24-e2b2a3a63d78/CZQNAInventory_20170407_cz.pdf.

a jsou nadřazena čtvrtletním údajům. Čtvrtletní údaje jsou pak zpětně přepočítávány nebo upravovány, aby souhlasily s ročními.

- HDP v běžných cenách se převádí do stálých cen pomocí deflátorů a cenových indexů.

Dle Nečadové (2012)[2] nelze **HDP považovat za komplexní indikátor celkového ekonomického výkonu, protože nezachycuje plně všechny formy produkce a jejich skutečný přínos**.

- Významná část produkce, zejména v oblasti veřejného sektoru (např. školství, zdravotnictví, obrana), je oceňována pouze na základě nákladů. Neodráží tak její reálný objem ani efektivnost. Stejně tak jsou některé služby (např. volný čas, práce v domácnosti) zcela opomíjeny kvůli obtížné kvantifikaci.
- Dalším problémem je nejednotnost v zachycení služeb mezi zeměmi. Služba poskytovaná v jedné zemi jako soukromá (zdravotnictví, vzdělávání) musí být v jiné zemi v národních účtech vykázána stejně, i když její reálný dopad na ekonomiku a společnost se může lišit.
- HDP dále ignoruje stav a změny v přírodním, sociálním a lidském kapitálu, stejně jako dopady ekonomické činnosti na životní prostředí. Znamená to, že může ukazovat pozitivní vývoj i v situaci, kdy je růst vykoupen vyčerpáváním neobnovitelných zdrojů či zhoršováním kvality života (= pozitivní vývoj HDP může znamenat současný růst na úkor růstu budoucího).

Matis (2024)[3] shrnuje faktory, které nejvýznamněji ovlivňují vývoj HDP, a to:

- Spotřeba: změny ve spotřebě domácností mohou mít přímý dopad na HDP; vysoká spotřeba indikuje rostoucí poptávku po zboží a službách.
- Investice: výdaje na kapitálové investice a inovace mohou podpořit hospodářský růst a zvýšit HDP.
- Vládní výdaje: rozhodnutí vlády o výdajích na projekty a programy mohou ovlivnit hospodářskou aktivitu a HDP.
- Export a import: úroveň zahraničního obchodu může mít významný vliv na HDP. Vysoký vývoz zvyšuje HDP, zatímco vysoký dovoz jej snižuje.
- Míra nezaměstnanosti: vysoká míra nezaměstnanosti může znamenat nižší spotřebu, a tím i nižší HDP.

Hlavními a již zmíněnými komponentami jednotlivých metod odhadu HDP jsou:

- **Hrubá přidaná hodnota (HPH)** představuje rozdíl mezi celkovou produkcí zboží a služeb a mezi spotřebou (hodnotou statků a služeb spotřebovaných ve výrobě). Představuje souhrn přidaných hodnot jednotlivých odvětví.

  Hlavní rozdíl mezi hrubým domácím produktem a hrubou přidanou hodnotou je, že HDP vyjadřuje celkovou hodnotu finálních statků a služeb vytvořených v dané ekonomice, zatímco HPH měří hodnotu vytvořenou v jednotlivých odvětvích ekonomiky, bez započítání daní a dotací na produkty. **HDP je v podstatě HPH, ale v cenách, za které se zboží nakupuje (čili v kupních cenách). V praxi HPH tvoří okolo 90 % HDP.** HDP

[2] Nečadová, M. (2012): Je HDP vhodným ukazatelem ekonomické výkonnosti a sociálního pokroku v podmínkách globalizace? ACTA OECONOMICA PRAGENSIA, https://aop.vse.cz/pdfs/aop/2012/05/01.pdf.
[3] Matis, J. (2024): Makroekonomické faktory – hrubý domácí produkt (HDP) (1. díl). Viz https://www.fxstreet.cz/jakub-matis-makroekonomicke-faktory-1-dil.html.

a HPH se obvykle vyvíjejí podobně. Jen výjimečně, pokud daně dramaticky rostou nebo klesají, je vývoj HDP odlišný od HPH. Tyto ukazatele jsou jen dvěma pohledy na totéž.[4]

- **Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK)** obsahuje hodnotu pořízení hmotného i nehmotného investičního majetku (koupeného, bezúplatně převzatého nebo vyrobeného ve vlastní režii), sníženou o hodnotu jeho prodeje a hodnotu majetku předaného bezúplatně. Patří sem i pořízení formou finančního leasingu. Cílem pořízení je vždy využívat tento investiční majetek při produktivní činnosti, včetně bydlení v obydlí jeho vlastníka. Fixním kapitálem jsou pouze aktiva používaná ve výrobě po dobu delší než jeden rok. Patří sem rovněž např. předměty pro vojenské účely, výdaje na výzkum a vývoj apod.
- **Čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD)** představuje částku, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory ve formě finančních aktiv a na akumulaci hmotných a nehmotných aktiv. Disponibilní důchod je výsledkem tvorby a rozdělení důchodů a je bilanční položkou účtu druhotného rozdělení důchodů.

REGIONÁLNÍ HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

Dle Kahouna (2009, 2011)[5] se pro porovnání mezi státy EU využívá ukazatel **HDP na obyvatele v paritě kupní síly (PPS),** který eliminuje cenové rozdíly mezi zeměmi. **Regionální HDP** se nejčastěji používá pro analýzu ekonomické výkonnosti regionů (obvykle na úrovni NUTS 2) a k alokaci fondů EU.

- Je třeba jej chápat čistě jako **ukazatel ekonomické výkonnosti území**, nikoliv jako měřítko blahobytu. K tomu slouží spíše ukazatel čistého disponibilního důchodu domácností.
- Pro metody regionální alokace HDP se nabízí více různých koncepčních přístupů, které mohou být v různých zemích používány různě a které mohou rovněž ve stejné zemi nabídnout odlišné regionální struktury celkového ekonomického výkonu, který regionální HDP vyjadřuje.

Metodické přístupy k regionálnímu HDP

Kahoun (2009, 2011) uvádí, že rozsah regionálních účtů je omezen na vybrané souhrnné ukazatele a dva sektorové účty domácností. Důvodem jsou koncepční limity a nedostatek dat. Mezi hlavní sledované agregáty patří údaje o zaměstnanosti, mzdách, tvorbě kapitálu, hrubé přidané hodnotě a HDP.

V praxi se data často vztahují k širším jednotkám zahrnujícím více místních jednotek v různých regionech. V takových případech se pro jejich regionalizaci využívají ukazatele jako zaměstnanost nebo mzdové náklady.

Pro výpočet regionálního HDP lze teoreticky použít tři přístupy, ale prakticky se uplatňuje především **výrobní metoda**. Důvodem je nedostatek dat pro výdajovou a důchodovou metodu, zejména chybějící informace o regionálním vývozu, dovozu a konečné spotřebě.

[4] Podrobné vysvětlení viz např. https://statistikaamy.csu.gov.cz/o-slozitem-jednoduse-makroekonomicka-dvojcata-2.

[5] Kahoun, J. (2009): Metoda výpočtu regionálního HDP v České republice. Český statistický úřad, Praha. Kahoun, J. (2011): Regionální hrubý domácí produkt: důchodový a produkční přístup. Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky. ISSN 1801-4496. Viz https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/WP_06.pdf.

Hlavní složky výrobní metody:

- **Regionální produkce** (tržby za prodej výrobků a služeb, tržby za prodej zboží bez nákladů na prodané zboží, změny vnitropodnikových zásob vlastní výroby, produkce pro vlastní potřebu).
- **Regionální mezispotřeba** (spotřeba materiálu, energie, výdaje na služby na tvorbu produkce).
- **Regionální čisté daně na produkty** (regionalizace podle proporce na celkové regionální hrubé přidané hodnotě).

Největším problémem je **alokace údajů u multiregionálních organizací**, kdy např. administrativní jednotka sídlí v jednom regionu, ale výroba probíhá v jiném (= nelze přiřadit tržby ke konkrétní jednotce, protože zde např. pouze probíhá administrativní činnost). Přesto se jedná o nejlepší možný postup, který je na základě dostupných údajů za dílčí pracoviště multiregionálních organizací možný. Znamená to, že produkce a tržby jsou počítány v sídle organizace. Údaje o tržbách a nákladech jsou navíc často dostupné pouze za institucionální jednotky jako celek, nikoliv za jednotlivé místní jednotky. Díky uplatnění pracovištní metody u mzdových ukazatelů lze nicméně výstupy organizací alespoň částečně regionalizovat.

V tomto ohledu problematiku doplňuje Redlichová et al. (2019)[6], dle které velké firmy/podniky přinášejí díky úsporám z rozsahu vyšší efektivitu díky specializaci a lepšímu využívání zdrojů.

- Vliv na rozvoj a růst HDP je výraznější, ale zánik velkých firem může současně způsobit prudký nárůst nezaměstnanosti, a to zejména v regionech se silnou specializací. Propuštění pracovníci pak obtížně hledají nové uplatnění kvůli úzkému profesnímu zaměření.
- Oproti tomu malé firmy/podniky působí jako stabilizující prvek regionální ekonomiky. Podporují hospodářský růst, zmírňují výkyvy v nezaměstnanosti a v případě recese jsou méně zasaženy. Platí, že čím vyšší podíl malých firem je v regionu, tím výraznější bývá rozdíl mezi regionálním růstem HDP a celostátním průměrem.

Postup výpočtu regionální HPH v ČR (Kahoun 2009, 2011)

Výpočet probíhá čistou metodou **bottom-up** v případě, kdy jsou k dispozici informace o HPH odhadované výrobní metodou (produkce + mezispotřeba) za místní jednotky.

Další metodou výpočtu je **pseudo-bottom-up** (agregáty vznikají jako odhad za místní jednotky z úrovně institucionální nebo činnostní jednotky).

- Metoda odhaduje údaje za místní činnostní jednotky pomocí klíčování podnikových údajů, především dle objemu mzdových prostředků[7]. Tento přístup zajišťuje o něco větší přesnost na úrovni podniků, kde je vyšší korelace mezi produktivitou a mzdami, než na úrovni celých odvětví.
- Metoda pseudo-bottom-up přiřazuje regionální váhy na základě mzdových objemů organizací v jednotlivých krajích. U tzv. uni-regionálních jednotek (působících pouze v jednom kraji) odpovídá postup čisté bottom-up metodě.

[6] Redlichová, R. et al. (2019): Role of companies´ size in socio-economic development of regions in the Czech Republic. EKONOMSKI PREGLED, 70 (6), 833–848. DOI: 10.32910/ep.70.6.2

[7] Od roku 2011 provádí ČSÚ krajské třídění tohoto ukazatele podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců tzv. „pracovištní metodou“ (před tím to bylo dle sídla podniku).

- Regionalizace HPH nejvýznamnějších institucionálních sektorů, nefinančních podniků a domácností.

Pro ostatní sektory (např. vládu či neziskové organizace) se využívá **top-down metoda** (úhrnné údaje národních účtů, které se prostřednictvím zvoleného klíče rozvrhují do regionů, např. přidaná hodnota podle struktury náhrad zaměstnancům). Proměnou pro regionalizaci jsou **mzdy a platy**.

- Top-down metoda je rovněž založená na mzdových údajích a je aplikována zhruba u 16 % HPH.

Zhruba **10 % HPH** z národních účtů zůstává **nerozděleno** kvůli absenci vhodných regionálních dat.

- Jde o část metodických úprav a obtížně měřitelných údajů – patří sem záměrné zkreslování, šedá a nelegální ekonomika, údaje za jednotky nepodléhající zjišťování apod.
- Tyto odhady jsou alokovány podle struktury již zjištěné regionální HPH v rámci každého odvětví. Odhady jsou obvykle provedené na národní úrovni se značnou mírou nepřesností dat.

Transformace HDP z běžných do stálých cen probíhá s využitím **celostátních deflátorů** aplikovaných na regionální úrovni, což vede k regionálně odlišným reálným růstům. Provádí se v rámci modelování regionálních odhadů za každý kraj NUTS 3, oblast NUTS 2 a odvětví dvoumístné NACE samostatně.

VLIVY NA EKONOMICKOU VÝKONNOST REGIONŮ

Tvorba a interpretace regionálního HDP, resp. hodnocení pořadí ekonomické výkonnosti regionů, naráží na několik zásadních problémů či je ovlivňováno následujícími faktory[8]:

- **Neexistuje regionálně odlišená parita kupní síly –** nezohlednění rozdílů v cenových hladinách mezi regiony uvnitř jednotlivých států – proto nelze korigovat rozdíly v životních nákladech mezi regiony. *Příkladem jsou ceny nájmů a některých dalších druhů služeb, což způsobuje, že v hlavním městě dochází k větší tvorbě HPH, než která může být reálně využita a reálně příjmy obyvatel jsou tak ve skutečnosti ve srovnání s jinými regiony menší, než se zdá.*
- **Specifická pozice Prahy –** díky koncentraci státní správy a sídel firem Praha vykazuje mimořádně vysoký HDP, ale tento ukazatel neodpovídá reálným příjmům rezidentů *(Praha nemá konkurenci, není žádné obdobné centrum).*
- **Meziregionální dojížďka a vyjížďka za prací –** zkresluje HDP na obyvatele – produkce v daném regionu je vyšší, než by odpovídalo pouze jeho obyvatelům (*HDP je v regionu s výraznou dojížďkou nadhodnoceno, a naopak podhodnoceno v regionech s převahou vyjížďky*).
- **Zaměstnanost cizinců –** ovlivňuje HDP bez přímého dopadu na disponibilní důchod domácností.
- **Míra veřejného přerozdělování zdrojů –** může mírnit regionální rozdíly v příjmech, i když samotný HDP zůstává nerovnoměrně rozložen *(na regionální disparity má velký vliv míra sociálních a jiných transferů prostřednictvím sektoru vládních institucí).*

[8] Zpracováno s využitím Kahoun, J. (2011): Regionální hrubý domácí produkt: důchodový a produkční přístup. Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky. ISSN 1801-4496. Viz https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/WP_06.pdf

- **Odlišná struktura regionů NUTS 2 vs. NUTS 3 –** mezinárodní srovnání zpravidla pracuje s NUTS 2 (většina zemí na této úrovni realizuje regionální samosprávu), což například zvýhodňuje Prahu.

1.2 METODICKÝ PŘÍSTUP

PŘISTUP KE SROVNÁNÍ

Data pro srovnání vychází zejména z podkladů Českého statistického úřadu. Pokud z veřejně přístupných zdrojů nebyly údaje dostupné od roku 2003, tak byly vyžádány. Pokud nejsou starší data k dispozici, tak je to výslovně uvedeno. Vedle nesestavování příslušného výkazu je nejčastější příčinou změna metodiky, takže časové řady by nebyly kompatibilní. Vyžádány byly i některé specifické údaje, jako např. věková struktura mezikrajské migrace.

Srovnání vývoje ekonomických a sociálních ukazatelů Libereckého kraje je řešeno čtyřmi základními způsoby:

1. **Srovnání podílu Libereckého kraje na celkových hodnotách za ČR** – způsob identifikace ukazatelů se zvyšujícím se a se snižujícím se významem.
2. **Srovnání vývoje relativních ukazatelů Libereckého kraje s průměrnou úrovní za ČR** – způsob identifikace intenzity odlišností Libereckého kraje.
3. **Srovnání pořadí Libereckého kraje v mezikrajském srovnání** – indikativní využití pro snadnější identifikaci meziregionálních souvislostí. Rozdíly mezi mnohými kraji jsou minimální, a přesné pořadí tak může být v některých případech zkreslující.
4. **Srovnání hodnot bazického indexu 2003=100** (resp. nejstarší údaj = 100) – podklad pro porovnání intenzit vývoje jednotlivých ukazatelů.

Případy dlouhodobého negativního vývoje jsou impulzem pro hledání příčin tohoto vývoje a identifikaci krajských specifik.

Pro srovnání podílu na hodnotách ČR a pro výpočty bazického indexu je využito převážně absolutních hodnot ukazatelů. Pro porovnání s úrovní ČR a pro mezikrajská srovnání je využito převážně přepočtu hodnoty na obyvatele či zaměstnance a dalších relativních ukazatelů.

Z hlediska časového probíhá srovnání v období 2003–2024.

- **Ne všechny ukazatele byly dostupné od roku 2003 (byť naprostá většina ano).**
- **U ukazatelů HDP a jeho komponent nebyly ještě k dispozici údaje za rok 2024.**

Při prezentaci údajů bylo přednostně pracováno s kompletními časovými řadami s důrazem na porovnání počátečních a koncových hodnot. Doplňkově v několika případech (u ukazatelů, které nemají kontinuální charakter) bylo využito průměrů za celé hodnocené období či jeho části.

V případě časových srovnání je důležitá **vazba na celkový ekonomický cyklus** a zásadní vlivy na změny trendů ekonomického vývoje (např. krize 2008–2010, pandemie covid-19 apod., podrobněji je to naznačeno **v části 3.1**).

V případě prezentace hodnot za vybrané roky jde zejména o srovnání mezníků vývoje. Při snaze o skloubení klíčových událostí a srovnatelnosti intervalu byly zvoleny roky 2003 (výchozí před vstupem do EU), 2007 (před počátkem krize), 2010 (za krize), 2013 (po krizi), 2016 (na vrcholu ekonomického růstu), 2019 (před pandemií covid-19), 2022 (po pandemii covid-19),

2024 (nejnovější údaje, situace po krizích posledních let). Tento pohled je využíván částečně ve vybraných tematických kapitolách.

HODNOCENÉ UKAZATELE

Hodnocené ukazatele byly uspořádány do sedmi tematických oblastí:

1. Hrubý domácí produkt
2. Komponenty HDP
3. Podnikání
4. Trh práce
5. Věda a výzkum
6. Demografie
7. Další témata

1. Hrubý domácí produkt

Základním hodnoceným jevem je hrubý domácí produkt (HDP) Libereckého kraje. Jde o hodnotu zboží a služeb vytvořených v národním hospodářství v daném roce. Způsob odhadu HDP byl detailněji představen v kap. 1.1.

HDP je porovnáváno pomocí následujících ukazatelů:

- **HDP v běžných cenách Kč** – absolutní údaj sloužící pro porovnání podílu kraje na celkovém HDP.
- **HDP na obyvatele** – relativizovaný ukazatel umožňující zachycení úrovně ekonomického vývoje.
- **HDP na zaměstnance** – zpřesnění hodnoty ke skupině obyvatel, která se přímo podílí na produkci HDP

K dispozici jsou údaje za období 2003–2023. Zveřejnění definitivních údajů za rok 2024 by mělo být dle plánu ČSÚ až na počátku roku 2026.

Pracováno je s HDP v běžných cenách, aby byla zajištěna srovnatelnost s dalšími ukazateli vyjádřenými v peněžních jednotkách (např. hrubá přidaná hodnota, mzdové prostředky, výdaje na výzkum).

2. Komponenty hrubého domácího produktu

V úzké vazbě na HDP budou analyzovány ukazatele, které přímo či nepřímo vstupují do jeho konstrukce (viz kap. 1.1).

- **Hrubá přidaná hodnota dle krajů (HPH)** – představuje rozdíl mezi celkovou produkcí zboží a služeb a mezi spotřebou. Pohybuje se kolem 90 % úrovně HDP.
- **Hrubá přidaná hodnota dle odvětví CZ-NACE** – umožňuje zachytit ekonomický přínos jednotlivých odvětví. Jsou rozlišena odvětví A Zemědělství, lesnictví a rybářství; B+C+D+E Průmysl, těžba a dobývání (z toho ještě samostatně C Zpracovatelský průmysl); F Stavebnictví; G+H+I Obchod, doprava, ubytování a pohostinství; J Informační a komunikační činnosti; K Peněžnictví a pojišťovnictví; L Činnosti v oblasti nemovitostí; M+N Profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti; O+P+Q Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče; R+S+T+U Ostatní činnosti. Vzhledem

k významu průmyslu v hospodářství Libereckého kraje je z odvětví analyzováno zejména **odvětví sekundéru, tj. průmyslová výroba a stavebnictví.**

- **Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK)** – hodnota pořízení hmotného i nehmotného investičního majetku snížená o hodnotu jeho prodeje a hodnotu majetku předaného bezúplatně. Ukazatel naznačuje objem investic v regionu.
- **Míra investic** – podíl hrubého fixního kapitálu na HDP.
- **Objem mzdových prostředků** – zahrnuje mzdy a ostatní osobní náklady. Jde o klíčový ukazatel využívaný pro regionalizaci národního HDP.
- **Čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD)** – částka, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu.

K dispozici jsou s výjimkou objemu mzdových prostředků údaje za období 2003–2023. Zveřejnění definitivních údajů za rok 2024 by mělo být dle plánu ČSÚ až na počátku roku 2026. Kompatibilní objemy mzdových prostředků jsou dostupné až od roku 2011, kdy ČSÚ přešel na krajské třídění tohoto ukazatele podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců tzv. „pracovištní metodou" (předtím to bylo dle sídla podniku).

Ekonomický potenciál, výkonnost a efektivnost regionu souvisí s řadou ekonomických a sociálních ukazatelů. V následujícím textu jsou seskupeny dále analyzované ukazatele, jejichž vzájemné (ve vztahu k jiným ukazatelům v rámci Libereckého kraje) a mezikrajské srovnání může zachytit příčiny vývoje HDP a jeho komponent v Libereckém kraji.

3. Podnikání

Ukazatele související s podnikáním mají nejužší vztah k produkci v kraji. Naznačují, jak se vyvíjí podnikatelské prostředí a jak reagují ekonomické subjekty na ekonomický cyklus.

- **Počet ekonomicky aktivních subjektů** – subjekty v Registru ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou. Zjištěnou aktivitou se rozumí informace o tom, že ekonomický subjekt je plátcem daně z příjmů, daně z přidané hodnoty nebo platí pojistné na sociální zabezpečení za zaměstnance či jako osoba samostatně výdělečně činná. K dispozici údaje za 2003–2024.
- **Struktura ekonomicky aktivních subjektů dle počtu zaměstnanců** – počty subjektů dle velikostních kategorií počtu zaměstnanců: neuvedeno, bez zaměstnanců, malé podniky (1–5, 6–9, 10–19, 20–24, 25–49 zaměstnanců), střední podniky (50–99, 100–199, 200–249 zaměstnanců), velké podniky (250–499, 500–999, 1000 a více zaměstnanců). V analýze je věnována pozornost zejména **velkým podnikům**. K dispozici údaje za roky 2003–2024.
- **Kumulovaný objem přímých zahraničních investic (PZI) od roku 1993** – k dispozici ve struktuře základní kapitál, reinvestovaný zisk, ostatní kapitál. Základní kapitál představuje vklad nerezidenta do základního kapitálu společnosti. Reinvestovaný zisk je podíl přímého investora na hospodářském výsledku, který není vyplacen jako dividenda. Ostatní kapitál zahrnuje úvěry a dluhové cenné papíry mezi mateřskou a dceřinou společností. Ostatní kapitál může mít tedy i zápornou hodnotu, a může tak dojít ke snížení objemu kumulovaných PZI. K dispozici údaje za roky 2003–2023. Zdrojem údajů je Česká národní banka. Dle minulých období lze očekávat zveřejnění dat za rok 2024 až počátkem roku 2026.
- **Podíl stavu reinvestovaného zisku na stavu přímých zahraničních investic** – ukazatel odráží objem zpětně investovaných zisků.

4. Trh práce

Ukazatele trhu práce přináší opačný pohled na podnikání, kdy se prosperita a vývoj podniků promítá do počtu pracovníků v ekonomice a do jejich hodnocení. K dispozici údaje za roky 2003–2024. Hodnoceny údaje k 31. 12.

- **Počet uchazečů o zaměstnání** – uchazeči evidovaní na Úřadu práce ČR.
- **Podíl nezaměstnaných osob** – z počtu osob ve věku 15–64 let,
- **Podíl dlouhodobě nezaměstnaných** – z počtu nezaměstnaných osob.
- **Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo** – od roku 2012 je hlášení volných míst ze strany zaměstnavatelů dobrovolné.
- **Průměrná měsíční mzda** – na přepočtené osoby při plném úvazku.

V přehledových datech je z trhu práce pracováno zejména s podílem nezaměstnaných, resp. s počtem uchazečů o zaměstnání, a dále s průměrnou měsíční mzdou.

Doplňkově jsou analyzovány ukazatele:

- **Struktura zaměstnanosti** – podíl zaměstnaných v priméru, v sekundéru a v terciéru, zaměstnanost v „autoprůmyslu“ (tj. výroba motorových vozidel), případně srovnání zaměstnanosti v dalších oblastech, údaje ze sčítání lidu 2021 (26. 3.), 2011 (26. 3.). Určitá část těchto pracovníků nicméně pracuje v jiných krajích.
- **Bilance vyjížďky a dojížďky za prací z/do kraje** – mezikrajské srovnání podílu z počtu zaměstnaných, údaje ze sčítání lidu 2021.
- **Zahraniční vyjížďka za prací** – mezikrajské srovnání podílu z počtu zaměstnaných, údaje ze sčítání lidu 2021.

Důvodem určité „doplňkovosti“ je fakt, že tyto ukazatele získané ze Sčítání lidu, domů a bytů se netýkají pracujících na území kraje, ale bydlících v kraji.

5. Věda a výzkum

Věda a výzkum jsou klíčové pro podnikání, protože podporují inovace, konkurenceschopnost a ekonomický růst. Umožňují firmám vyvíjet nové produkty a technologie, optimalizovat procesy a efektivněji reagovat na měnící se tržní prostředí.

- **Výdaje na vědu a výzkum z podnikových zdrojů, z veřejných domácích zdrojů, z veřejných zahraničních zdrojů** – v přepočtu na zaměstnance, podíl podnikových zdrojů, k dispozici údaje za roky 2003–2023.
- **Počet pracovníků vědy a výzkumu** (přepočtené osoby na celé úvazky) – v přepočtu na obyvatele, k dispozici údaje za roky 2003–2023.
- **Počet pracovišť vědy a výzkumu** – k dispozici údaje za roky 2005–2023.

Údaje za rok 2024 budou dle plánu ČSÚ zveřejněny v lednu 2026.

6. Demografie

Demografické údaje vytváří celkový kontext života v kraji. Nepřímo vypovídají o atraktivitě kraje jak z pracovního hlediska, tak z hlediska životních podmínek. Zachycují lidský potenciál.

- **Počet obyvatel** – k dispozici údaje za roky 2003–2024.
- **Počet živě narozených dětí** – k dispozici údaje za roky 2003–2024.

- **Průměrný roční přirozený přírůstek obyvatel** – k dispozici údaje za roky 2003–2024.
- **Průměrný roční migrační přírůstek** – k dispozici údaje za roky 2003–2024.
- **Podíl obyvatel ve věku 15 let a více s vysokoškolským vzděláním** – odráží potenciál pracovní síly kraje. K dispozici údaje ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2021 a k 26. 3. 2011.
- **Podíl obyvatel ve věku 20–64 let** – skupina obyvatel potenciálně v pracovním procesu, odráží potenciál pracovní síly kraje. K dispozici údaje za roky 2003–2024.
- **Migrace mladých obyvatel** – srovnání migrační bilance obyvatel ve věku 20–24 let, 25–29 let, 30–35 let. Využití k prověření, zda z kraje neodchází mladí obyvatelé a nedochází takto k oslabování pracovního potenciálu kraje (a atraktivity pro podnikatele). K dispozici údaje za všechny kraje za období 2003–2024 za jednoleté věkové kategorie (speciálně vyžádáno od ČSÚ).

7. Další témata

V rámci ostatních vlivů jsou uvedena témata, která byla prověřována s cílem zjistit, zda v nich nelze nalézt ukazatele osvětlující nějaké části hospodářství Libereckého kraje. Nemají již výhradně kvantitativní charakter. U kvantitativních údajů zase nejsou k dispozici tak rozsáhlé časové řady. Slouží tedy k prověření dílčích vlivů a hypotéz.

- **Hospodaření územních samospráv** – analýza rozpočtového hospodaření územních samospráv (kraje, obce, svazky obcí) jako regionální obdoba vládních výdajů, se kterými pracuje konstrukce HDP na národní úrovni. Hlavními ukazateli jsou **kapitálové výdaje územních samospráv** a **transfery v rámci příjmů územních samospráv.**
- **Dotace z operačních programů EU** – zhodnocení příspěvku Unie a celkových způsobilých výdajů v přepočtu na místa realizace na základě podkladu, který pro kraje zpracovává Ministerstvo pro místní rozvoj. Zařazeny jsou údaje o ukončených projektech v období 2014–2020 a údaje o aktuálně schválených projektech v období 2021–2027. Dotace by měly přispívat ke snižování regionálních rozdílů a reagovat na potřeby kraje.
- **Cestovní ruch – přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních** – cestovní ruch hraje vzhledem k přírodním podmínkám nezanedbatelnou roli v ekonomice Libereckého kraje. Jde o odvětví výrazně ovlivněné pandemií covid-19 i celkově citlivé na hospodářský cyklus. Specifikace cestovního ruchu by mohla vysvětlit část ekonomického vývoje kraje. Hlavními ukazateli jsou **průměrný počet přenocování, počet přenocování rezidentů a nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních** (tj. zařízení s minimálně 5 pokoji a 10 lůžky). K dispozici jsou údaje za období 2012–2014 (data do roku 2011 vycházejí z jiné metodiky a nejsou srovnatelná). Počty přenocování nejsou úplné, protože v kraji je řada menších ubytovatelů mimo hromadná ubytovací zařízení. To ale platí pro většinu turisticky atraktivních území ČR.
- **Kulturní a kreativní odvětví –** vzhledem k významu kreativity v tradiční i současné ekonomice jde o téma s potenciálem působení na ostatní odvětví a image kraje.
- **Dopravní infrastruktura a prostorové souvislosti** – specifika silniční a železniční sítě. Dále zohlednění kvality sítě a napojení na ekonomická centra v ČR a v zahraničí. Dopravní infrastruktura stále představuje klíčový faktor většiny podnikatelských aktivit.
- **Dostupnost signálu mobilních sítí** – v Libereckém kraji jsou stále místa s horším mobilním signálem (zejména Frýdlantsko). Nedostatečný mobilní signál může být limitem pro některé druhy podnikání.

- **Dostupnost ploch pro podnikatelskou výstavbu –** volné plochy mohou hrát roli v atraktivitě kraje pro vnější investory. Zhodnocení na základě koncepcí Libereckého kraje.
- **Cena nemovitostí** – k dispozici index cen od roku 2015 (2015=100), za období 2019–2022 lze dohledat absolutní hodnoty. Ceny nemovitostí mohou doplnit mozaiku vlivů.
- **Hospodářsky a sociálně ohrožená území** – specifikace území a zhodnocení postavení Libereckého kraje ve vztahu k ostatním krajům. Rozsah území indikuje limity ekonomického rozvoje kraje.

Prověřeno bylo i zachycení počtů **daňových subjektů evidovaných k dani z přidané hodnoty, evidovaných k dani z příjmů fyzických osob** (dostupné údaje za období 2013–2024, data do roku 2013 se dělí dle původní organizační struktury na finanční ředitelství, tj. nejsou kompatibilní s krajskou strukturou) či výběr DPH podle krajů (dostupné údaje za 2014–2024). Vzhledem ke specifičnosti systému nebylo možné tyto údaje smysluplně regionálně interpretovat. Většina vybraného objemu DPH např. připadá na specializovaný finanční úřad, výběr DPH tedy nelze plně rozpočítat dle krajů.

2. CELKOVÝ PŘEHLED POSTAVENÍ LIBERECKÉHO KRAJE

Výchozím krokem pro zjištění příčin vývoje HDP Libereckého kraje byla analýza hodnot socioekonomických ukazatelů Libereckého kraje v kontextu ČR a ostatních krajů v období 2003–2023 (2024). Výstupem byly tabulky srovnávající vývoj situace Libereckého kraje z různých úhlů pohledu.

1. V úvodní tabulce jsou uvedeny hodnoty všech srovnávaných ukazatelů – tabulka obsahuje základní datovou charakteristiku Libereckého kraje.

V následujících tabulkách jsou zpracovány 4 pohledy na situaci Libereckého kraje s odlišnými možnostmi interpretace specifik kraje, a to:

2. Podíl Libereckého kraje na celkové hodnotě za ČR.
3. Podíl Libereckého kraje vůči průměru ČR.
4. Pořadí Libereckého kraje mezi kraji ČR.
5. Bazické indexy za Liberecký kraj.

Cílem těchto přehledových tabulek bylo identifikovat ukazatele a období, u nichž dochází ke snižování významu a úrovně Libereckého kraje. Toto potom slouží jako vstup pro hlubší interpretaci hodnot jednotlivých ukazatelů v rámci kraje v rámci kapitol 3 a 4.

Ukazatele v tabulkách se mírně liší vzhledem k charakteru ukazatelů:

- Podíl na hodnotě za ČR byl počítán z absolutních hodnot a odráží celkový význam ukazatele.
- Podíly na průměru ČR či pořadí krajů byly počítáno na základě relativních ukazatelů, kterých lze na základě vstupních hodnot zkonstruovat více než absolutních ukazatelů.
- Bazické indexy umožňují jednoduše vidět dynamiku vývoje (např. ve vztahu k vývoji ČR či jednotlivých krajů).

Kurzívou jsou uvedeny názvy ukazatelů, u kterých vzhledem k jejich charakteru není možné jednoznačné hodnocení ve smyslu pozitivní/negativní.

Tab. 1: Přehled vývoje HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů Libereckého kraje

0	Ukazatel	Jednotky	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	HDP v běžných cenách	mld. Kč	97	104	115	121	126	127	123	127	130	131	134	141	149	155	166	174	186	184	192	209	230	**
	HDP objemové indexy (předchozí rok = 100)	%	95,5	104,3	112,1	106,3	101,6	102,5	93,4	104,6	103,1	99,0	100,2	101,6	104,4	102,2	106,1	102,1	102,8	94,1	100,2	102,2	102,7	**
	HDP na 1 obyvatele	tis. Kč	227	243	268	282	293	292	281	290	297	300	305	323	341	353	378	397	424	422	440	467	510	**
	HDP na 1 zaměstnance	tis. Kč	489	515	570	605	627	645	637	656	671	698	713	725	757	775	854	885	943	919	949	1 030	1 179	**
2	HPH v běžných cenách	mil. Kč	89	94	104	110	115	116	111	115	117	118	120	128	135	139	149	157	169	168	175	190	211	**
	HPH na 1 zaměstnance	tis. Kč	547	560	612	657	666	685	680	687	731	737	733	757	784	796	874	927	976	958	982	1 076	1 243	**

O	Ukazatel	Jednotky	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Podíl HPH v sekundéru	%	45,7	47,2	48,9	48,7	47,5	46,6	44,6	43,6	44,3	45,1	45,6	47,0	48,4	47,4	46,2	44,6	43,5	41,4	40,0	39,6	40,5	**
	THFK	mld. Kč	32	33	31	29	31	35	30	30	32	33	29	34	33	33	37	41	42	41	46	53	57	**
	THFK na 1 obyvatele	tis. Kč	75	77	73	67	71	80	69	67	72	75	66	78	75	74	84	94	95	94	104	118	126	**
	Míra investic	%	33,0	31,7	27,2	23,9	24,3	27,4	24,8	23,2	24,3	25,1	21,6	24,3	22,0	21,1	22,1	23,8	22,5	22,4	23,7	25,2	24,7	**
	Objem mzdových prostředků	mld. Kč	*	*	*	*	*	*	*	*	39	39	40	42	44	46	50	55	60	60	64	67	71	77
	Objem mzdových prostředků na 1 obyvatele	tis. Kč	*	*	*	*	*	*	*	*	89	89	91	95	100	104	114	125	135	136	146	148	157	172
	ČDDD	mld. Kč	59	62	65	70	73	76	79	83	82	82	82	86	89	93	98	105	112	117	124	141	153	**
	ČDDD na 1 obyvatele	tis. Kč	139	144	153	162	169	175	181	188	186	187	188	196	202	213	224	239	255	268	284	316	340	**
3	Počet ekonomicky aktivních subjektů	v tis.	55	54	54	53	51	55	56	57	58	60	57	55	55	54	55	56	56	57	58	59	60	61
	Počet ekonomicky aktivních subjektů na 1 000 obyvatel	počet	129	127	126	124	118	127	127	129	133	136	129	126	124	123	125	126	127	129	133	131	133	136
	Počet velkých podniků	počet	76	73	75	74	74	71	66	65	66	63	69	69	71	74	78	74	74	72	73	71	71	75
	Kumulovaný stav PZI	mld. Kč	29	44	46	47	53	61	58	62	59	61	63	59	50	56	61	69	66	74	64	64	65	**
	Kumulovaný stav PZI na 1 000 obyvatel	tis. Kč	68	102	107	110	121	139	133	142	134	140	144	135	115	126	138	156	149	167	147	142	144	**
	Reinvestovaný zisk na kumulovaném stavu PZI	%	36,1	23,0	24,0	30,1	36,6	33,4	19,8	22,0	31,9	32,5	31,7	40,3	49,9	46,1	50,0	39,0	37,2	38,2	34,4	29,5	32,6	**
4	Podíl nezaměstnaných osob	%	6,9	6,2	5,7	5,2	4,4	5,0	8,3	8,1	7,3	7,7	8,5	7,7	6,4	5,2	3,8	3,2	2,9	4,1	3,7	4,0	3,9	4,5
	Počet zaměstnanců	tis. osob	199	202	201	200	202	198	193	194	194	188	188	195	197	200	194	197	198	201	202	203	195	**
	Zaměstnanci (v přepočtu na plné úvazky)	tis. osob	162	168	170	168	172	169	164	168	161	160	164	169	172	175	171	170	173	176	178	176	170	**
	Zaměstnanost celkem (odpracované hodiny)	mil. hodin	358	367	364	358	357	354	341	346	345	324	325	339	343	355	337	346	348	330	349	357	330	**
	Průměrná měsíční mzda	tis. Kč	15	16	17	18	19	20	21	22	22	23	23	24	25	26	27	30	32	33	35	36	39	42
5	Výdaje na VaV	mil. Kč	817	868	1 110	1 400	1 340	1 517	1 435	1 452	1 861	2 860	2 366	2 614	2 520	2 654	2 895	3 426	3 681	3 565	3 480	3 635	3 592	**
	Výdaje na VaV na pracovníky VaV	tis. Kč	1 228	1 131	857	778	912	1 066	1 045	1 081	1 060	1 496	1 144	1 238	1 191	1 242	1 322	1 476	1 589	1 627	1 406	1 631	1 550	**
	Výdaje na VaV na obyvatele	tis. Kč	1,9	2,0	2,6	3,2	3,1	3,5	3,3	3,3	4,2	6,5	5,4	6,0	5,7	6,0	6,6	7,7	8,3	8,1	8,0	8,1	8,0	**
	Pracovníci ve VaV (v přepočtu na plné úvazky)	počet	665	767	1 295	1 800	1 468	1 423	1 373	1 343	1 756	1 912	2 068	2 112	2 116	2 136	2 190	2 321	2 316	2 191	2 475	2 228	2 318	**
	Pracovníci ve VaV na 1000 obyvatel	počet	1,6	1,8	3,0	4,2	3,4	3,3	3,1	3,1	4,0	4,4	4,7	4,8	4,8	4,8	5,0	5,2	5,2	5,0	5,7	5,0	5,1	

O	Ukazatel	Jednotky	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
6	Obyvatelé k 31. 12.	tis.	428	428	429	431	434	437	439	440	439	439	439	439	440	441	441	442	444	442	438	449	451	449
	Živě narození	počet	4 045	4 312	4 271	4 466	5 045	5 220	5 206	5 120	4 654	4 592	4 535	4 435	4 683	4 960	4 753	4 725	4 659	4 557	4 386	3 921	3 549	3 253
	Živě narození na 1000 obyvatel	počet	9,5	10,1	10,0	10,4	11,6	11,9	11,9	11,6	10,6	10,5	10,3	10,1	10,7	11,3	10,8	10,7	10,5	10,3	10,0	8,7	7,9	7,2
	Přirozený přírůstek	počet	-415	-37	44	323	756	925	893	869	426	206	112	89	125	575	46	20	52	-695	-1 494	-1 092	-1 186	-1 477
	Přirozený přírůstek na 1000 obyvatel	počet	-0,97	-0,09	0,10	0,75	1,74	2,12	2,03	1,98	0,97	0,47	0,26	0,20	0,28	1,30	0,10	0,05	0,12	-1,57	-3,41	-2,43	-2,63	-3,29
	Migrační přírůstek	počet	816	-122	1 424	1 420	2 418	2 452	809	46	254	-212	-97	153	663	422	618	1 036	1 282	-519	1 542	12 699	2 737	243
	Migrační přírůstek na 1000 obyvatel	počet	1,91	-0,29	3,32	3,30	5,57	5,61	1,84	0,10	0,58	-0,48	-0,22	0,35	1,51	0,96	1,40	2,34	2,89	-1,17	3,52	28,27	6,07	0,54
	Podíl obyvatelstvo s VŠ vzděláním	%	*	*	*	*	*	*	*	*	10,2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	14,2	*	*	*
	Podíl osob 20-64 let	%	64,7	64,8	65,0	65,1	65,1	65,0	64,8	64,6	64,0	63,3	62,7	62,1	61,3	60,5	59,8	59,3	58,8	58,3	58,0	57,8	57,7	57,7
7	*Podíl kapitálových výdajů na výdajích územních samospráv*	%	*	*	*	*	20,6	24,5	21,1	28,0	20,7	17,5	19,8	21,6	24,3	13,3	16,9	20,9	21,7	19,4	18,6	18,3	20,1	19,5
	Podíl transferů na příjmech územních samospráv	%	*	*	*	*	43,0	40,0	46,8	51,5	46,2	43,6	40,8	38,5	43,0	37,1	36,9	39,2	41,2	47,3	45,3	43,8	42,6	39,8

Zdroj: ČSÚ (2025)
O (tematická oblast): 1 = HDP, 2 = komponenty HDP, 3 = podnikání, 4 = trh práce, 5 = věda a výzkum, 6 = demografie, 7 = ostatní.
* Údaje nejsou dostupné, nebo byly v předchozím období počítány dle odlišné metodiky, takže nejsou kompatibilní. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.
** Údaje nebyly k 15. 7. 2025 ještě zveřejněny. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.

V následující **tabulce 2** s vývojem podílu ukazatelů na celkové hodnotě za ČR jsou změny podílu následovně barevně zvýrazněny:

- Oranžově jsou zabarveny hodnoty s poklesem od 0,1 do 0,3 procentního bodu vůči počáteční úrovni. Červeně potom o více než 0,3 procentního bodu (resp. s růstem, pokud jde o ukazatel, u něhož je žádoucí nižší hodnota). Fialově jsou potom označeny hodnoty, které jsou sice vyšší než počáteční hodnoty, ale představují klesající trend v pozdějším období.
- Zeleně jsou zabarveny hodnoty, u nichž došlo ke zvýšení významu Libereckého kraje alespoň o 0,1 procentního bodu.
- *U ukazatelů, které nelze takto jednoznačně negativně či pozitivně změna hodnoty interpretovat, není barevné zvýraznění využito. Tyto ukazatele mají název zvýrazněný kurzivou*.
- **Červeně jsou zabarveny názvy ukazatelů, u nichž došlo mezi počáteční a koncovou hodnotou ke zhoršení podílu Libereckého kraje o více než 1 procentní bod**.

U podílu HDP a komponent HDP byly uvedeny hodnoty v zaokrouhlení na dvě desetinná čísla, aby byly vidět detailnější rozdíly ve vývoji. Ostatní ukazatele jsou pro větší přehlednost zaokrouhleny na jedno desetinné číslo. **Barevné zvýraznění změn je provedeno dle hodnot bez zaokrouhlení.**

Tab. 2: Vývoj podílu hodnot HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů Libereckého kraje na hodnotě za ČR (v %)

O	Ukazatel	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	HDP v běžných cenách	3,43	3,36	3,49	3,43	3,28	3,16	3,12	3,16	3,17	3,19	3,21	3,23	3,21	3,20	3,20	3,18	3,16	3,16	3,05	2,96	3,02	**
2	Hrubá přidaná hodnota	3,43	3,36	3,49	3,43	3,28	3,16	3,12	3,16	3,17	3,19	3,21	3,23	3,21	3,20	3,20	3,18	3,16	3,16	3,05	2,96	3,02	**
	Podíl HPH v sekundéru	4,45	4,30	4,60	4,43	4,13	3,97	3,82	3,81	3,81	3,97	4,05	4,10	4,18	4,14	4,13	4,10	4,05	4,03	3,89	3,65	3,68	**
	Tvorba hrubého fixního kapitálu	3,87	3,73	3,33	2,91	2,68	2,99	2,84	2,77	2,96	3,15	2,80	3,17	2,75	2,77	2,99	3,05	2,76	2,78	2,76	2,70	2,73	**
	Objem mzdových prostředků	*	*	*	*	*	*	*	*	3,35	3,26	3,35	3,37	3,37	3,33	3,34	3,36	3,36	3,28	3,28	3,20	3,17	**
	Čistý disponibilní důchod domácností	4,06	4,00	4,01	3,99	3,93	3,72	3,88	3,93	3,85	3,81	3,83	3,85	3,86	3,91	3,83	3,80	3,83	3,86	3,73	3,73	3,76	**
3	Počet ekonomicky aktivních subjektů	4,3	4,3	4,3	4,2	4,2	4,1	4,2	4,1	4,0	3,9	3,9	3,8	3,8	3,8	3,7	3,7	3,7	3,6	3,7	3,6	3,6	3,6
	Velké podniky nad 250 zaměstnanců	4,1	3,6	3,7	3,6	3,5	3,3	3,2	3,0	3,0	2,9	3,2	3,1	3,1	3,2	3,3	3,1	3,1	3,1	3,0	2,9	3,0	2,7
	Kumulovaný stav PZI	2,5	3,4	3,1	2,8	2,6	2,8	2,5	2,6	2,4	2,4	2,4	2,1	1,7	1,8	1,8	1,9	1,7	1,8	1,5	1,4	1,3	**
	Reinvestovaný zisk	4,3	3,1	2,7	2,7	2,6	2,5	1,3	1,5	2,0	1,9	1,8	2,0	2,0	2,0	2,1	1,7	1,6	1,8	1,3	1,0	1,1	**
4	Uchazeči o zaměstnání celkem***	3,9	3,7	3,7	3,8	4,1	4,7	4,9	4,6	4,6	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2	4,2	4,4	4,3	4,2	4,4	4,5	4,5	4,6
5	Výdaje na VaV	2,5	2,5	2,9	3,2	2,7	3,0	2,8	2,7	3,0	4,0	3,0	3,1	2,8	3,3	3,2	3,3	3,3	3,1	2,9	2,7	2,6	**
	Počet pracovníků ve vědě a výzkumu	2,4	2,7	3,0	3,8	3,0	2,8	2,7	2,6	3,2	3,2	3,3	3,3	3,2	3,2	3,1	3,1	2,9	2,7	2,9	2,6	2,7	**
6	Počet obyvatel	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,1	4,1	4,2	4,1	4,1	4,1
	Počet živě narozených	4,3	4,4	4,2	4,2	4,4	4,4	4,4	4,4	4,3	4,2	4,2	4,0	4,2	4,4	4,2	4,1	4,2	4,1	3,9	3,9	3,9	3,9
	Obyvatelstvo s VŠ vzděláním	*	*	*	*	*	*	*	*	3,2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	3,1	*	*	*
	Počet osob 20 až 64 let	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1
7	*Kapitálové výdaje územních samospráv*	*	*	*	*	3,2	4,1	2,9	4,6	3,5	2,9	3,6	3,1	3,6	3,1	3,5	3,4	3,9	3,3	3,5	3,2	3,7	3,5
	Transfery územních samospráv	*	*	*	*	4,3	4,1	4,1	4,7	4,3	4,4	4,2	3,9	4,2	4,1	4,1	4,2	4,1	4,1	4,1	4,4	4,3	4,1

Zdroj: ČSÚ (2025)

O (tematická oblast): 1 = HDP, 2 = komponenty HDP, 3 = podnikání, 4 = trh práce, 5 = věda a výzkum, 6 = demografie, 7 = ostatní

* Údaje nejsou dostupné, nebo byly v předchozím období počítány dle odlišné metodiky, takže nejsou kompatibilní. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.

** Údaje nebyly k 15. 7. 2025 ještě zveřejněny. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.

*** Jako pozitivní je bráno snižování podílu na uchazečích, jako negativní zvyšování podílu.

Tab. 3: Vývoj hodnot HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů Libereckého kraje vůči průměru ČR (v %)

O	Ukazatel	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	HDP na obyvatele	81,9	80,3	83,4	82,0	78,3	75,5	74,7	75,6	76,0	76,4	76,9	77,5	77,0	76,7	76,8	76,4	76,0	76,0	73,2	71,2	72,8	**
	HDP na zaměstnance	83,5	80,5	85,3	85,4	82,7	83,2	82,4	82,2	82,5	85,8	86,8	84,5	84,2	83,6	87,3	86,6	85,7	82,4	79,4	77,9	83,4	**
2	HPH na zaměstnance	85,2	81,2	86,0	86,6	82,6	83,1	82,6	79,9	83,5	84,7	84,4	82,9	82,8	81,5	85,0	86,2	84,2	81,1	77,5	76,7	82,1	**
	Podíl sekundéru na HPH	129,9	127,8	132,0	129,1	126,1	125,7	122,4	120,6	120,1	124,6	126,3	126,9	130,2	129,3	128,9	128,9	127,9	127,2	127,8	123,4	122,2	**
	THFK na 1 obyvatele	92,4	89,1	79,5	69,6	64,1	71,6	68,0	66,3	70,8	75,5	67,0	76,1	66,0	66,5	71,6	73,1	66,3	66,7	66,2	64,9	66,0	**
	Míra investic	112,9	110,9	95,3	84,9	81,8	94,8	91,1	87,6	93,2	98,8	87,1	98,2	85,7	86,7	93,2	95,7	87,3	87,7	90,5	91,2	90,6	**
	Objem mzdových prostředků na 1 obyvatele	*	*	*	*	*	*	*	*	80,1	78,3	80,3	80,9	80,9	79,9	80,3	80,9	80,9	79,4	78,8	77,2	76,7	79,0
	ČDDD na 1 obyvatele	97,0	95,5	95,7	95,3	93,9	89,1	92,9	93,9	92,2	91,3	91,9	92,3	92,5	93,8	91,8	91,1	91,9	92,7	89,7	89,8	90,7	**
3	Počet ekonomicky aktivních subjektů na 1000 obyvatel	101,7	102,1	101,6	101,1	100,1	98,7	99,3	97,2	95,7	94,3	92,5	92,1	91,1	90,7	90,0	89,3	88,7	87,7	87,7	87,1	86,9	86,8
	Podíl velkých podniků na všech podnicích	100,2	86,1	88,1	84,8	80,0	80,2	78,3	71,3	72,4	77,8	82,0	79,1	82,9	87,0	87,1	80,6	82,4	88,3	86,1	81,1	83,4	73,1
	Kumulovaný stav PZI na 1000 obyvatel	59,3	81,4	73,9	67,6	62,0	66,3	60,5	62,0	58,4	56,5	56,8	51,3	41,8	42,8	44,0	45,0	41,2	42,8	35,2	33,0	31,7	**
	Reinvestovaný zisk na kumulovaném stavu PZI [x]	172,8	91,7	87,8	95,6	99,4	89,0	52,6	57,5	83,3	81,3	75,4	93,9	116,9	109,9	117,5	93,5	91,6	99,1	88,2	75,7	85,2	**
4	Podíl nezaměstnaných osob	92,2	88,0	87,1	90,1	97,0	111,6	116,5	108,8	108,5	105,2	103,5	103,4	102,1	99,7	99,9	103,7	102,7	101,0	105,0	106,6	105,2	108,8
	Průměrná měsíční mzda	91,1	90,6	91,0	90,8	90,8	90,2	89,8	91,1	90,9	90,8	92,6	92,6	92,7	92,8	92,5	92,9	93,3	91,7	90,4	90,3	90,2	90,5
5	Výdaje na VaV v přepočtu na prac. VaV [x]	106,5	92,8	97,4	85,8	89,8	108,6	104,7	106,7	94,1	124,7	91,1	93,7	89,2	102,0	102,0	107,7	112,8	116,2	97,6	105,4	94,8	**
	Výdaje na VaV na 1 obyvatele [x]	60,5	59,1	69,5	77,3	64,1	72,8	67,5	65,6	71,0	94,8	72,8	73,8	68,2	79,5	77,0	80,3	79,5	76,0	68,6	65,7	62,2	**
	Počet pracovníků VaV na 1000 obyvatel	56,8	63,7	71,4	90,0	71,4	67,0	64,5	61,5	75,5	76,0	80,0	78,7	76,5	78,0	75,5	74,5	70,5	65,5	70,3	62,4	65,6	**
6	Bazický index změny počtu obyvatel (2003=100)	100,0	99,9	99,9	100,0	99,8	99,7	99,8	99,7	99,7	99,6	99,6	99,4	99,5	99,4	99,3	99,2	99,1	98,7	99,3	99,0	98,7	98,4
	Živě narození na 1000 obyvatel	103,1	105,5	99,8	100,8	105,3	104,5	105,3	104,6	102,6	101,4	101,8	96,9	101,5	105,7	99,9	99,8	100,1	100,0	94,3	93,3	94,2	93,6
	Podíl obyvatel s VŠ vzděláním	*	*	*	*	*	*	*	*	77,5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	76,0	*	*	*
7	*Podíl kapitálových výdajů na výdajích územních samospráv*	*	*	*	*	82,8	98,6	77,2	108,0	86,8	73,4	89,6	82,3	92,3	78,9	88,2	87,9	97,7	86,7	89,6	83,5	92,3	89,0
	Podíl transferů na příjmech územních samospráv	*	*	*	*	108,3	105,1	107,0	113,9	105,6	112,3	108,6	101,5	107,2	106,5	105,4	106,7	106,4	106,3	106,3	110,6	110,0	107,0

Zdroj: ČSÚ (2025). Pozn.: Červeně je zabarveno zhoršení oproti výchozímu stavu větší než 0,3 p. b., zeleně potom obdobné zlepšení.
O (tematická oblast): 1 = HDP, 2 = komponenty HDP, 3 = podnikání, 4 = trh práce, 5 = věda a výzkum, 6 = demografie, 7 = ostatní
[x] U údajů bez kontinuálního/ spojitého vývoje nejsou změny zabarveny.
* Údaje nejsou dostupné, nebo byly v předchozím období počítány dle odlišné metodiky, takže nejsou kompatibilní. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.
** Údaje nebyly k 15. 7. 2025 ještě zveřejněny. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.

Tab. 4: Vývoj mezikrajského pořadí Libereckého kraje dle hodnot HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů

O	Ukazatel (zlepšení/zhoršení 2023/2003)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	HDP na obyvatele	**9**	9	7	8	10	12	12	12	11	11	11	11	11	11	11	12	12	12	12	13	**13**	**
	HDP na zaměstnance	**12**	13	11	11	10	12	12	13	13	11	9	9	10	9	7	7	7	11	12	13	**11**	**
2	HPH na zaměstnance	**12**	13	11	11	10	12	12	13	13	11	9	9	10	9	7	7	7	11	12	13	**11**	**
	Podíl sekundéru na HPH	**13**	13	12	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	**13**	**
	THFK na 1 obyvatele	**5**	6	8	11	13	10	13	13	13	10	12	8	14	13	13	5	10	13	13	12	**14**	**
	Míra investic	**4**	2	7	12	13	10	9	13	9	7	11	7	13	12	9	4	9	10	10	11	**11**	**
	Objem mzdových prostředků na 1 obyvatele	*	*	*	*	*	*	*	*	**9**	12	10	10	11	11	11	11	11	11	12	12	**12**	11
	ČDDD na 1 obyvatele	**5**	6	7	7	9	10	9	6	9	10	10	10	10	9	9	10	9	9	10	12	**12**	**
3	Počet ekonomicky aktivních subjektů na 1000 obyvatel	**5**	4	4	4	5	6	6	7	7	7	7	6	6	6	7	7	7	7	7	7	**7**	7
	Podíl velkých podniků na všech podnicích	**4**	10	9	10	10	10	10	11	11	11	11	11	10	8	8	11	11	9	8	11	**10**	**
	Kumulovaný stav PZI na 1000 obyvatel	**6**	3	3	3	6	3	4	3	6	5	5	6	6	6	6	6	6	7	8	11	**9**	**
	Reinvestovaný zisk na kumulovaném stavu PZI	**2**	10	10	9	7	10	13	12	11	12	13	10	6	9	6	9	9	9	10	13	**12**	**
4	Podíl nezaměstnaných osob	**8**	6	6	7	8	10	10	8	9	8	9	9	9	9	9	10	11	9	10	10	**10**	10
	Průměrná měsíční mzda	**9**	9	9	9	7	7	7	8	6	6	5	5	5	5	5	6	6	7	11	10	**10**	9
5	Výdaje na VaV v přepočtu na prac. VaV	**4**	5	8	10	8	2	4	4	9	2	7	7	8	4	3	2	2	2	4	3	**7**	**
	Výdaje na VaV na 1 obyvatele	**6**	6	6	5	5	5	5	7	6	4	5	5	5	4	4	4	5	5	6	6	**7**	**
	Počet pracovníků VaV na 1000 obyvatel	**7**	7	6	5	6	5	7	9	5	5	5	6	5	5	4	6	6	7	6	8	**7**	**
6	Bazický index změny počtu obyvatel (2003=100)	–	**7**	6	6	5	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	**5**	5
	Živě narození na 1000 obyvatel	**3**	2	4	6	3	3	2	3	4	4	4	6	4	2	4	4	6	7	12	13	**12**	**
	Přirozený přírůstek na 1000 obyvatel	**2**	1	1	1	1	2	1	3	3	4	4	6	5	3	6	6	5	4	8	11	**10**	**
	Migrační přírůstek na 1000 obyvatel	**7**	11	5	4	8	5	5	6	5	7	5	6	4	7	7	7	6	12	6	6	**7**	**
	Podíl obyvatel s VŠ vzděláním	*	*	*	*	*	*	*	*	13	*	*	*	*	*	*	*	*	*	13	*	*	*
	Podíl osob ve věku 20–64 let	**4**	4	4	4	4	4	4	4	6	8	11	11	13	13	13	13	13	13	11	11	**8**	**
7	*Podíl kapitálových výdajů na výdajích územních samospráv*	*	*	*	*	**11**	5	14	4	11	13	11	13	12	12	12	13	10	10	13	13	**10**	11
	Podíl transferů na příjmech územních samospráv	*	*	*	*	**6**	9	9	2	6	4	7	13	9	9	11	6	10	8	12	5	**4**	10

Zdroj: ČSÚ (2025). Pozn.: Červeně je zabarveno horší než výchozí pořadí, zeleně potom zlepšení oproti výchozímu pořadí.
O (tematická oblast): 1 = HDP, 2 = komponenty HDP, 3 = podnikání, 4 = trh práce, 5 = věda a výzkum, 6 = demografie, 7 = ostatní
* Údaje nejsou dostupné, nebo byly v předchozím období počítány dle odlišné metodiky, takže nejsou kompatibilní. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.
** Údaje nebyly k 15. 7. 2025 ještě zveřejněny. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.

Tab. 5: Vývoj bazických indexů Libereckého kraje hodnot HDP, jeho komponent a souvisejících socioekonomických ukazatelů (2003 = 100)

O	Ukazatel	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	HDP v běžných cenách	100,0	106,9	118,1	124,8	130,2	131,2	126,7	131,2	133,8	135,3	137,7	145,7	153,8	159,5	170,9	179,4	191,9	189,9	197,8	214,7	236,5	**
	HDP na obyvatele	100,0	106,9	117,8	124,0	128,7	128,6	123,5	127,5	130,4	131,7	134,2	142,0	149,9	155,3	166,3	174,6	186,5	185,5	193,3	205,2	224,3	**
	HDP na zaměstnance	100,0	105,2	116,5	123,6	128,1	131,9	130,2	134,1	137,3	142,8	145,8	148,2	154,7	158,4	174,6	180,9	192,8	188,0	194,1	210,5	241,1	**
2	HPH na zaměstnance	100,0	105,9	116,9	124,0	128,9	130,2	125,3	130,0	132,3	133,1	135,1	144,2	151,5	157,1	168,2	177,1	189,9	189,4	197,2	213,7	237,5	**
	Podíl sekundéru na HPH sekundéru ČR	100,0	96,6	103,4	99,6	92,8	89,1	85,8	85,6	85,6	89,3	91,0	92,1	93,9	92,9	92,8	92,2	90,9	90,4	87,4	82,0	82,8	**
	THFK	100,0	102,7	97,3	90,3	95,8	108,9	95,0	92,4	98,5	102,7	90,1	107,2	102,5	101,8	114,5	129,2	130,7	128,8	142,3	164,2	177,3	**
	Míra investic	100,0	96,0	82,4	72,4	73,5	83,0	75,0	70,4	73,6	75,9	65,4	73,6	66,7	63,8	67,0	72,0	68,1	67,8	71,9	76,5	74,9	**
	Objem mzdových prostředků	*	*	*	*	*	*	*	*	100,0	100,0	101,9	106,6	112,3	117,5	128,8	142,2	153,7	154,8	163,8	170,6	182,0	198,2
	ČDDD	100,0	103,8	110,2	117,6	123,0	128,2	133,4	139,5	137,7	138,4	139,0	145,0	149,3	157,4	166,0	176,5	189,2	197,8	209,2	237,7	257,9	**
3	Počet ekonomicky aktivních subjektů	100,0	98,3	97,7	96,5	93,0	100,6	101,3	103,0	105,8	108,0	103,0	100,6	99,0	97,9	100,1	101,0	102,2	103,6	105,3	106,7	108,7	111,2
	Počet velkých podniků	100,0	96,1	98,7	97,4	97,4	93,4	86,8	85,5	86,8	82,9	90,8	90,8	93,4	97,4	102,6	97,4	97,4	94,7	96,1	93,4	93,4	98,7
	Kumulovaný stav PZI	100,0	151,0	159,7	163,4	182,4	210,0	202,2	215,9	203,0	212,2	219,1	205,4	174,4	193,0	210,4	239,0	229,7	255,9	223,2	220,9	225,5	**
	Reinvestovaný zisk na kumulovaném stavu PZI	100,0	63,8	66,5	83,5	101,4	92,7	54,9	60,9	88,4	90,0	87,8	111,6	138,4	127,7	138,5	108,1	103,3	105,9	95,5	81,8	90,5	**
4	Podíl nezaměstnaných osob	100,0	89,4	83,1	74,9	62,9	72,8	119,9	116,5	106,2	112,1	122,4	111,7	92,1	74,8	54,5	46,1	42,6	58,7	52,9	57,4	56,8	64,6
	Průměrná měsíční mzda	100,0	105,8	111,6	118,6	127,2	136,2	140,0	145,3	148,5	152,2	154,9	159,5	164,7	172,2	183,2	199,1	215,7	221,8	231,4	241,0	258,0	277,7
5	Výdaje na VaV	100,0	106,2	135,9	171,4	164,0	185,7	175,7	177,7	227,9	350,2	289,7	320,0	308,5	324,9	354,4	419,5	450,6	436,4	426,0	445,0	439,8	**
	Výdaje na VaV na 1 pracovníka VaV	100,0	92,1	69,8	63,3	74,3	86,8	85,1	88,0	86,3	121,8	93,2	100,8	97,0	101,2	107,6	120,2	129,4	132,5	114,5	132,8	126,2	**
	Výdaje na VaV na 1 obyvatele	100,0	106,3	135,5	170,2	161,7	181,6	171,2	172,8	222,2	341,5	282,5	311,9	300,2	315,4	343,5	405,6	434,4	421,8	416,4	423,8	417,3	**
	Počet pracovníků VaV	100,0	115,3	194,7	270,6	220,7	214,0	206,4	202,0	264,0	287,5	310,9	317,5	318,1	321,2	329,3	349,0	348,3	329,4	372,2	335,0	348,5	**
6	Počet obyvatel	100,0	100,0	100,3	100,7	101,5	102,2	102,6	102,9	102,5	102,5	102,5	102,6	102,8	103,0	103,2	103,4	103,7	103,4	102,3	105,0	105,4	105,1
	Živě narození na 1000 obyvatel	100,0	106,6	105,3	109,6	122,9	126,2	125,4	123,1	112,2	110,7	109,3	106,9	112,6	119,0	113,9	112,9	111,0	108,9	106,0	92,3	83,3	76,5
	Podíl osob ve věku 20–64 let	100,0	100,2	100,5	100,7	100,7	100,6	100,2	99,9	98,9	97,9	97,0	96,0	94,8	93,6	92,5	91,7	90,9	90,2	89,6	89,3	89,2	89,2
7	*Kapitálové výdaje územních samospráv*	*	*	*	*	100,0	131,8	114,7	171,1	115,9	87,9	100,6	112,8	135,7	69,4	99,7	145,5	165,4	153,7	155,8	169,2	212,4	209,7
	Transfery územních samospráv	*	*	*	*	100,0	98,6	112,0	141,7	119,3	102,1	99,2	97,2	116,5	101,2	106,5	128,6	148,7	181,9	185,9	204,1	222,0	206,6

Zdroj: ČSÚ (2025). Pozn.: Červeně jsou zabarveny hodnoty pod úrovní 100, tj. s poklesem oproti výchozí hodnotě.
O (tematická oblast): 1 = HDP, 2 = komponenty HDP, 3 = podnikání, 4 = trh práce, 5 = věda a výzkum, 6 = demografie, 7 = ostatní
* Údaje nejsou dostupné, nebo byly v předchozím období počítány dle odlišné metodiky, takže nejsou kompatibilní. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.
** Údaje nebyly k 15. 7. 2025 ještě zveřejněny. Podrobněji viz metodická kapitola 1.2.

3. VÝVOJ HDP A JEHO KOMPONENT

3.1 EKONOMICKÝ VÝVOJ ČR A JEHO SOUVISLOSTI

Ekonomika České republiky je na **obecné úrovni** ovlivněna několika zásadními skutečnostmi:

- V evropském kontextu země střední velikosti (ve smyslu rozlohy a zejména počtu obyvatel).
- Post-socialistický kontext, kdy po roce 1989 prošla transformací z centrálně řízeného hospodářství na tržní ekonomiku (zásadní část transformace proběhla již v 90. letech 20. století a v první polovině nultých let 21. století), tento rys postupem času oslabuje, i když lze stále vypozorovat řadu aspektů historického vývoje.
- Poloha ve střední Evropě, kdy ČR přímo sousedí se státy západní Evropy (v tomto smyslu je klíčové sousedství Německa, jakožto ekonomicky nejsilnějšího státu Evropy), z ekonomického pohledu tak lze ČR označit jako semiperiferii.
- Členství v Evropské unii, a tím pádem i součást jednotného evropského trhu.

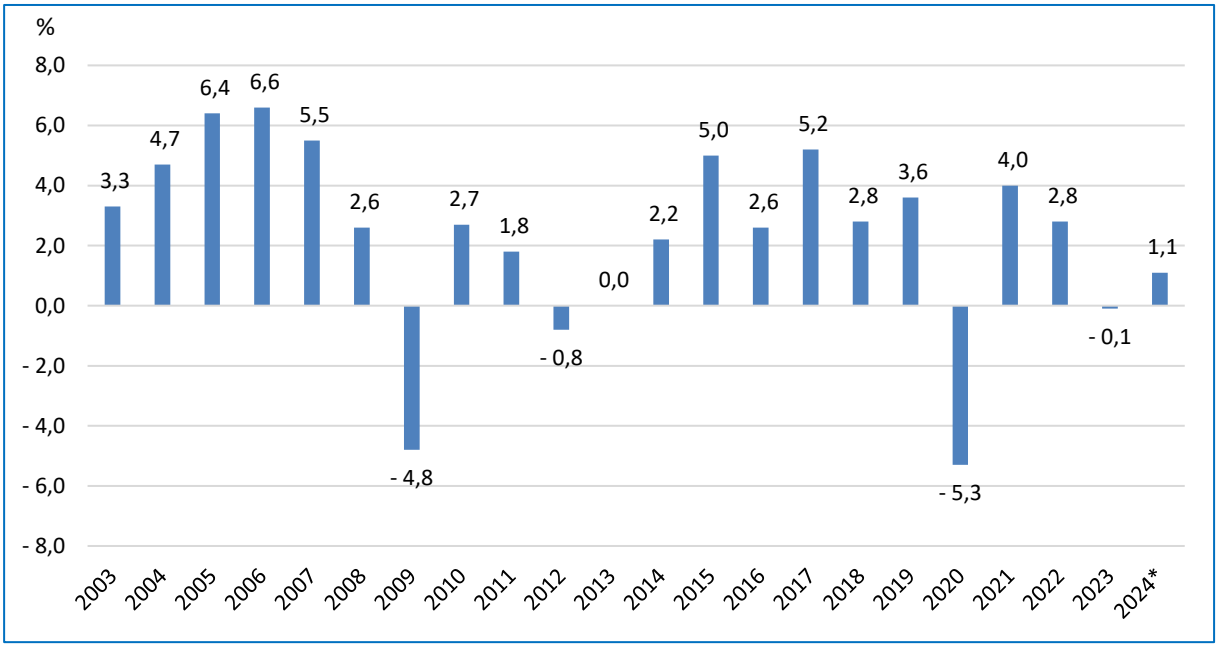

Obr. 1: Vývoj meziroční změny HDP ČR v letech 2003–2024 (za rok 2024 předběžný údaj)
Zdroj: ČSÚ (2025) – Česká republika od roku 1989 v číslech, aktualizováno 21. 5. 2025 (stálé ceny 2015)

ČR **vstoupila do Evropské unie** dne 1. 5. 2004 a období několika následujících let lze z ekonomického úhlu pohledu označit jako velmi úspěšné období:

- Tři roky po sobě (2005, 2006 a 2007) vzrostlo HDP ČR o více než 5 %, příčinou byl právě vstup do EU a na jednotný evropský trh, odbourání celé řady bariér, pozitivní očekávání od českých i zahraničních investorů.
- Česká ekonomika se stala velmi pro-exportně orientovanou. Hlavními obchodními partnery jsou členské země EU před rozšířením v roce 2004 (tzv. „EU-15“), jedná se o Německo, Rakousko, Francii, Itálii či Spojené království (které později z EU vystoupilo); vstup do EU tak znamenal ještě jednodušší obchodování nejen s těmito zeměmi,

- Vstup do EU představoval důvěru v pozitivní směřování ekonomiky ČR a ochotu do ČR investovat ze strany zahraničních investorů, vstup investorů do ČR znamenal zároveň i vstup do EU.

Následné období let 2008 až 2013 je charakteristické projevy **globální ekonomické krize** a jejích následků, která postihla víceméně celý svět a logicky se projevila i v ekonomice ČR:

- První projevy globální ekonomické krize začaly být v ČR patrné v polovině roku 2008, nejsilnější projevy pak nastaly v roce 2009 a první polovině roku 2010.
- Nezaměstnanost se od podzimu 2008 do jara 2010 zdvojnásobila, naopak produkce výrazně propadla, v roce 2009 tak HDP ČR meziročně pokleslo o téměř 5 %.
- Vzhledem k tomu, že se jedná o meziroční údaje, jsou údaje z let 2010 a 2011 vztahovány k nižším základům. Proto se projevil růst, hlavní náraz globální ekonomické krize začínal odeznívat.
- Druhý (avšak slabší) projev globální ekonomické krize nastal v letech 2012 a 2013 a souvisel rovněž se zadlužováním evropských států (finance vynaložené na obnovu ekonomiky), což zpomalilo ekonomický růst.

Další období lze vymezit roky 2014 až 2019 a znamenalo **opět ekonomický růst**:

- Globální ekonomická krize již odezněla a meziroční růst HDP ČR činil v každém roce minimálně 2 %.
- Nezaměstnanost v této době poklesla na minimální hodnoty, a to i v kontextu Evropské unie. Zaměstnavatelé označovali nedostatek volné pracovní síly jako jeden z limitů dalšího rozvoje, situace byla částečně řešena i pomocí zahraniční pracovní síly. Nicméně problémem zůstaly relativně nízké mzdy a jen pozvolna se zvyšující produktivita práce.
- Podíl služeb v ekonomice se zvyšoval, přesto zaměstnanost v průmyslu zůstávala v ČR stále poměrně vysoká (společně se Slovenskem nejvyšší v EU). Vytvářela se výrazná specializace na autoprůmysl (nejen výrobci automobilů, ale také autodílů).
- Zvyšovala se vzdělanost pracovní síly, zvyšoval se příliv investorů, stále však byly rezervy v příchodu opravdu progresivních částí výrob a služeb.

V poslední části analyzovaného období zasáhlo českou ekonomiku **několik globálních událostí**:

- Nejprve se jednalo o pandemii nemoci covid-19 v letech 2020 až 2022 (v ČR byl evidován první případ v březnu 2020), následovalo několik vln uzavření ekonomiky a snížení mobility osob. Dopady byly patrné zejména na vybraná odvětví (cestovní ruch) a na odvětví, kde není možná práce na dálku (práce z domova), což jsou typicky průmyslová odvětví.
- Proto nastal v roce 2020 meziroční pokles HDP, jelikož byly uzávěry ekonomiky velmi přísné. Rok 2021 pak znamenal jednak nižší základnu pro výpočet, a ekonomika se také do jisté míry naučila s pandemickou situací fungovat. Později začala samotná pandemie odeznívat.
- V únoru 2022 však vypukla válka na Ukrajině, která částečně probíhala již od roku 2014. Ekonomicky se projevila energetickou krizí kvůli do té doby vysoké závislosti na energiích dovážených z Ruska. Vypořádání se s touto situací znamenalo též výrazné zvýšení inflace, všechny tyto skutečnosti opět dopadly na ekonomiku a projevily se poklesem meziroční změny HDP.

Válka na Ukrajině také znamenala příchod statisíců válečných uprchlíků, o něž se bylo třeba postarat. Jejich pobyt v ČR se však již ze střednědobého horizontu začal ČR ekonomicky vyplácet (nová a potřebná pracovní síla, odvody do státního rozpočtu).

3.2 VÝVOJ HDP A JEHO KOMPONENT V LIBERECKÉM KRAJI

HDP je základním hodnoceným jevem a do jeho konstrukce vstupují ukazatele jako hrubá přidaná hodnota, čistý disponibilní důchod domácností, tvorba hrubého fixního kapitálu, míra investic nebo mzdy a osobní náklady obyvatel kraje. Následující graf znázorňuje vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a objemu mezd na obyvatele v ČR a v Libereckém kraji v letech 2003–2023.

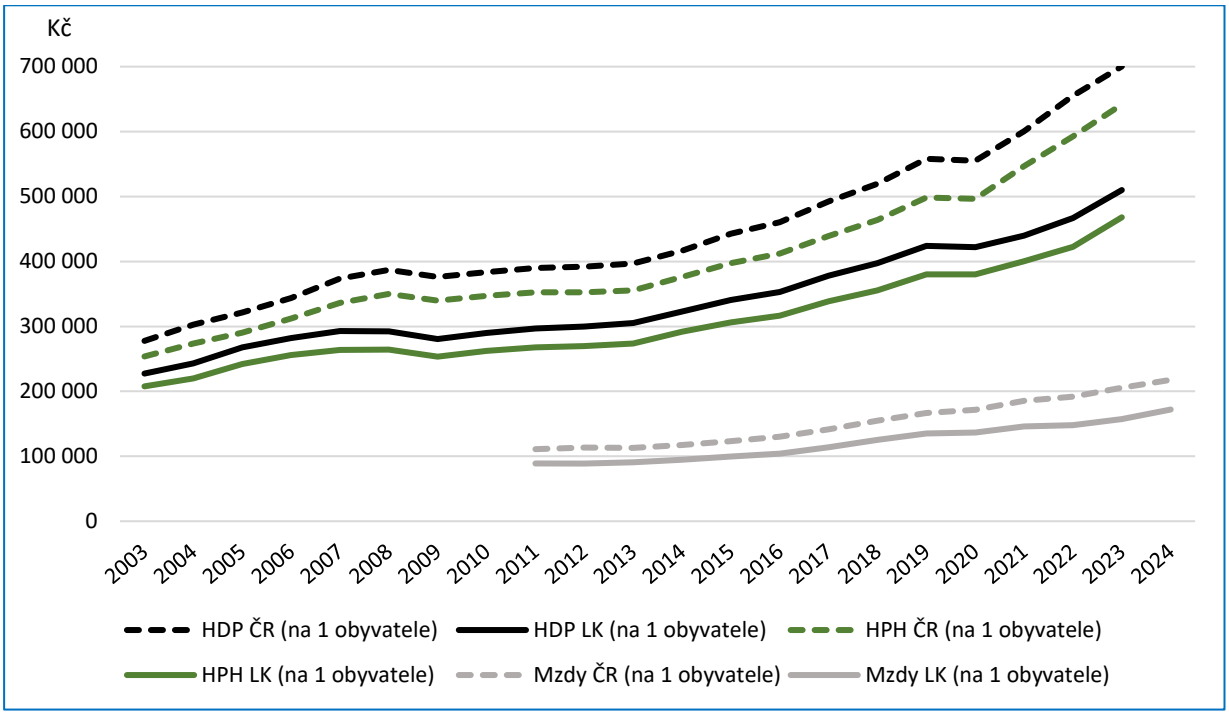

Obr. 2: Vývoj hrubého domácího produktu, hrubé přidané hodnoty a objemu mezd včetně ostatních osobních nákladů v přepočtu na obyvatele v ČR a v Libereckém kraji 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty

- V ČR docházelo z hlediska HDP ke stabilnímu růstu po celé sledované období, po roce 2014 byl znatelný silnější nárůst až do období 2019–2020, kdy se růst HDP zastavil. Od roku 2020 již následovalo výrazné zrychlení růstu (*více v kapitole 3.1*).
- V Libereckém kraji docházelo z hlediska HDP rovněž k růstu, ale dlouhodobě pod úrovní republikového průměru. Rozdíl se navíc v posledních 10 letech zvyšuje. Liberecký kraj tedy dlouhodobě zaostává za průměrem ČR v tvorbě HDP na obyvatele, což může znamenat nižší ekonomickou výkonnost kraje.
- HPH kopíruje vývoj HDP, nárůst byl zaznamenán opět po roce 2014 a výrazný nárůst poté od roku 2020. Vývoj Libereckého kraje byl rovněž podobný, přičemž si kraj drží trvalý a relativně stabilní odstup od průměru ČR. Liberecký kraj tak v tomto ohledu nevytváří tolik přidané hodnoty jako průměr ČR, což může souviset s nižším počtem subjektů v sektorech s vysokou produktivitou.
- Objemy mzdových prostředků jsou důležité zejména proto, že jako podklad vstupují do regionalizace národního HDP. V tomto ohledu je možné sledovat pozvolný růst, přičemž od roku 2019 se mírně zvyšuje rozdíl mezi ČR a Libereckým krajem. Prohlubující se rozdíl ve mzdách může reflektovat menší počet dobře placených oborů, tj. kvalifikovaných a specializovaných pozic (v souvislosti s vyšším podílem průmyslové výroby v kraji).

Při srovnání ukazatelů z hlediska podílu Libereckého kraje na ČR lze pozorovat dlouhodobý pokles.

- Podíl Libereckého kraje na HDP ČR v běžných cenách byl dlouhodobě stabilní (3,1–3,4 %), od roku 2021 lze zaznamenat pokles na 3,0 %. Znamená to relativní zaostávání Libereckého kraje v ekonomickém výkonu. Identické je to s HPH.
- Podíl objemu mezd byl v porovnání s ČR stabilní (3,3–3,4 %) až do roku 2021. Po roce 2021 klesl podíl objemu mezd na ČR na 3,2 %, což odráží ekonomické dopady pandemie covid–19.

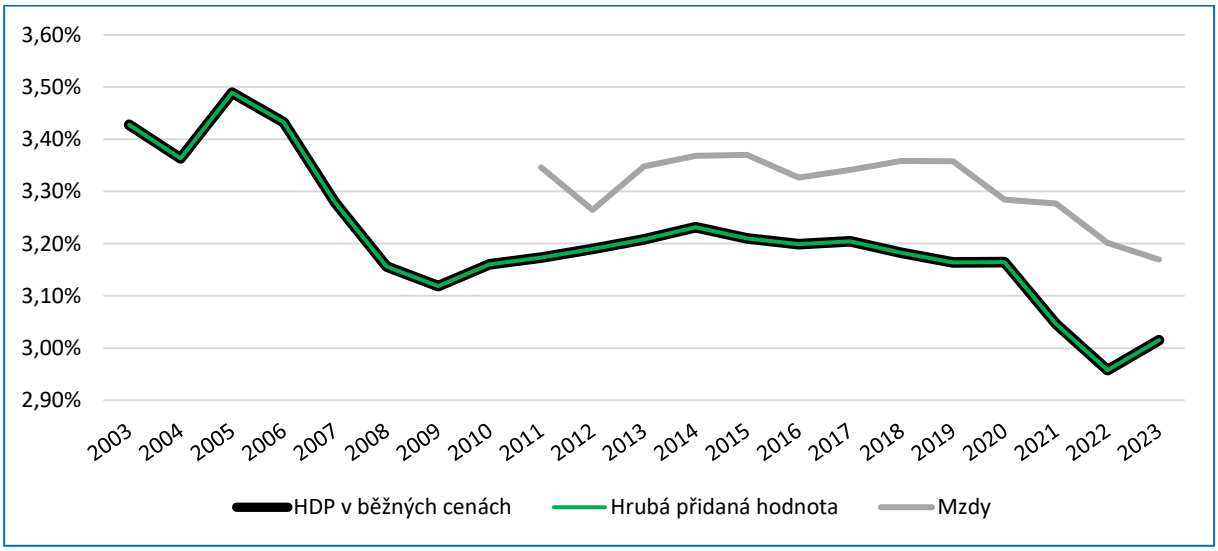

Obr. 3: Vývoj podílu hrubého domácího produktu, hrubé přidané hodnoty a objemu mezd Libereckého kraje na ČR 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty

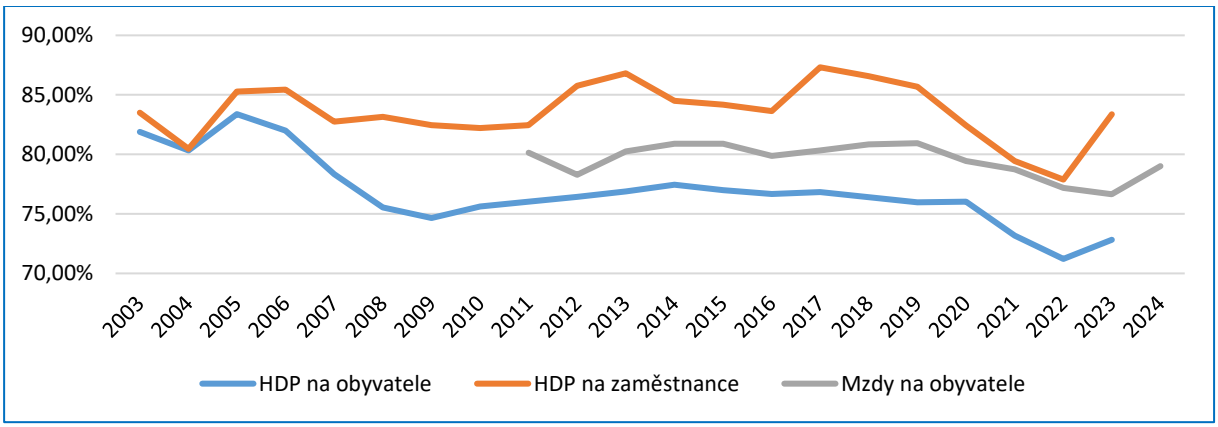

Obr. 4: Srovnání hrubého domácího produktu, hrubé přidané hodnoty a objemu mezd Libereckého kraje s průměrem ČR 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty

Také srovnání ukazatelů s průměrem ČR poukazuje na dlouhodobě podprůměrné hodnoty.

- HDP na obyvatele dlouhodobě klesá (do r. 2006 nad 80 % průměru ČR, poté nad 70 %, od r. 2021 v rozmezí 71–73 %).
- HDP na zaměstnance dosahuje lepších hodnot než HDP na obyvatele, v posledních 20 letech dosahoval více než 80 % průměru ČR. Rozdíl oproti HDP na obyvatele ukazuje, že produktivita pracujících není až tak nízká a problémem je spíše míra zaměstnanosti, ekonomická aktivita nebo demografie kraje (např. vyšší podíl neproduktivní složky obyvatelstva). Hlubší pokles v období 2021–2022 může souviset s pandemií covid–19.

Mezi další ukazatele, které přímo či nepřímo vstupují do tvorby HDP, patří čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD) a tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK).

- Vývoj ČDDD byl v posledních 20 letech stabilní a rostoucí, přičemž přibližně kopíroval vývoj HDP a HPH. V roce 2003, před vstupem do EU, tvořil ČDDD přibližně 138 000 Kč na obyvatele, v roce 2023 dosáhl téměř 340 000 Kč na obyvatele. Podíl ČDDD Libereckého kraje na ČDDD ČR ovšem v posledních 20 letech zaznamenal mírný pokles (ze 4,1 % na 3,8 %).
- V porovnání s jinými ukazateli ale podíl ČDDD na ČR zůstává poměrně silný, což dokazuje i relativně vysoká hodnota ukazatele ve srovnání s průměrem ČR (90,72 %). To znamená, že domácnosti v kraji mají srovnatelný čistý příjem jako v jiných regionech, což může být ovlivněno nižšími životními náklady nebo dojížděním za prací mimo kraj. Při pohledu na relativně stabilní mzdy a rostoucí počet obyvatel může hodnota ČDDD poukazovat na to, že se z kraje stává spíše rezidenční oblast (bydlení v kraji, dojíždění za prací mimo kraj).
- THFK vyjadřuje, kolik bylo v daném období investováno do dlouhodobého majetku. Vývoj THFK byl v Libereckém kraji výrazně kolísavý až do roku 2015 (tj. kraj nebyl cílem stabilních investic), pak postupně rostl až na přibližně 126 000 Kč na obyvatele.
- Pozitivní trend od roku 2015 v kraji reflektuje vyšší investice do veřejné infrastruktury, budov, strojů apod., přesto ale zůstává THFK výrazně nižší než mzdy, HDP, HPH nebo ČDDD, což naznačuje, že investiční základna je v kraji stále na velmi slabé úrovni. To dokazuje i nízká hodnota ukazatele ve srovnání s průměrem ČR (65,9 %). Nízká hodnota THFK může znamenat předpoklad budoucí ekonomické stagnace.

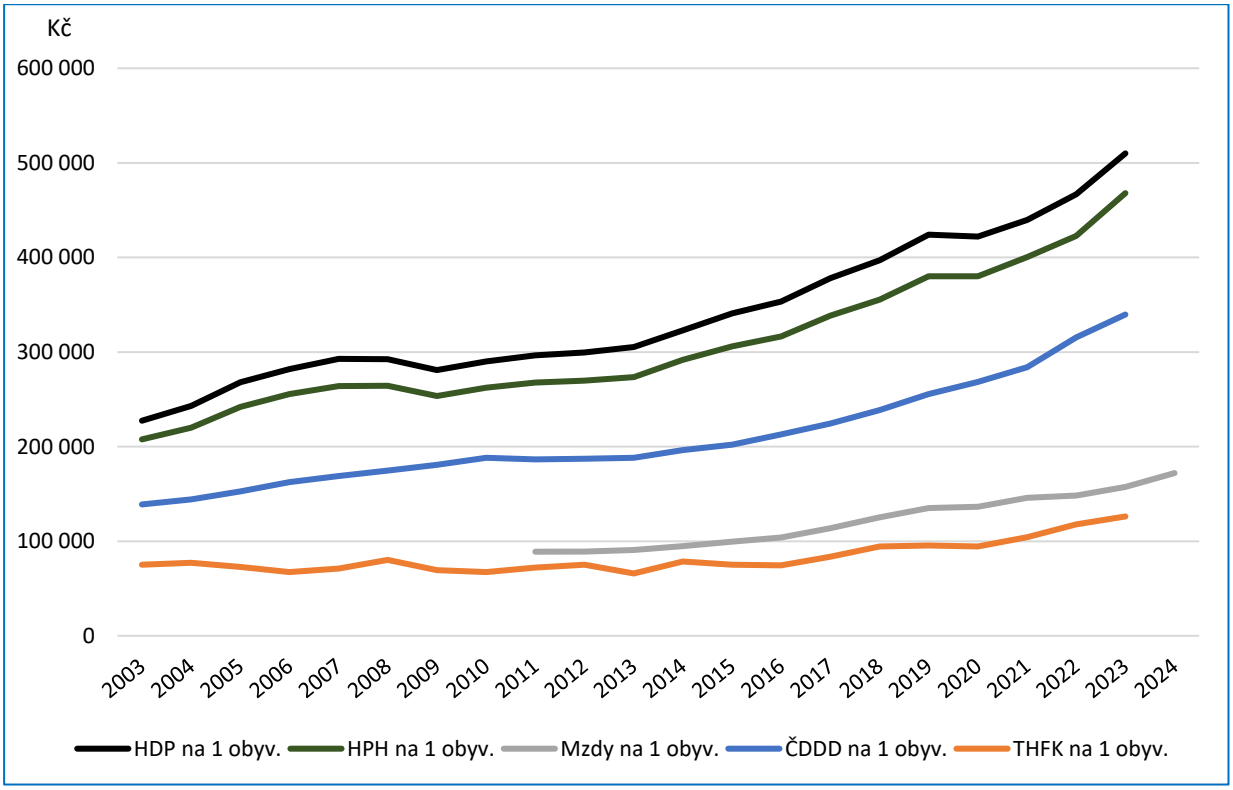

Obr. 5: Vývoj hrubého domácího produktu, hrubé přidané hodnoty, čistého disponibilního důchodu domácností, tvorby hrubého fixního kapitálu a mezd včetně ostatních osobních nákladů v přepočtu na obyvatele v Libereckém kraji v letech 2003–2024
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty, Regionální účty

Další ukazatel propojený s THFK, kterým lze zhodnotit celkové investice v kraji, je míra investic.

- Míra investic představuje podíl hrubého fixního kapitálu na HDP. Principem ukazatele je říct, jak velký podíl ekonomiky tvoří investice do budoucnosti.

- Míra investic v Libereckém kraji je dlouhodobě podprůměrná a v posledních letech patří mezi nejnižší v ČR. Kraj se od roku 2019 pravidelně umísťuje na 10. až 11. příčce ze 14 krajů ČR. Nejhorší pozice kraje (12. a 13. příčka) byla zaznamenána v letech 2006, 2007, 2010, 2015 a 2016.
- Přestože se podle absolutních hodnot THFK na obyvatele v kraji zvyšuje, míra investic poukazuje na to, že jiné kraje investují výrazně více, takže relativní pozice Libereckého kraje klesá. Tím kraj postupně ztrácí pozici jako investičně aktivní region a oslabuje budoucí růstový potenciál. Negativním vlivem nízké míry investic může být také nízká schopnost přilákat nové investory či inovativní podniky do kraje.

Vzhledem k průmyslové tradici Libereckého kraje lze z komponent HDP zmínit také podíl sekundéru kraje (odvětví průmyslu a stavebnictví) na HPH sekundéru ČR.

- Sekundární sektor představuje významnou část ekonomiky strukturálně méně diverzifikovaných regionů, jako je Liberecký kraj. Ukazatel tak ukazuje, jak významný je kraj v rámci ČR z hlediska průmyslové tvorby hodnoty.
- Kraj nejvíce zasáhla globální ekonomická krize (po roce 2008), která měla za následek silný pokles sekundéru kraje na HPH sekundéru ČR až do roku 2011 (pokles ze 4,5 % na 3,8 %). Následovalo období růstu do roku 2015, které se ovšem nedostalo na úroveň před krizí. Od roku 2015 lze pozorovat již trvalý pokles (v roce 2023 šlo o 3,7 %).
- Pokles signalizuje ztrátu konkurenceschopnosti v průmyslovém sektoru, odchod průmyslových firem nebo jejich stagnaci a nižší investice. Pokles přímo i nepřímo ovlivňuje i další ukazatele, jako HDP, mzdy, zaměstnanost apod.

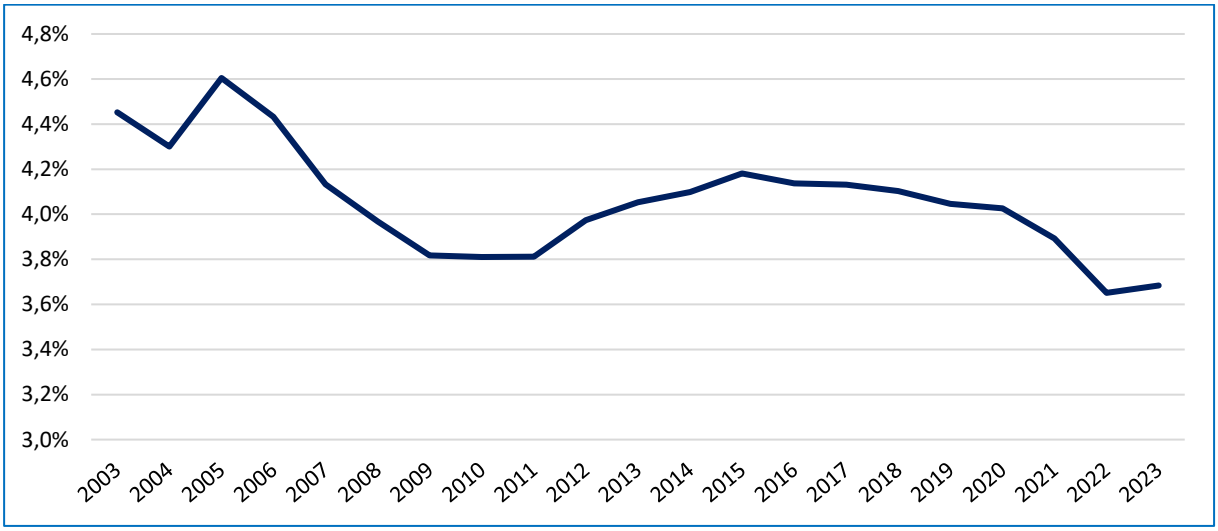

Obr. 6: Podíl sekundéru Libereckého kraje na hrubé přidané hodnotě sekundéru ČR v období 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty, Regionální účty

Slabý či relativně se zhoršující ekonomický vývoj je jednou z charakteristik strukturálně postižených krajů vymezených Strategií regionálního rozvoje ČR 2021+. Přestože Liberecký kraj do této skupiny krajů nepatří, tak z hlediska vývoje hodnot různých ukazatelů HDP se v posledních letech pohybuje mezi těmito kraji.

3.3 MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ HDP A JEHO KOMPONENT

V kapitole 2.2 byly HDP a jeho komponenty analyzovány z pohledu Libereckého kraje, zohledněn byl přepočet na obyvatele, podíl kraje na celkovém HDP ČR i srovnání s republikovým průměrem. V této části je vhodné zaměřit se na mezikrajské srovnání, které může odhalit, zda byl vývoj v Libereckém kraji obdobný jako v jiných regionech, nebo zda se naopak výrazně lišil. Následující srovnání proto slouží k lepšímu pochopení postavení kraje v rámci celé republiky.

Regionální HDP

Ve srovnání s ostatními regiony si Liberecký kraj z hlediska HDP dlouhodobě udržuje středně slabou ekonomickou výkonnost. Jeho vývoj ve sledovaném období kopíroval hlavní trendy české ekonomiky, v dobách růstu ovšem spíše zaostával.

Sídla (zejména) velkých firem jsou ve větší míře koncentrována do Prahy či významných pólů růstu. Vzhledem k tomu, že objemy mzdových prostředků sloužící jako významný faktor regionalizace HDP jsou od roku 2011 ČSÚ evidovány podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců tzv. „pracovištní metodou“ (předtím to bylo dle sídla podniku), tak by převážná část vlivu sídel měla být eliminována (záleží ale, jak mají firmy evidovány pracovníky).

- V období krize (od r. 2008) si kraj držel podobnou trajektorii vývoje jako většina krajů. Po roce 2014 byl ve všech regionech patrný výraznější růst odpovídající oživení české ekonomiky. V Libereckém kraji bylo zaznamenáno spíše pomalejší tempo růstu, srovnatelné s Olomouckým, Moravskoslezským nebo Pardubickým krajem.
- Po roce 2020 (pandemie, následné ekonomické šoky) HDP na obyvatele pokračovalo v růstu a stabilně se zvyšovalo, v případě Libereckého kraje se ovšem zvětšoval odstup za republikovým průměrem a jinými kraji.
- Vývoj Libereckého kraje je srovnatelný s vývojem v Ústeckém, Olomouckém, Jihočeském a Moravskoslezském kraji; výrazně ale zaostává za Středočeským, Jihomoravským nebo Plzeňským krajem.
- Kraj Vysočina, který je z hlediska zaměření ekonomiky podobný Libereckému kraji, si v posledních letech výrazně polepšil. Nejhůře je na tom Karlovarský kraj, který je nejníže postaveným krajem po celé sledované období.
- Kromě Prahy vykazuje dlouhodobě silný růst (blížící se průměru ČR, který je vysoký zejména kvůli dynamickému růstu hlavního města) také Jihomoravský kraj, což je spojeno s Brnem jakožto regionálním centrem služeb, vědy, výzkumu a vzdělání. Spolu se Středočeským a Plzeňským krajem tak tvoří nejvýkonnější regiony (póly růstu), které táhnou ekonomiku dopředu.
- Z celorepublikového hlediska lze říct, že se zvětšují regionální disparity. V tomto ohledu HDP roste všude, ale neroste rovnoměrně. Neznamená to ovšem, že by ekonomicky silné kraje rostly přímo „na úkor“ slabších, ale že nerovnoměrné podmínky způsobují, že mezi nimi vzniká – nebo se prohlubuje – rozdíl.

Následující obrázek nezahrnuje vývoj Prahy, jejíž růst je nesrovnatelný s vývojem ostatních krajů (v r. 2003 šlo o 596 tis. Kč na obyvatele; v roce 2023 šlo již o 1,49 mil. Kč na obyvatele, tj. více než dvojnásobek průměru ČR). Tento rozdíl navíc v čase narůstá, což ukazuje na prohlubující se koncentraci ekonomické aktivity v hlavním městě.

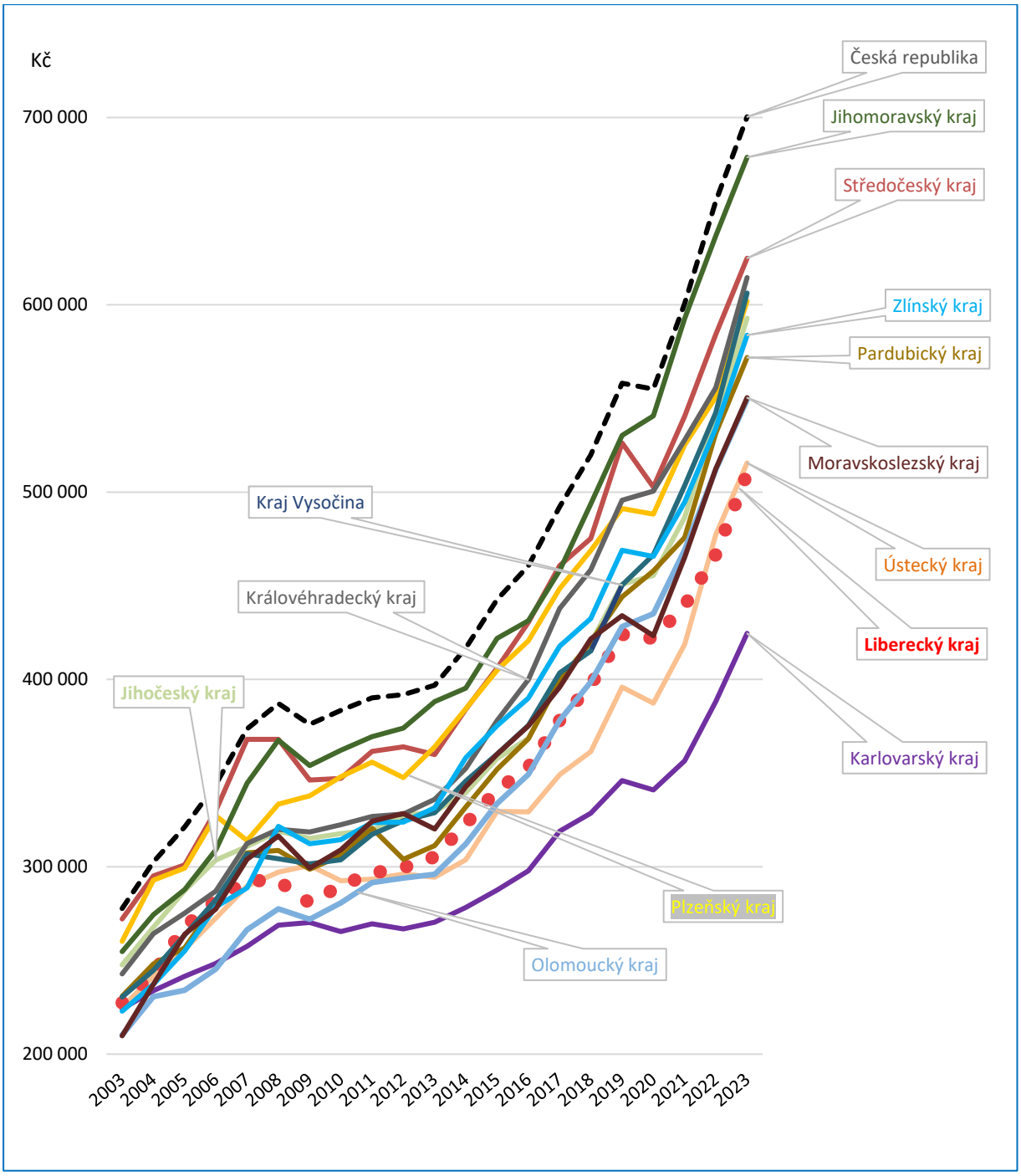

Obr. 7: Vývoj HDP ČR a krajů v přepočtu na obyvatele 2003–2023 (bez Prahy)
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty, Regionální účty

Dlouhodobý růst HDP na obyvatele napříč kraji, ale také trvající meziregionální rozdíly, ilustruje také následující mapa.

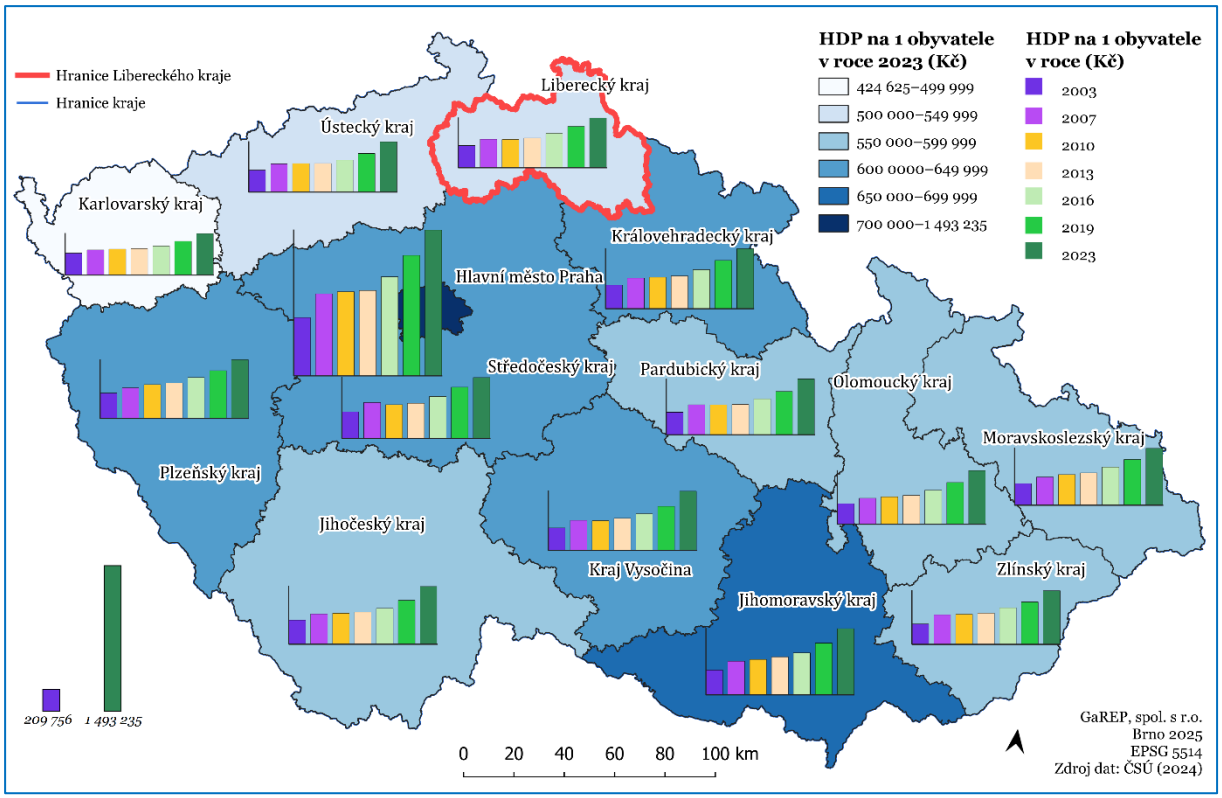

Obr. 8: Vývoj HDP v krajích ČR v milnících období 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty, Regionální účty

Regionální HPH

Vývoj HPH velmi úzce odpovídá trendům pozorovaným u HDP na obyvatele, ale lépe zohledňuje produktivitu práce, a tedy i strukturu ekonomiky kraje.

- Ve všech krajích kromě Prahy dochází v průběhu let 2003–2023 k pozvolnému a stabilnímu růstu HPH na zaměstnance.
- Středočeský a Jihomoravský kraj opět patří mezi nejvýkonnější regiony; na opačné straně žebříčku jsou pak Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj, jejichž výkonnost je silně pod průměrem.
- Stejně jako u HDP na obyvatele je znatelný růst po roce 2014, tj. po přetrvání ekonomické krize, a výrazné zrychlení po konci pandemie covid–19.

HPH lze sledovat také z hlediska odvětvové struktury, což umožňuje lépe porozumět ekonomickému zaměření regionů. Různé kraje mají totiž odlišnou ekonomickou základnu a struktura HPH může ukázat, které sektory jsou klíčové pro tvorbu ekonomické hodnoty.

- Liberecký kraj má strukturu podobnou jiným středně výkonným až slabým regionům, tj. významný terciér a stále silný sekundér. V tomto ohledu patří s Ústeckým a Karlovarským krajem mezi ty nejslabší. Naopak nejvýkonnější kraje vykazují dominanci terciéru.
- Také ze srovnání podílu sekundéru krajů na HPH sekundéru ČR plyne, že se Liberecký kraj dlouhodobě drží na posledních příčkách, přičemž hůře je na tom pouze Karlovarský kraj.
- Vývoj Libereckého kraje je srovnatelný s vývojem Pardubického a Olomouckého kraje a Kraje Vysočina. Ve zmíněných krajích ovšem od odeznění ekonomické krize – tj. přibližně od roku 2014 – přetrvává růst, zatímco v Libereckém kraji dochází od r. 2015 k poklesu podílu sekundéru na HPH sekundéru ČR. To značí, že kraj ztrácí význam v rámci celostátního průmyslu, což může být důsledkem pomalejšího růstu průmyslu v kraji oproti jiným regionům a oslabování průmyslové specializace kraje.

Následující obrázek znázorňuje strukturu HPH dle odvětví v jednotlivých krajích ČR v roce 2023 a úroveň HPH na obyvatele.

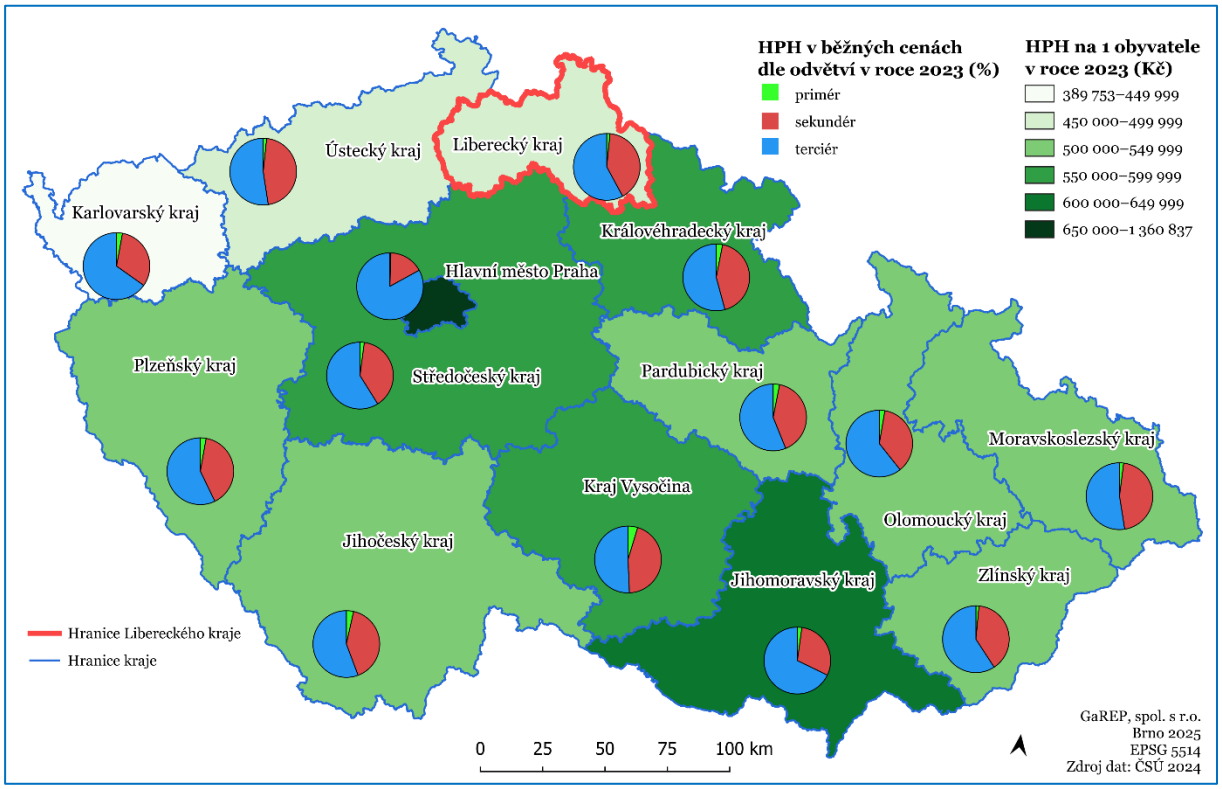

Obr. 9: Hrubá přidaná hodnota dle odvětví a na obyvatele v krajích ČR v roce 2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty, Regionální účty

Regionální ČDDD a THFK

Přestože v období 2003–2023 zaznamenal Liberecký kraj více než dvojnásobný nárůst hodnoty ČDDD, jeho relativní postavení v rámci krajů se zhoršilo.

- V počátku období (2003–2010) si udržoval 5. až 10. pozici a jeho vývoj byl srovnatelný s Královehradeckým, Pardubickým ale třeba i Jihomoravským krajem.
- Od roku 2010 si kraj nadále udržoval již stabilně slabou pozici, přibližně kolem 10. příčky v mezikrajském srovnání, bez výrazného zlepšení vůči ostatním krajům.
- V letech 2021–2023 bylo ve všech krajích zaznamenané postcovidové oživení, ale jiné kraje rostly rychleji. Liberecký kraj rostl stabilně, ale vykazoval spíše průměrný růstový trend, který nestačil ke změně celkového postavení v rámci mezikrajského srovnání. V posledních letech si tak udržuje lepší pozici pouze než Ústecký a Karlovarský kraj.

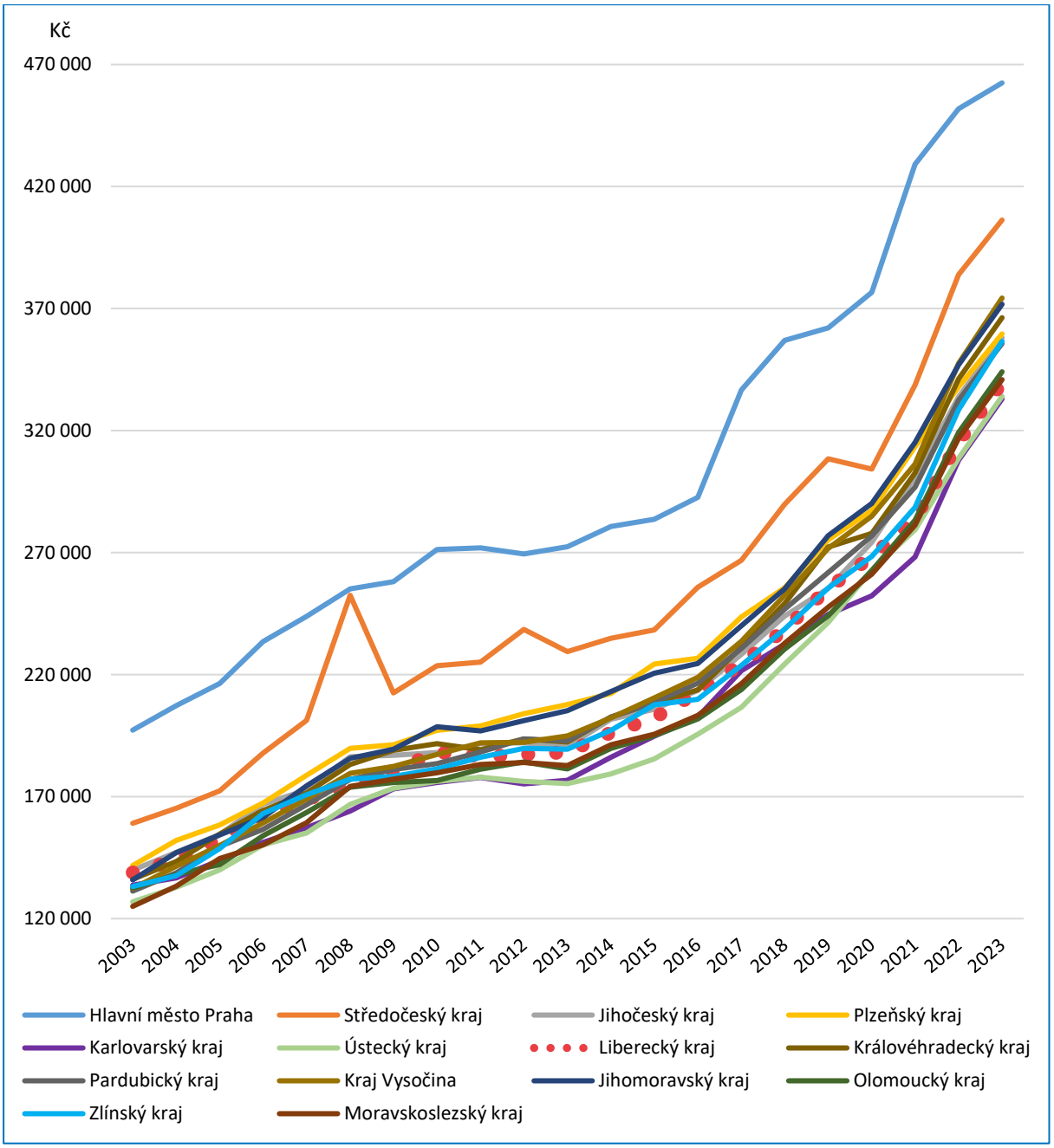

Obr. 10: Vývoj čistého disponibilního důchodu ČR a krajů v přepočtu na obyvatele 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty, Regionální účty

THFK na obyvatele v Libereckém kraji vykazuje v dlouhodobém horizontu pozvolný růst s výkyvy, navzdory růstu ovšem kraj zůstává pod republikovým průměrem a zaostává za jinými investičně aktivnějšími regiony.

- Nejvyšší THFK s výrazným odstupem dlouhodobě vykazuje hl. m. Praha, silný nárůst lze od roku 2017 sledovat také ve Středočeském a Jihomoravském kraji.
- U jiných krajů byl ve sledovaném období zaznamenaný podobný vývoj, změny byly z hlediska absolutních hodnot v řádu jednotek tisíc Kč na obyvatele.
- Liberecký kraj je v mezikrajském srovnání dlouhodobě na nejhorších příčkách, přičemž v roce 2024 byl dokonce předčen Karlovarským krajem a s hodnotou 126 tis. Kč na obyvatele se stal nejhůře postaveným krajem v ČR z hlediska THFK. To značí výrazně omezenou investiční aktivitu v kraji.

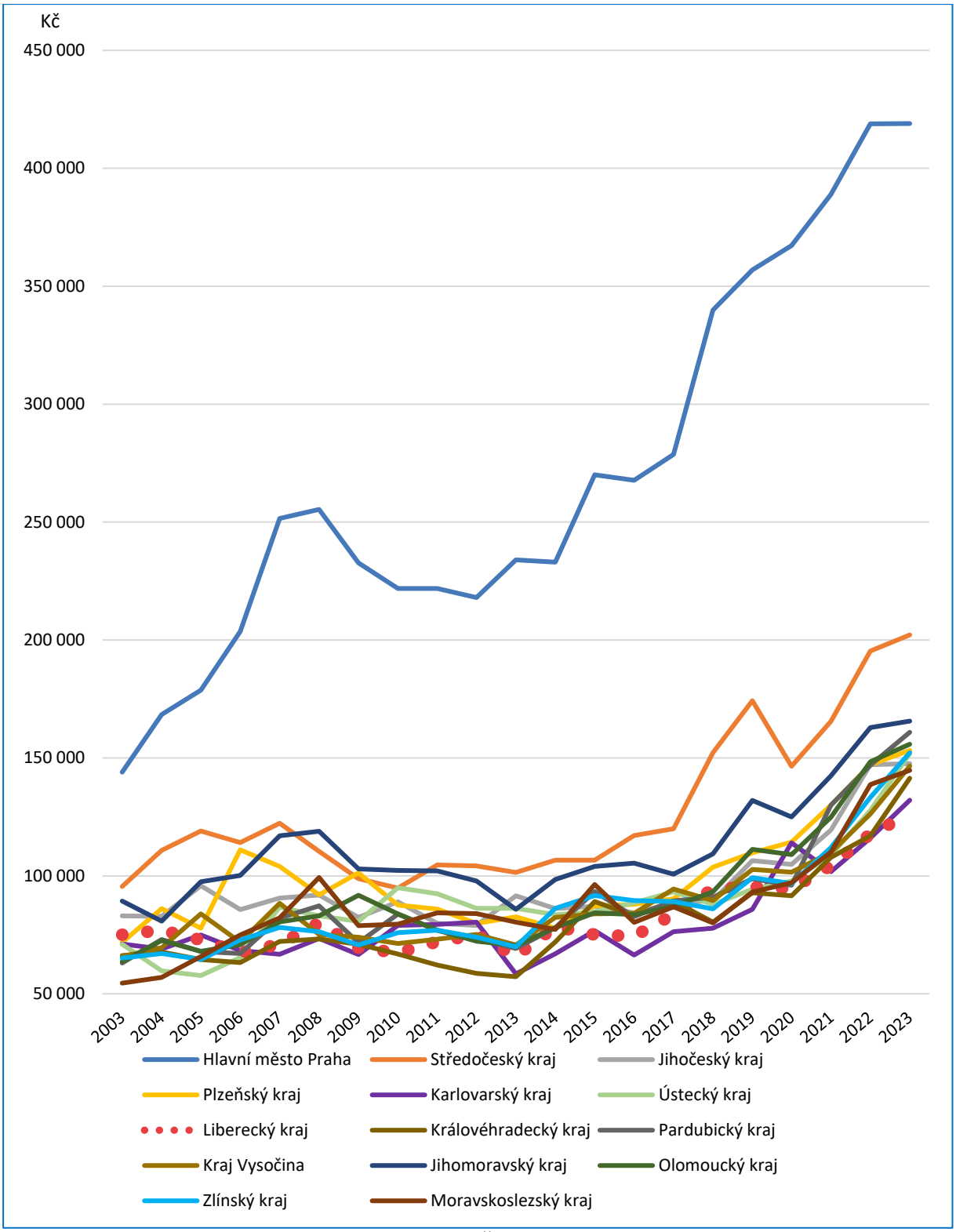

Obr. 11: Vývoj tvorby hrubého fixního kapitálu ČR a krajů v přepočtu na obyvatele 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – HDP, národní účty, Regionální účty

Ve většině hodnot hodnocených komponent HDP se Liberecký kraj již přesunul v pořadí krajů až za některé strukturálně postižené kraje. Tvorba hrubého fixního kapitálu v přepočtu na obyvatele je nižší než ve strukturálně postižených krajích. **Liberecký kraj vykazuje mnohé ekonomické charakteristiky strukturálně postižených krajů. Je třeba věnovat zvýšenou pozornost řešení situace.**

4. VÝVOJ DALŠÍCH SOCIOEKONOMICKÝCH UKAZATELŮ

Ekonomický potenciál, výkonnost a efektivnost regionu souvisí s řadou ekonomických a sociálních ukazatelů. V kapitole 4 je zhodnocen vývoj ukazatelů v oblastech podnikání, trh práce, věda a výzkum a demografie. V závěrečné podkapitole jsou potom okomentovány další potenciální vlivy na celkovou socioekonomickou situaci Libereckého kraje. Cílem je identifikovat možné vývojové souvislosti vůči HDP a jeho komponentám.

4.1 PODNIKÁNÍ

Počet ekonomicky aktivních subjektů je ukazatelem míry ekonomické aktivity. Obecně vyšší počet ekonomických subjektů znamená také vyšší počet pracovních míst, a přináší tak ekonomické výhody danému místu (regionu):

- Počet ekonomicky aktivních subjektů činil na konci roku 2024 v Libereckém kraji 78 741, od roku 2008 se pohybuje v kategorii 70 000 až 80 000 subjektů.
- Podíl ekonomických subjektů z Libereckého kraje na všech subjektech v ČR však dlouhodobě pozvolna klesá. Ještě v letech 2003 až 2005 činil 4,3 %, v letech 2022 až 2024 to bylo již jen 3,6 %.
- Stejně tak se začala propadat pozice Libereckého kraje mezi všemi kraji ČR. Ještě v letech 2004 až 2006 vykazoval Liberecký kraj 4. nejvyšší hodnotu počtu ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel (po Praze, Středočeském a Jihočeském kraji), v letech 2022 až 2024 se už jednalo o 7. nejvyšší hodnotu (nově Liberecký kraj předstihly i Královéhradecký, Jihomoravský a Zlínský kraj).
- Pozice Libereckého kraje se tak propadala i směrem k průměru ČR. V letech 2003 až 2007 byl počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji nadprůměrný oproti ČR, od roku 2018 už spadl pod 90 % průměru ČR a i nadále pozvolna klesá.

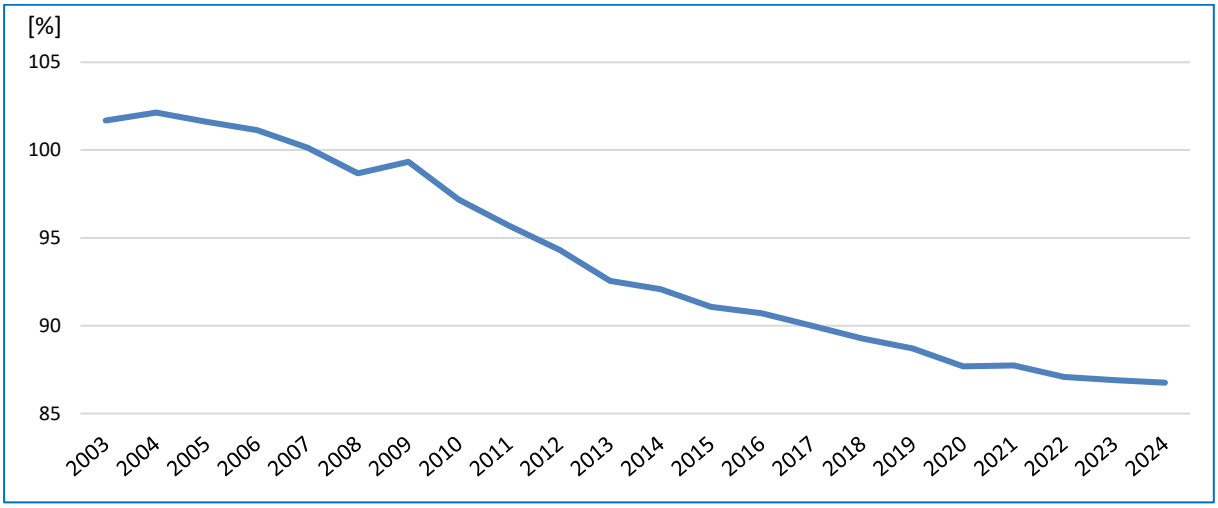

Obr 12: Vývoj počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji vůči průměru ČR za období 2003–2024
Zdroj: ČSÚ (2025) – Veřejná databáze, Ekonomické subjekty

Důležitý však není jen počet ekonomických subjektů, ale též jejich **struktura ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou dle počtu zaměstnanců**. Na jednu stranu tvoří převážnou část ekonomiky malé a střední podniky (tedy kategorie 1–49 zaměstnanců a 50–249 zaměstnanců),

na druhou stranu ekonomiku stabilizují i velké podniky (250 zaměstnanců a více) a často z lokálního hlediska udávají její specializaci.

- V Libereckém kraji bylo ke konci roku 2024 celkem 75 velkých podniků. Jejich počet se za sledované období 2003–2024 výrazně neměnil, nicméně klesal podíl velkých podniků v Libereckém kraji na velkých podnicích v celé ČR, a to ze zhruba 4,0 % v roce 2003 na necelá 3,0 % v posledních letech.
- V podílu velkých podniků na všech podnicích se Liberecký kraj pohybuje relativně konstantně kolem 10. místa mezi všemi kraji ČR.
- Zatímco na úrovni ČR se za období 2003–2024 o 45 až 55 % zvýšil počet malých, středních i velkých podniků, v Libereckém kraji se takto zvýšil jen počet středních podniků. Malé podniky narostly jen zhruba o 10 %, počet velkých podniků se takřka nezměnil.
- Mezi 15 největšími podniky (tj. nad 1 000 zaměstnanců) v Libereckém kraji je řada subjektů veřejné sféry (tři nemocnice, státní podnik DIAMO, krajské ředitelství policie či Technická univerzita v Liberci), většina zbývajících firem je určitým způsobem propojena s automobilovým průmyslem.
- Jedním z důvodů proměny velikostní struktury ekonomických subjektů v Libereckém kraji ve srovnání s ČR (relativně malý nárůst malých subjektů, velký nárůst středních subjektů, žádná změna u velkých subjektů) je průmyslový charakter kraje, tedy velký podíl pracujících v průmyslu a stavebnictví, kdy je tento sektor typicky tvořený spíše středními a velkými podniky (a nikoliv malými subjekty typickými pro služby),
- Na malý nárůst malých ekonomických subjektů (do 49 zaměstnanců) má patrně vliv i poloha kraje v rámci Sudet, které typicky vykazují nižší míru podnikavosti, ochoty zakládat nové ekonomické subjekty a pouštět se tak do vlastního podnikání.

Následující tabulka slouží k přehledu velkých firem v Libereckém kraji. Je důležité zmínit, že **některé z firem mají sídlo v LK, ale disponují i pobočkami v jiných krajích** a počet zaměstnanců se tak propočítává celkově do LK, kde je sídlo firmy. Příkladem může být státní podnik DIAMO, který má sídlo v LK, ale pobočky (odštěpné závody, ložiska) má i v jiných krajích.

Tab. 6: Přehled ekonomických subjektů nad 1 000 zaměstnanců v Libereckém kraji k 31. 5. 2025

Obchodní jméno/název	Velikostní kategorie dle počtu zaměstnanců	Obec (název)	Hlavní ekonomická činnost (CZ NACE) (název)
Krajská nemocnice Liberec, a.s.	4000–4999	Liberec	Ústavní zdravotní péče
DIAMO, státní podnik	3000–3999	Stráž pod Ralskem	Těžba uranových a thoriových rud
DENSO MANUFACTURING CZECH s.r.o.	2000–2499	Liberec	Výroba průmyslových chladicích a klimatizačních zařízení
Fehrer Bohemia s.r.o.	1500–1999	Česká Lípa	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla
ZF Automotive Czech s.r.o.	1500–1999	Jablonec nad Nisou	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla
Magna Exteriors (Bohemia) s.r.o.	1500–1999	Liberec	Výroba ostatních strojů pro speciální účely j. n.
Krajské ředitelství policie Libereckého kraje	1500–1999	Liberec	Činnosti v oblasti veřejného pořádku a bezpečnosti
Technická univerzita v Liberci	1500–1999	Liberec	Terciární vzdělávání
HIODON s.r.o.	1000–1499	Česká Lípa	Bezpečnostní a pátrací činnosti

Obchodní jméno/název	Velikostní kategorie dle počtu zaměstnanců	Obec (název)	Hlavní ekonomická činnost (CZ NACE) (název)
PRECIOSA, a.s.	1000–1499	Jablonec nad Nisou	Výroba a zpracování ostatního skla vč. technického
Benteler ČR s.r.o.	1000–1499	Chrastava	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla
Drylock Technologies s.r.o.	1000–1499	Hrádek nad Nisou	Výroba domácích potřeb, hygienických a toaletních výrobků z papíru
Devro s.r.o.	1000–1499	Jilemnice	Výroba plastových desek, fólií, hadic, trubek a profilů
Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa, a.s.	1000–1499	Česká Lípa	Ústavní zdravotní péče
Nemocnice Jablonec nad Nisou, p.o.	1000–1499	Jablonec nad Nisou	Ústavní zdravotní péče

Zdroj: ČSÚ (2025) – Registr ekonomických subjektů.

Vývoj ekonomických subjektů je také možné hodnotit prostřednictvím změn **struktury ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou dle právní formy**. Růst počtu ekonomických subjektů totiž zvyšuje celkovou podnikatelskou aktivitu v kraji (pozitivní změny v zaměstnanosti, diverzitě služeb, nabídce a poptávce) a má vliv na charakter ekonomiky regionu (poměr podnikajících osob a firem). Základní členění je na subjekty právnických osob (obchodní společnosti, družstva, státní podniky) a subjekty fyzických osob (živnostníci, zemědělští podnikatelé atd.). Žádoucí pro kraj je růst počtu všech ekonomických subjektů, nejvíce však živnostníků (lokální ekonomika, tvorba přidané hodnoty) a obchodních společností (dlouhodobý růst, udržitelnost, export, investice a reinvestice).

- V Libereckém kraji bylo ke konci roku 2024 evidováno celkem 46 886 podniků fyzických osob, v přepočtu na 1 000 obyvatel se jednalo o 104 podniků (mezi kraji ČR 6. nejvyšší hodnota).
- Oproti roku 2010 se počet subjektů fyzických osob zvýšil ve všech krajích kromě Karlovarského, index změny v Libereckém kraji byl 104 %, v ČR 113 %, nárůst v Libereckém kraji byl jeden z nejmenších (10. místo mezi 14 kraji ČR).
- Pokud se pozornost zúží jen na soukromé podnikatele podnikající dle živnostenského zákona (tzv. živnostníci), tak jejich nárůst za období let 2010 až 2024 byl ještě nižší, index změny činil 101 % (tedy víceméně stagnace), což znamenalo 9. místo mezi 14 kraji ČR.
- Při pohledu na počet obchodních společností, jehož růst je žádoucí, zaznamenal kraj v období 2010 až 2024 nárůst o 152 % (přibylo 3 783 společností). V roce 2010 měl kraj 2,97% podíl na všech obchodních společnostech v ČR, v roce 2024 šlo již jen o 2,5 %. V mezikrajském srovnání měl navíc kraj 3. nejnižší nárůst počtu obchodních společností, hůře na tom byly jen kraje Ústecký a Karlovarský.
- Nadprůměrný nárůst naopak vykazoval Liberecký kraj v případě počtu zemědělských podnikatelů, a to index změny 137 % za období 2010 až 2024 (4. nejvyšší mezi 14 kraji ČR), celkový počet zemědělských podnikatelů je ale v Libereckém kraji nízký (1 512 subjektů), po přepočtu na 1 000 obyvatel šestý nejnižší mezi kraji ČR. Přestože je daný trend pozitivní, nelze usuzovat o jeho vlivech na ekonomický vývoj kraje (zpravidla jde o malé a střední podnikatele). Nárůst počtu zemědělských podnikatelů pravděpodobně souvisí s nárůstem počtu ekologických zemědělců (v období 2014–2023 růst počtu ekofarem o 73).

Vývoj situace v oblasti podnikání také vhodně ilustruje příchod investorů, především těch zahraničních. Jejich působení lze vyjádřit prostřednictvím kumulovaného **stavu přímých zahraničních investic** (Česká národní banka jej sleduje od roku 1993).

- Na konci roku 2023 činil kumulovaný stav PZI v Libereckém kraji (za období 1993–2023) celkem 65,1 mld. Kč, což byl oproti roku 2003 nárůst o 226 %, nicméně nárůst za celou ČR činil za stejné období 428 % a mezi kraji se ČR se jednalo o 3. nejnižší nárůst (méně rostly zahraniční investice jen v Ústeckém a Pardubickém kraji).
- Podíl zahraničních investic připadajících na Liberecký kraj ze všech investic mířících do ČR vykazoval za celé sledované období (až na výjimky) setrvalý pokles, v roce 2003 tak činil ještě 2,5 %, na konci sledovaného období se podíl zmenšil víceméně na polovinu (1,3 % v roce 2023).
- V rámci stavu PZI na 1 000 obyvatel zaznamenal Liberecký kraj pokles postavení mezi kraji ČR, kdy se do roku 2013 pohyboval do 6. místa mezi kraji dle objemu zahraničních investic na obyvatele, následně v letech 2014–2019 se jednalo stabilně o 6. místo, v dalších letech se propad ještě zhoršoval, až se v roce 2022 jednalo o 11. místo a v roce 2023 o 9. místo mezi 14 kraji ČR,
- Do roku 2009 se Liberecký kraj pohyboval v ukazateli zahraničních investic připadajících na 1 000 obyvatel v kategorii cca 60 až 80 % úrovně ČR, v letech 2010–2013 v kategorii 50–60 %, v letech 2014–2019 už jen 40–50 % a od roku 2020 pod 40 %,

Je však třeba dodat, že přímé zahraniční investice se každoročně stále více koncentrují v hlavním městě Praze a podíly klesají u všech krajů ČR. Příčinou je přeliv zahraničních investic z průmyslu a stavebnictví do služeb, kdy podniky služeb v mnohem větší míře sídlí v hlavním městě.

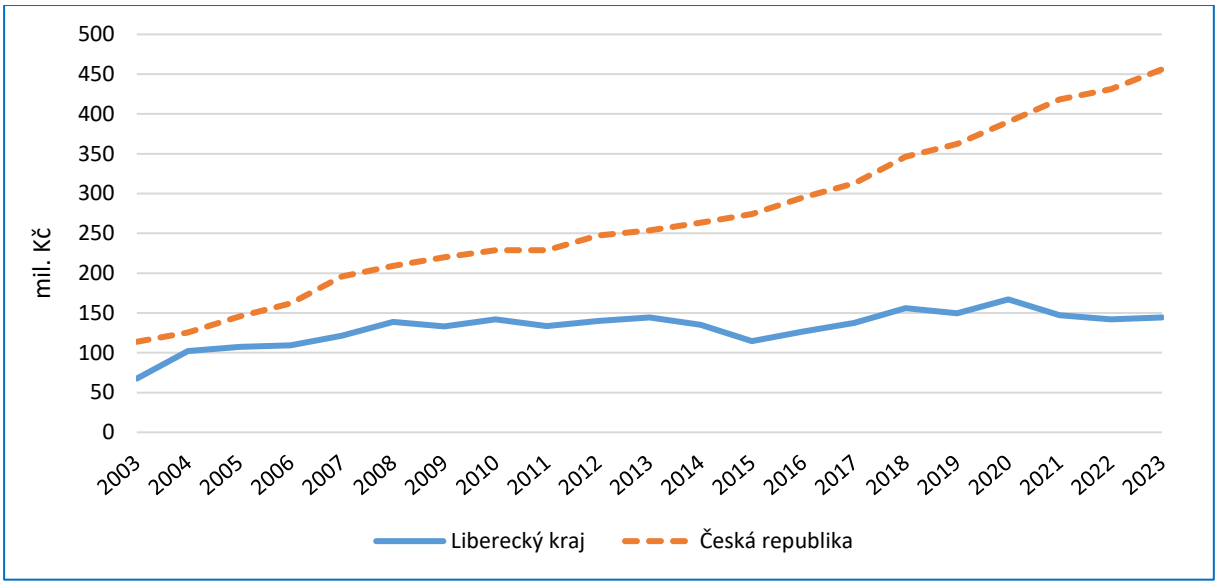

Obr. 13: Vývoj kumulovaného stavu přímých zahraničních investic na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji a ČR za období 2003–2023
Zdroj: ČNB (2025) – Statistika platební bilance, Přímé zahraniční investice

Také v případě zahraničních investic je žádoucí sledovat jejich strukturu, kdy celkový kumulativní stav PZI se rovná součtu základního kapitálu, reinvestovaného zisku a ostatního kapitálu. Právě **podíl reinvestovaného zisku na PZI** je klíčový, jelikož se jedná o podíl přímého investora (v poměru k přímé majetkové účasti) na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend. Jinými slovy se jedná o finance, které jsou investovány zpět do rozvoje daného podniku.

- Stejně jako klesal podíl kumulovaných PZI Libereckého kraje na všech investicích v ČR, klesal i podíl reinvestovaného zisku PZI Libereckého kraje na veškerém reinvestovaném zisku v ČR.
- Klíčová je skutečnost, že Liberecký kraj má dlouhodobě podprůměrný podíl reinvestovaného zisku na celkovém objemu PZI. Ten na konci roku 2023 činil v ČR v průměru 38 %, v Libereckém kraji to bylo 33 % (horší hodnotu vykázaly už jen Ústecký kraj a Kraj Vysočina), přitom za období let 2003–2023 byla pozice Libereckého kraje mezi 14 kraji ČR lepší než 9. místo pouze ve čtyřech letech.
- Také v tomto případě se negativně projevuje stále větší koncentrace zahraničních investic na území hlavního města Prahy, kde řada investorů sídlí.

Ostatní kapitál v rámci PZI je ve všech letech s výjimkou roku 2015 kladný (na rozdíl od mnohých jiných krajů). To znamená, že investoři nečerpali z firem prostředky, naopak jim spíše půjčovali.

Podnikatelská aktivita tvoří podhoubí pro generování ekonomického výkonu kraje. **Přestože podnikatelská aktivita v kraji je na průměrné úrovni, tak se zde projevují vlivy zhoršujících se podmínek pro podnikání ve vztahu k ostatním krajům.** Vyvstává potřeba věnovat pozornost podpoře investic a celkovému posílení podnikatelské aktivity.

4.2 TRH PRÁCE

S podnikáním úzce souvisí oblast trhu práce. Jedním z možných pohledů v této oblasti je **struktura zaměstnaných podle sektorů hospodářství** (primér, sekundér a terciér), či přímo podle jednotlivých odvětví. ***Je však třeba zdůraznit, že data zachycují stav pro obyvatelstvo žijící/bydlící na určitém území (v tomto případě Liberecký kraj) a nikoliv pracující.*** Lidé totiž pochopitelně za prací také dojíždějí a v rámci dojížďky překračují hranice obcí a regionů.

- Dle sčítání lidu 2021 pracovalo 2,4 % zaměstnaného obyvatelstva Libereckého kraje v zemědělství, lesnictví a rybolovu (podprůměr ČR, 3. nejnižší hodnota mezi kraji), 43,3 % v průmyslu a stavebnictví (nadprůměr ČR, 2. nejvyšší hodnota mezi kraji) a 54,3 % ve službách (podprůměr ČR, 3. nejnižší hodnota mezi kraji).
- Za 10 let mezi sčítáními lidu 2011 a 2021 žádné dramatické změny nenastaly. Zaměstnanost ve službách vzrostla o 0,4 p. b., naopak v průmyslu a stavebnictví poklesla o 0,6 p. b., pořadí mezi kraji se měnilo maximálně o jednu příčku. Obyvatelstvo Libereckého kraje tak více než z poloviny pracuje ve službách, silně si ale uchovává i nezanedbatelnou část průmyslové zaměstnanosti (společně se Zlínským krajem a Krajem Vysočina nejvyšší v ČR).
- Výrazná průmyslová zaměstnanost se projevuje i silnou **vazbou na automobilový průmysl**. Dle sčítání lidu v roce 2021 pracovalo 9,7 % zaměstnaných obyvatel Libereckého kraje v odvětví CZ-NACE 29 „Výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů“, což znamenalo nejvyšší hodnotu mezi kraji ČR. Až na druhém a třetím místě se nacházejí kraje, na jejich území působí výrobci automobilů (tj. Královéhradecký kraj s pobočnými závody Škody Auto v Kvasinách a Vrchlabí a Středočeský kraj s centrálním závodem Škody Auto v Mladé Boleslavi a společností Toyota v Kolíně). V roce 2011 pracovalo v odvětví CZ-NACE 29 celkem 7,41 % zaměstnaných obyvatel kraje a šlo rovněž o nejvyšší hodnotu mezi kraji ČR (na druhém a třetím místě Královehradecký a Středočeský kraj). Mezi roky 2011 a 2021 došlo tedy k nárůstu podílu zaměstnanosti v tomto odvětví o 2,29 procentního bodu. **Závislost kraje na odvětví „Výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů“ se tedy zvyšuje.** Počty prodaných automobilů klesají v období krizí, což může být i jedna ze složek zvýšené citlivosti krajské ekonomiky na krize.

- Je třeba si uvědomit, že existuje řada dalších odvětví ekonomiky, kde působí firmy z autoprůmyslu (různé strojírenské obory, pneumatikárny, výrobci plastových součástek, elektrotechnika spojená s autoprůmyslem, sklářství pro autoprůmysl atd.). V nich pracuje řada dalších osob, které nejsou zahrnuty ve výše uvedeném podílu 9,7 %.
- K tak vysokému podílu pracujících v autoprůmyslu v Libereckém kraji přispívá blízkost producentů automobilů (zejména centrální závod Škody Auto v Mladé Boleslavi a pobočný závod ve Vrchlabí, oba však mimo Liberecký kraj), a také řada dodavatelů a subdodavatelů, kteří se nacházejí zejména na Mladoboleslavsku, Liberecku a Českolipsku.

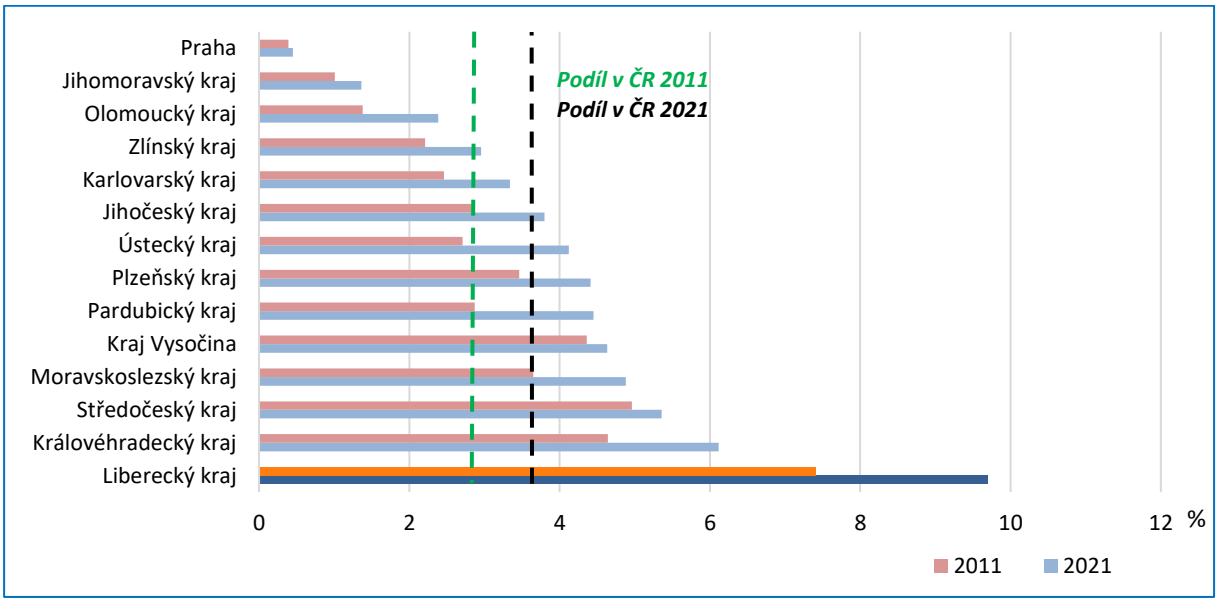

Obr. 14: Podíl zaměstnaných obyvatel v odvětví „Výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů" dle CZ-NACE dle krajů ČR při sčítání lidu 2011 a 2021
Zdroj: ČSÚ (2023) – Sčítání lidu, domů a bytů 2011, 2021

- Dalším odvětvím, které je v Libereckém kraji nadprůměrně zastoupeno, je **odvětví ubytování a stravování**, které je provázáno s cestovním ruchem. V případě kraje se jedná jak o horské oblasti (Krkonoše, Jizerské hory, Lužické hory, Ještědsko-kozákovský hřbet), tak o oblasti Máchova jezera s CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a Hrubou Skálu a Trosky s CHKO Český ráj.
- V rámci zaměstnaného obyvatelstva kraje pracuje 3,6 % obyvatel v odvětví ubytování a stravování (2,8 % stravování a 0,8 % ubytování, specializace kraje je patrná spíše u ubytování). Kraj v tomto aspektu předčí jen Karlovarský kraj (lázeňství), hlavní město Praha (historické památky, centrum zahraničního turismu) a Jihočeský kraj (Šumava, jihočeské rybníky, řada hradů a zámků). V roce 2011 v tomto odvětví pracovalo 2,98 % obyvatel (2,2 % stravování a 0,8 % ubytování), v mezikrajském srovnání měl kraj 7. pozici.

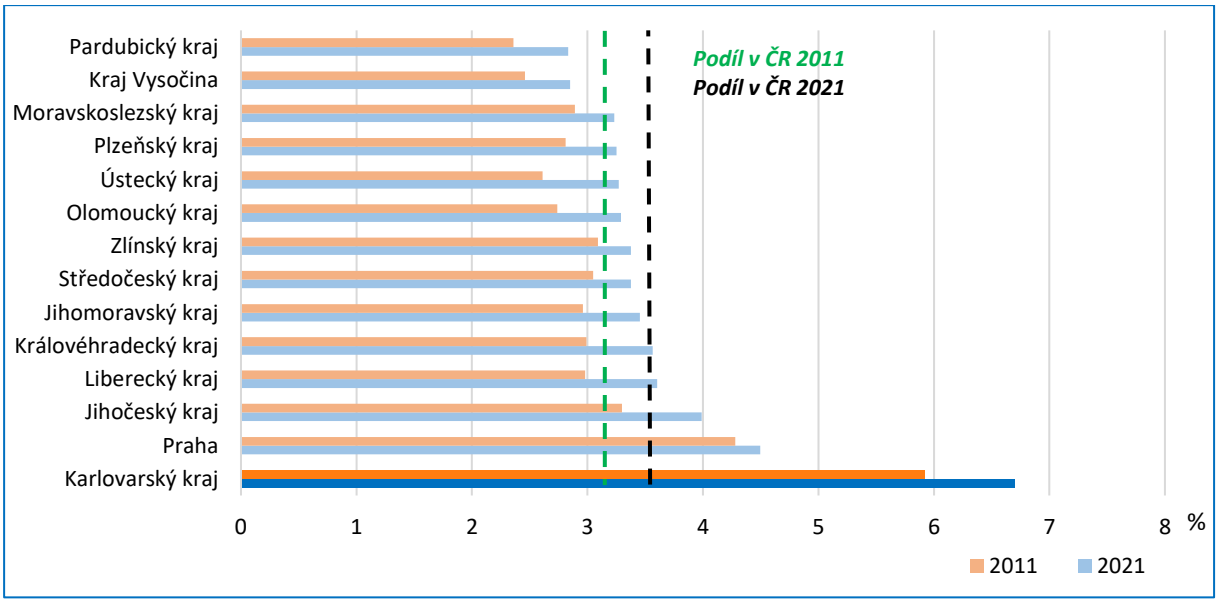

Obr. 15: Podíl zaměstnaných obyvatel v odvětví „Ubytování a stravování" dle CZ-NACE dle krajů ČR při sčítání lidu 2011 a 2021
Zdroj: ČSÚ (2023) – Sčítání lidu, domů a bytů 2011, 2021

Jak již bylo uvedeno výše, data o struktuře zaměstnanosti dle sektorů a odvětví jsou vykazována za obyvatelstvo bydlící v obci/regionu. U řady zaměstnaných se však pochopitelně liší obec bydliště a obec pracoviště, proto je třeba také sledovat **dojížďku do zaměstnání**.

- Dle sčítání lidu 2021 vyjíždělo za prací mimo Liberecký kraj 18 551 jeho obyvatel, tedy 8,7 % jeho zaměstnaných obyvatel. Vyšší hodnotu už vykázal jen Středočeský kraj (25,7 %), kde podstatná část vyjíždějících míří do hlavního města Prahy; téměř shodnou hodnotu pak evidoval ještě Pardubický kraj (8,6 %).
- Saldo dojížďky (tedy rozdíl mezi počtem dojíždějících a vyjíždějících) vyšlo kladné jen u dvou regionů – u hlavního města Prahy a Jihomoravského kraje, které tvoří dvě největší metropolitní oblasti a samotná města Praha a Brno slouží jako centra ekonomického růstu a zaměstnanosti.
- Pro porovnání mezi kraji bylo saldo dojížďky (rozdíl dojíždějících a vyjíždějících) vztaženo k obsazeným pracovním místům (OPM; vyjadřuje se jako zaměstnaní minus vyjíždějící plus dojíždějící), kdy jednoznačně nejvyšší kladná hodnota náležela hlavnímu městu Praze a nejvyšší záporná hodnota Středočeskému kraji, což je dáno jejich specifickým vztahem v podobě jádra a zázemí.
- Po vynechání Prahy a Středočeského kraje vykazoval v roce 2021 Liberecký kraj druhou nejhorší bilanci dojížďky za prací vztaženou k OPM. Mírně vyšší zápornou hodnotu vykazoval už jen Ústecký kraj, který dlouhodobě trpí strukturálním postižením a vysokou nezaměstnaností, kdy řada tamních obyvatel musí hledat práci mimo region.

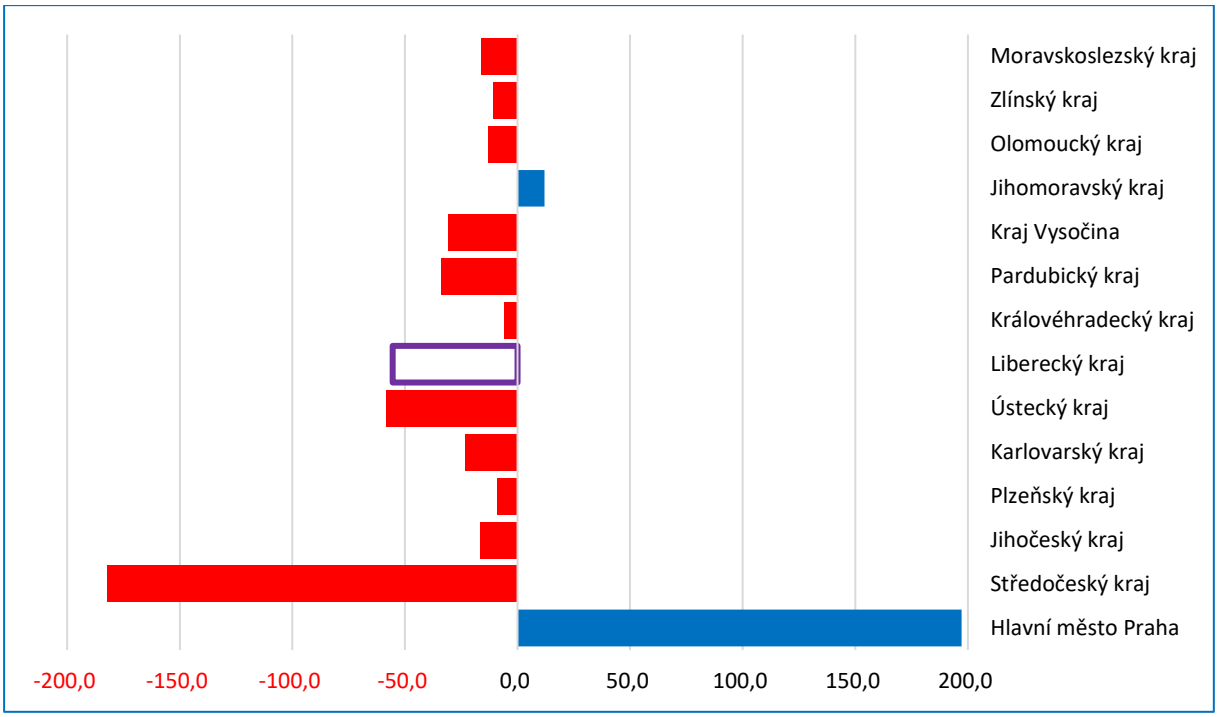

Obr. 16: Rozdíl mezi počty dojíždějících a vyjíždějících za prací do/z kraje mezi kraji ČR v přepočtu na 1 000 obsazených pracovních míst dle sčítání lidu 2021
Zdroj: ČSÚ (2023) – Sčítání lidu, domů a bytů 2021

- Podobná situace panovala také při sčítání lidu 2011, kdy mimo Liberecký kraj vyjíždělo za prací 8,3 % tamních zaměstnaných obyvatel (za 10 let se tak situace v kraji mírně zhoršila, podíl vyjíždějících narostl o 0,4 p. b.). Také tehdy to byl jeden z nejvyšších podílů mezi kraji ČR, i když kromě specifického Středočeského kraje předstihly Liberecký kraj ještě kraje Vysočina, Pardubický a Zlínský; v nich se však situace za 10 let zlepšila.
- I v roce 2011 bylo saldo dojížďky kladné jen v hlavním městě Praze a Jihomoravském kraji.
- Obdobná situace byla zaznamenána při porovnání salda dojížďky a počtu obsazených pracovních míst. Pozitivní extrém vykazovalo hlavní město Praha, negativní extrém pak Středočeský kraj. Z dalších krajů pak měly vyšší záporné hodnoty jen Kraj Vysočina a Ústecký kraj (u prvního jmenovaného se situace za 10 let výrazně zlepšila).
- Liberecký kraj tak dlouhodobě trpí tím, že výrazná část jeho (zaměstnaných) obyvatel musí dojíždět za prací mimo kraj. Ti jsou tak sice zaměstnání, ale přispívají k ekonomické produkci jiného regionu.

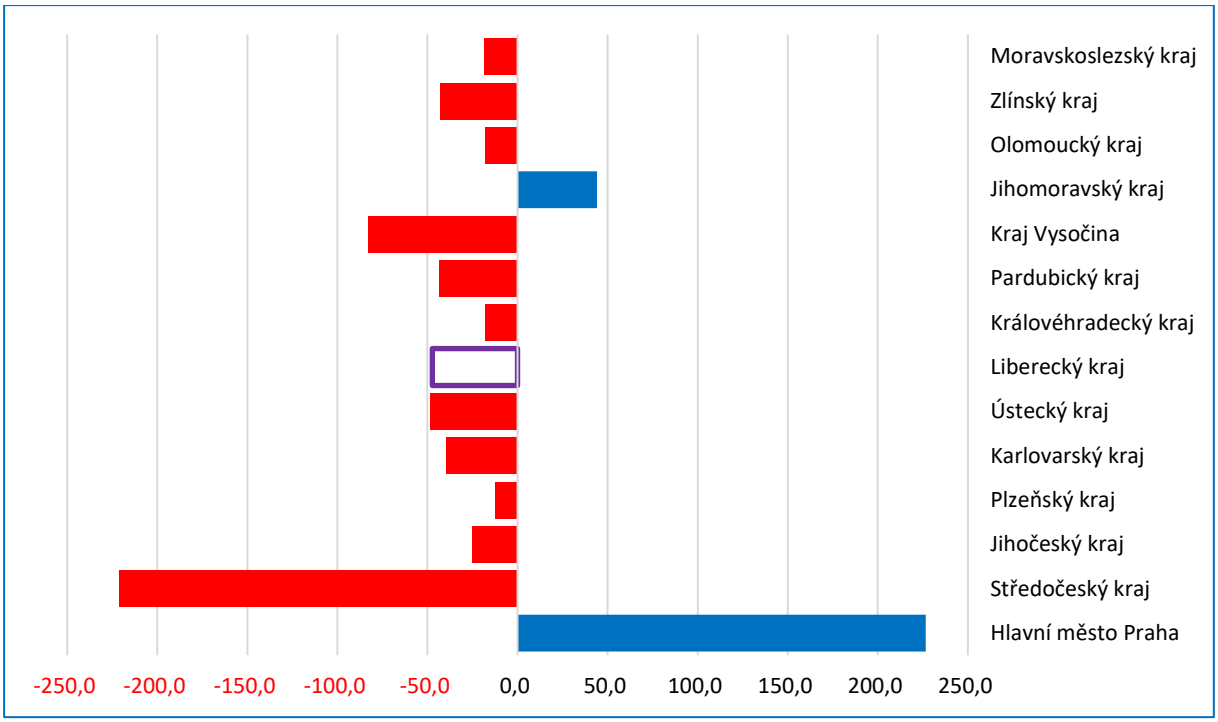

Obr. 17: Rozdíl mezi počty dojíždějících a vyjíždějících za prací do/z kraje mezi kraji ČR v přepočtu na 1 000 obsazených pracovních míst dle sčítání lidu 2011
Zdroj: ČSÚ (2013) – Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Specifickou částí dojížďky do zaměstnání je **dojížďka do zaměstnání v zahraničí**, kdy však data ze sčítání lidu zachycují jen vyjížďku českých občanů do zahraničí (ti totiž vyplňovali dotazníkové archy) a nikoliv dojížďku zahraničních občanů do ČR.

- Přesto lze konstatovat, že dle sčítání lidu 2021 vyjíždělo do zaměstnání do zahraničí 1 879 zaměstnaných občanů Libereckého kraje (a k tomu dalších 18 551 vyjíždějících do jiných krajů ČR). Jednalo se tak o sedmý nejvyšší podíl vyjíždějících do zahraničí ze všech zaměstnaných (mezi 14 kraji ČR tedy průměrná hodnota).
- Lze předpokládat, že vyjíždějící do zaměstnání z Libereckého kraje mířili primárně do Polska a Německa jakožto sousedních států České republiky i samotného Libereckého kraje.
- Dojížďka do zaměstnání do zahraničí však bude na území všech tří států tlumena tím, že ani v jednom případě se nejedná o ekonomicky silné regiony daných zemí, ba naopak spíše se potýkají s vyšší nezaměstnaností a slabším socioekonomickým statutem – ČR (Liberecký kraj), Polsko (Dolnoslezské vojvodství) a Německo (spolková země Sasko).

Mezi základní ukazatele stavu ekonomiky patří **nezaměstnanost**, která v sobě obsahuje ekonomický i sociální aspekt, jelikož vyjadřuje podíl počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání na Úřadu práce ČR ku počtu osob v produktivním věku 15–64 let.

- Na konci roku 2024 činil podíl nezaměstnaných osob v Libereckém kraji 4,5 %. Ještě v letech 2003 až 2007 byl vůči průměru ČR podprůměrný, pak se však situace otočila a po zbytek sledovaného období byl již nadprůměrný (výjimkou bylo období 2015 až 2019, kdy byla nezaměstnanost v kraji a ČR téměř srovnatelná).
- Nezaměstnanost v Libereckém kraji byla ve sledovaném období vyšší oproti ČR v obdobích, kdy se globální či národní ekonomice obecně nedařilo (globální ekonomická krize, pandemie covidu-19 atd.), z čehož vyplývá, že regionální ekonomika je velmi

zranitelná a silně se v ní projevují globální a národní ekonomické cykly. To může být dáno i přílišnou specializací regionální ekonomiky na automobilový průmysl.

- Za sledované období se zhoršilo postavení Libereckého kraje mezi 14 kraji ČR. Ještě v letech 2003 až 2006 vykazoval kraj v průměru 8. nejvyšší nezaměstnanost (tedy průměrné postavení), následně se v letech 2007 až 2016 jednalo už o 6. nejvyšší nezaměstnanost a od roku 2017 se (s jednou výjimkou) jedná o 5. nejvyšší nezaměstnanost, kdy vyšší hodnoty kromě Jihomoravského kraje tradičně vykazují už jen strukturálně postižené kraje Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský.
- Počty uchazečů o zaměstnání v Libereckém kraji nepředstavovaly do roku 2007 ani 4 % všech uchazečů o zaměstnání v ČR. Následně začal podíl narůstat, v letech 2022 až 2024 už tvořil 4,5 % a více.
- Nezaměstnanost v Libereckém kraji se v letech 2003 až 2006 pohybovala kolem 90 % nezaměstnanosti ČR, v době globální ekonomické krize se jednalo zhruba o 110 %, následoval pokles na přibližně 100 % a od začátku covidové pandemie a později války na Ukrajině opět vzrostla na zhruba 105 %.

Specifickou skupinou nezaměstnaných jsou **dlouhodobě nezaměstnaní**, tedy uchazeči o zaměstnání evidovaní na Úřadu práce ČR déle než 12 měsíců. Právě směrem k nim je třeba soustředit péči při zprostředkování zaměstnání kvůli zásadním dopadům na ekonomiku (ztráta makroekonomického produktu i nutnost vyplácení sociálních dávek) i na jednotlivce (ekonomické dopady na rodinný rozpočet, sociální dopady, ztráta pracovních návyků atd.).

- Na konci roku 2024 bylo v Libereckém kraji evidováno 4 004 dlouhodobě nezaměstnaných osob, což představovalo 28,5 % všech uchazečů o zaměstnání. Hodnota tohoto podílu byla mírně nižší oproti celorepublikovému průměru (o 2,5 p. b.) a průměrná mezi všemi 14 kraji ČR (tj. 7. nejvyšší hodnota).
- Vzhledem ke své definici je vývoj podílu dlouhodobě nezaměstnaných „opožděn“ oproti klasické nezaměstnanosti o 12 měsíců, tj. narůstá až za rok po výraznějším nárůstu klasické nezaměstnanosti (pokud se během jednoho roku nepodařilo nalézt uchazečům nové zaměstnání).
- Podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Libereckém kraji osciloval během sledovaného období od 20 do 40 %. Nejnižší byl v době globální ekonomické krize (velké množství nově nezaměstnaných) a těsně před pandemií covidu-19 (panovala nízká nezaměstnanost a práci si tak našli i lidé, kteří do té doby měli problém zaměstnání nalézt), naopak nejvyšší byl těsně po globální ekonomické krizi (práci poměrně rychle našli kvalifikovanější a progresivnější uchazeči, na Úřadu práce ČR zůstali lidé hůře obsazující pracovní pozice).
- Podíl dlouhodobě nezaměstnaných ze všech nezaměstnaných v Libereckém kraji byl většinu let (s výjimkou čtyř let v době globální ekonomické krize) nižší než podíl dlouhodobě nezaměstnaných na všech nezaměstnaných v ČR. Příčiny se v jednotlivých letech různí, přesto lze konstatovat, že dlouhodobá nezaměstnanost je v kraji spíše nižší.

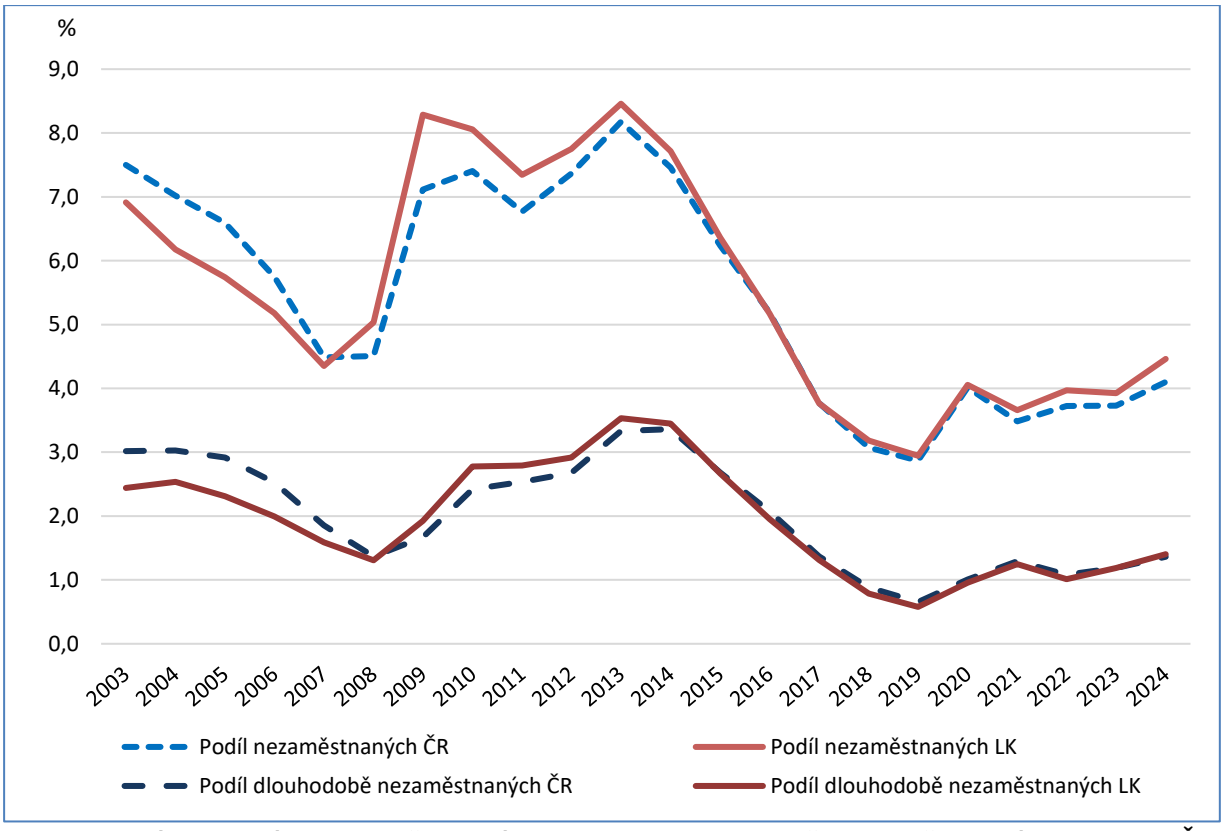

Obr. 18: Vývoj podílu nezaměstnaných osob a dlouhodobě nezaměstnaných osob v ČR a v Libereckém kraji 2003–2024 (v %, vždy k 31. 12.)
Zdroj: MPSV ČR (2025) – Statistiky trhu práce

Tradičním ukazatelem v oblasti trhu práce je také **počet uchazečů o zaměstnání, kteří připadají na jedno volné pracovní místo** (VPM). Je však třeba zdůraznit, že od roku 2012 je vzhledem ke změně legislativy hlášení volného pracovního místa Úřadu práce ČR už jen dobrovolné. Tato skutečnost pak znesnadňuje interpretaci dat.

- Na konci roku 2024 vykazoval Liberecký kraj 2,6 uchazečů na jedno hlášené volné pracovní místo. Oproti ČR (1,2 uchazečů) se jednalo o více než dvakrát vyšší hodnotu, vyšší hodnotu mezi kraji ČR už vykazovaly jen strukturálně postižené kraje Ústecký a Moravskoslezský.
- Za sledované období 2004 až 2024 lze identifikovat dvě období, kdy byl počet uchazečů na 1 VPM v Libereckém kraji nižší než v ČR (období 2004–2006 po vstupu do EU a období 2010–2015 částečně už po překonání globální ekonomické krize) a naopak dvě období, kdy byl počet uchazečů na 1 VPM v Libereckém kraji vyšší než v ČR (období 2007–2009 z větší části už globální ekonomická krize a období 2016–2024 ve druhé části pandemie covidu-19 a válka na Ukrajině).
- Potvrzuje se tak výše uvedené konstatování, že ekonomika Libereckého kraje je více zranitelná a při negativním vývoji ekonomického cyklu na globální či národní úrovni se tato situace na regionální trh práce poměrně rychle propíše.

Situaci na trhu práce ilustruje také **průměrná měsíční mzda**.

- V roce 2024 činila průměrná měsíční mzda v Libereckém kraji 41 549 Kč a pohybovala se tak na úrovni 90,5 % ČR. Oproti roku 2003 vzrostla v kraji téměř třikrát (index změny 278 %), stejně tak třikrát vzrostla i na úrovni ČR (index změny 279 %). Mezi kraji ČR se jednalo o osmý nejvyšší nárůst (tedy průměr mezi 14 kraji).

- Úroveň průměrné měsíční mzdy Libereckého kraje vůči průměrné měsíční mzdě ČR se za celé sledované období 2003–2024 příliš neměnila, pohybovala se v rozmezí 90 až 93 %. Mírně vyšší hodnoty byly patrné zejména v globálně a národně ekonomicky úspěšných obdobích (po vstupu do EU a mezi globální ekonomickou krizí a pandemií covidu-19), naopak nižší hodnoty byly evidovány právě v krizových dobách; to opět poukazuje na zranitelnost ekonomiky kraje vůči vnějším vlivům.
- Přes stabilitu poměru mezd Libereckého kraje vůči ČR docházelo k proměně pořadí mezi kraji ČR. V letech 2003 až 2010 se Liberecký kraj pohyboval v průměru na 8. místě mezi všemi 14 kraji ČR, v letech 2011 až 2020 se jeho postavení zlepšilo v průměru až na 6. místo, v posledních letech 2021 až 2024 se však propadl na 10. místo. Nižší mzdy oproti Libereckému kraji dlouhodobě vykazují Karlovarský a Olomoucký kraj a na podobné úrovni se pohybuje Pardubický kraj. V případě mezd se tedy příliš neprojevuje faktor historických Sudet, kam Liberecký kraj z části patří. Např. Plzeňský kraj dosahuje dlouhodobě nadprůměrného postavení, obdobně je na tom Ústecký kraj. Výše mezd se spíše odvíjí od struktury ekonomiky.

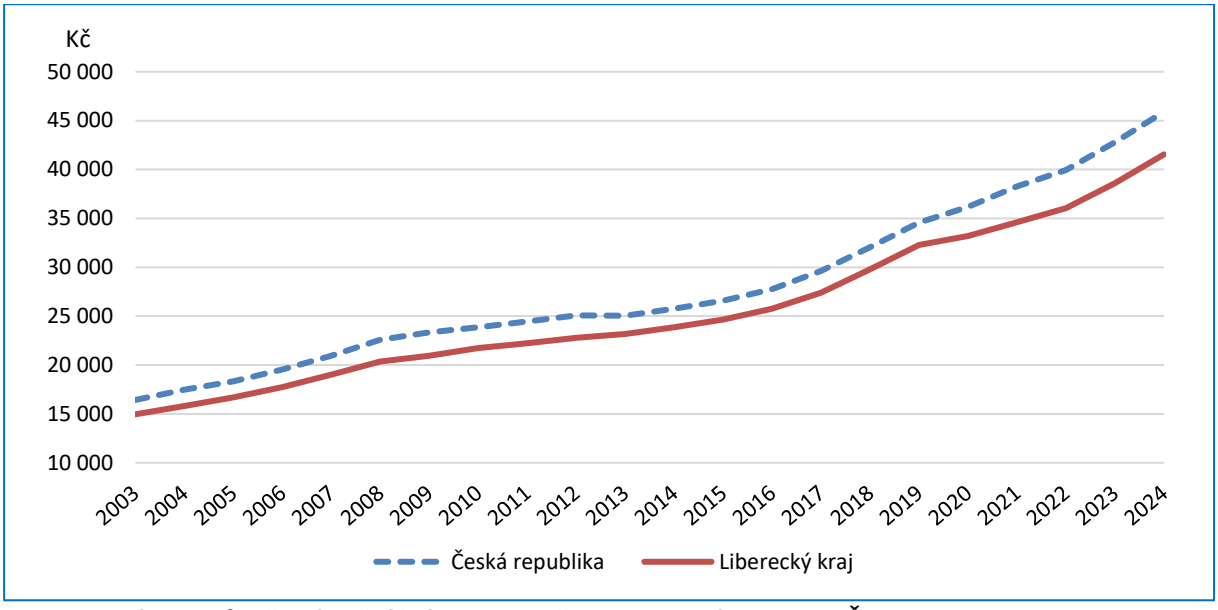

Obr. 19: Vývoj průměrné měsíční mzdy v Kč v Libereckém kraji a ČR v obdob 2003–2024
Zdroj: ČSÚ (2025) – Veřejná databáze, Mzdy a náklady práce

Podíl nezaměstnaných osob je v kraji nadprůměrný, zatímco podíl dlouhodobě nezaměstnaných je příznivější. Vyjížďka za prací je vyšší než dojížďka – to snižuje objem mzdových prostředků jakožto jeden z klíčových ukazatelů regionalizace národního HDP. Zhoršování pozice Libereckého kraje v průměrných měsíčních mzdách se promítá do kupní síly. Rozdíly vůči krajům s nižší průměrnou mzdou jsou poměrně malé. **Významnou roli ve zranitelnosti ekonomiky hraje nadprůměrná zaměstnanost v autoprůmyslu. Je proto třeba věnovat pozornost diverzifikaci ekonomických činností směrem ke snížení závislosti na automobilovém průmyslu.**

V této souvislosti lze zmínit Zprávu o úloze politiky soudržnosti při podpoře spravedlivé transformace (2024/2121(INI)) projednávanou Evropským parlamentem, která navrhuje, že „*vzhledem k výzvám globální konkurence v souvislosti s přechodem na elektromobilitu a dopadem neodůvodněných obchodních bariér je nezbytné zahrnout do působnosti spravedlivé transformace i automobilový průmysl; zdůrazňuje, že jsou zapotřebí cílené politiky, které upřednostňují rekvalifikaci pracovníků, a iniciativy zaměřené na diverzifikaci hospodářského modelu regionů s významným automobilovým průmyslem*.“

4.3 VĚDA A VÝZKUM

Věda a výzkum (VaV) se uskutečňuje v rámci veřejného a soukromého sektoru. Do veřejného sektoru můžeme zahrnout vysoké školy a veřejné výzkumné instituce. V rámci soukromého sektoru jde zejména o podnikový výzkum.

- Klíčovou vysokou školou v Libereckém kraji je Technická univerzita v Liberci se svými sedmi fakultami a Ústavem pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace.
- V Turnově se nachází Výzkumné centrum speciální optiky a optoelektronických systémů Ústavu fyziky plazmatu Akademie věd ČR, v.v.i. (TOPTEC) a v Pěnčíně Ústav experimentální botaniky Akademie věd České republiky, v.v.i., Stanice šlechtění jabloně na rezistenci k chorobám.
- V Liberci působí VÚTS, a.s., výzkumný ústav věnující se výzkumu, vývoji a zhotovení strojů a zařízení pro zpracovatelský průmysl. V Jablonci nad Nisou je Strojírenský zkušební ústav (jeho zřizovatelem je MPO) a v Dubé působí Vědeckotechnický park Dubá (Millenium Technologies, a. s.).
- RIS3ještě mezi výzkumnými organizacemi zmiňuje MemBrain s. r. o., Krajskou nemocnici Liberec, Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou a Severočeské muzeum v Liberci. Ostatní výzkumná pracoviště jsou potom již v rámci jednotlivých firem.

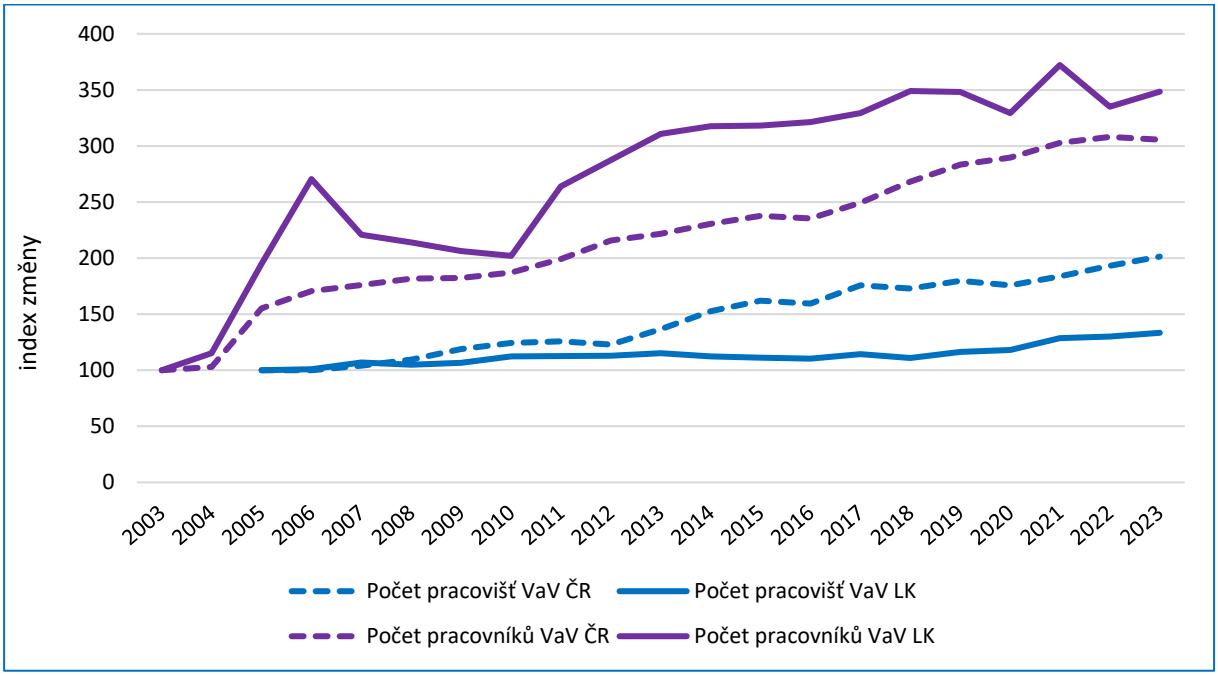

Obr. 20: Vývoj indexu počtu pracovišť a pracovníků VaV v ČR a v Libereckém kraji 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – Veřejná databáze, Věda, výzkum, inovace
Pozn.: index počtu pracovišť 2005=100, index počtu pracovníků 2003=100

V roce 2005 se nacházelo v Libereckém kraji 74 pracovišť VaV (v obr. 20 rok 2005 = 100 %). **Jejich počet plynule rostl** až na 149 v roce 2023 (133,4 %, kde rok 2005 = 100 %). **Podíl kraje na celorepublikovém počtu pracovišť VaV se za zmíněné období zvýšil z 3,7 % a 4,2 %.** K největšímu meziročnímu nárůstu pracovišť došlo mezi roky 2013 a 2014, a to o 12.

- **Počet pracovníků VaV** v přepočtu na plné úvazky vzrostl v období 2003–2023 z 665 na 2 318, **dosáhl 3,5násobku původního stavu**. Specifický byl ale výrazný propad v roce 2007 a ještě do roku 2010 pokračující pokles. I zde se ukazuje zvýšená citlivost Libereckého kraje na ekonomický cyklus.

- **Podíl Libereckého kraje na počtu pracovníků VaV v ČR se v období 2003–2023 mírně zvýšil**. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v období 2011–2018, kdy byl až o 0,5 procentního bodu vyšší.
- V počtu pracovníků VaV v přepočtu na obyvatele se kraj v roce 2023 nacházel na 7. místě, stejně jako v roce 2003. Nicméně ve druhé dekádě se ve více letech pohyboval i na 5. místě.

Celkové výdaje na VaV v období 2003–2023 vzrostly z 817 mil. Kč na 3 592 mil. Kč. V procentuálním vyjádření jde o 6. největší nárůst mezi kraji po Plzeňském, Jihomoravském, Olomouckém, Zlínském kraji a Praze.

- U výdajů na VaV v přepočtu na pracovníky VaV se v letech 2018–2020 nacházel Liberecký kraj dokonce na 2. místě. V roce 2023 sice došlo ke skoku na 7. místo, ale tyto výdaje mohou být poměrně proměnlivé a celkový trend je pozitivní.

U výdajů na VaV se rozlišují zdroje financování. Hlavním zdroje jsou podnikové zdroje.

- V roce 2003 pocházelo 72 % výdajů VaV v Libereckém kraji z podnikových zdrojů. Na úrovni cca 70 % se tento zdroj pohyboval ve většině přechozích let.
- Podíl podnikových výdajů na VaV byl v roce 2023 v sedmi krajích nižší a v šesti vyšší.

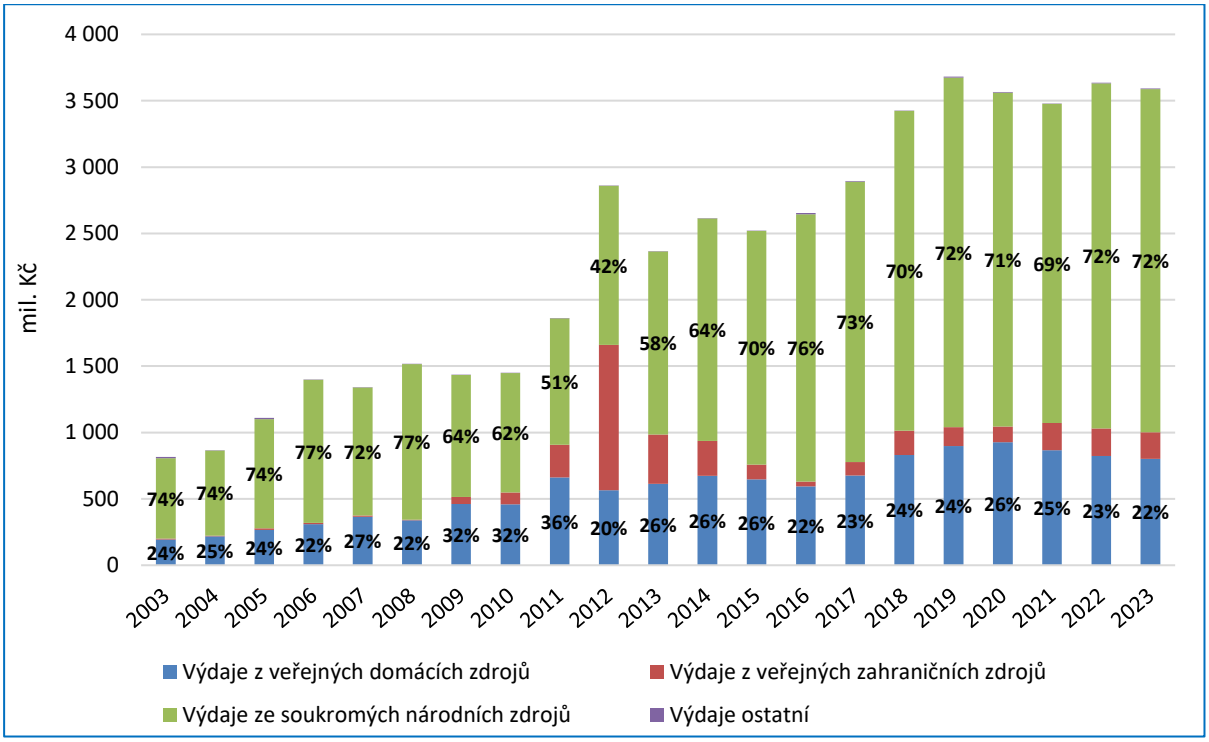

Obr. 21: Objem a struktura financování výdajů VaV v Libereckém kraji v období 2003–2023
Zdroj: ČSÚ (2025) – Veřejná databáze, Věda, výzkum, inovace

Z hlediska srovnání dynamiky vývoje výdajů byl růst výdajů na VaV v kraji dlouhodobě vyšší než za ČR jako celek.

- Od roku 2020 však došlo až ke stagnaci výdajů oproti pokračujícímu růstu hodnot za ČR. Zpomalení podnikových výdajů bylo o něco dřívější a výraznější než u veřejných zdrojů.

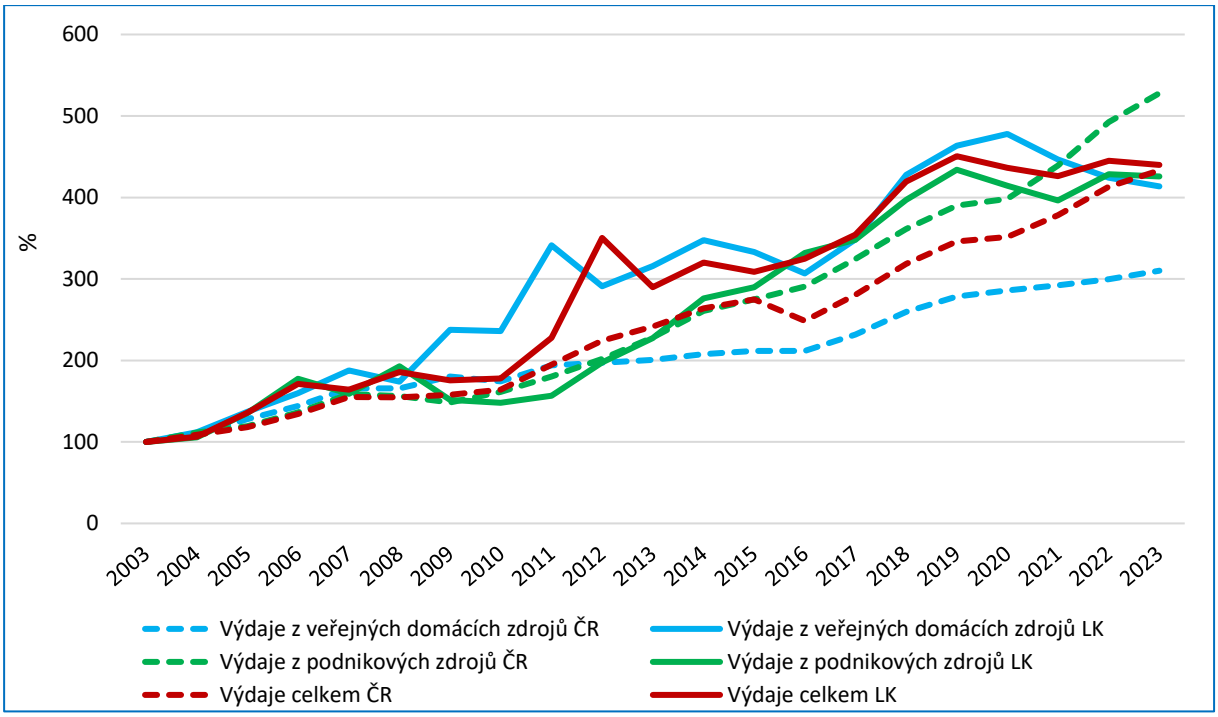

Obr. 22: Vývoj výdajů VaV v ČR a v Libereckém kraji 2003–2023 (2003 = 100 %)
Zdroj: ČSÚ (2025) – Veřejná databáze, Věda, výzkum, inovace

Výdaje na VaV mají smysl, pokud se promítají do ekonomického vývoje regionu. Částečným indikátorem tohoto efektu jsou počty licencí na patenty a užitné vzory.

- V roce 2023 bylo v Libereckém kraji platných 22 licencí na patenty (nové byly 2), což **tvořilo 6,2 % licencí na patenty z ČR** (a 5,4 nových patentů). Po Praze a Jihomoravském kraji se Liberecký kraj dělí o 3. příčku s Královehradeckým krajem.
- Ještě výrazněji se Liberecký kraj vyvíjí v počtech licencí na užitné vzory, kdy **se s 53 platnými licencemi, které znamenají 15,2% podíl z počtu za ČR, nachází na druhém místě za Prahou.** Licenční poplatky ve výši 48,7 mil. Kč tvořily 52 % hodnoty za ČR.

Celkově tedy za období 2003–2023 vzrostl počet pracovišť VaV o 33 % (v ČR o 101 %), počet pracovníků VaV o 249 % (v ČR o 206 %) a výdaje na VaV o 340 % (v ČR o 233 %). V tomto kontextu lze tedy konstatovat, že **výzkumný sektor je v Libereckém kraji na poměrně dobré úrovni a vyvíjí se žádoucím směrem.**

4.4 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Základním demografickým ukazatelem je **počet obyvatel**, jelikož koncentrace obyvatel souvisí s koncentrací ekonomických aktivit. Obecně lze konstatovat, že tam, kde roste počet obyvatel, zvyšuje se i ekonomická výkonnost. I když je třeba počítat i s tím, že tento základní vztah dnes modifikuje výrazně dojížďka za prací, vzděláním a službami, stejně jako možnost práce na dálku apod.

- Na konci roku 2024 žilo v Libereckém kraji 449 494 obyvatel. Index změny za období let 2003 až 2024 činil 105 %, mezi 14 kraji ČR se jednalo o 5. nejvyšší nárůst (a to hned po Praze, Středočeském či Jihomoravském kraji, které zahrnují dvě největší metropolitní oblasti v ČR).
- Z hlediska ekonomického výkonu kraje je pak stěžejní **populace ve věku 20–64 let**, kterou lze označit jako reálnou pracovní sílu (produktivní obyvatelstvo se vymezuje sice

věkem 15–64 let, ale ve věku 15–19 let většina osob ještě studuje). Ke konci roku 2024 tak žilo v Libereckém kraji 259 276 obyvatel ve věku 20–64 let. Index změny za období let 2003 až 2024 činil jen 94 % (jednalo se tak o pokles), mezi 14 kraji ČR to představovalo 7. nejvyšší nárůst/pokles.

- Lze pozorovat určitou nepříznivou dynamiku ve vývoji počtu všech obyvatel a obyvatel ve věku 20–64 let Libereckého kraje vůči ČR. Podíl obyvatel Libereckého kraje vůči obyvatelstvu ČR i podíl obyvatel ve věku 20–64 let Libereckého kraje vůči stejně starému obyvatelstvu ČR klesají, ale pokles počtu obyvatel v práceschopném věku je v kraji rychlejší. V letech 2003 až 2010 byl vyšší podíl obyvatel ve věku 20–64 let, následně se však poměr otočil.
- Liberecký kraj se v mezikrajském srovnání propadl zejména v případě podílu obyvatel ve věku 20–64 let, zatímco v letech 2003 až 2010 činil 65 % a mezi kraji ČR tedy 4. nejvyšší hodnotu, tak v letech 2015 až 2020 to již byla 13. (jinými slovy druhá nejnižší) hodnota mezi kraji (v průměru cca 60 %). I když pokles podílu obyvatel ve věku 20–64 let v posledních letech pokračoval až na 58 %, tak se postavení mezi kraji zlepšilo až na 8. nejvyšší hodnotu mezi kraji v letech 2023 a 2024 (tj. ostatní kraje poklesly ještě více).

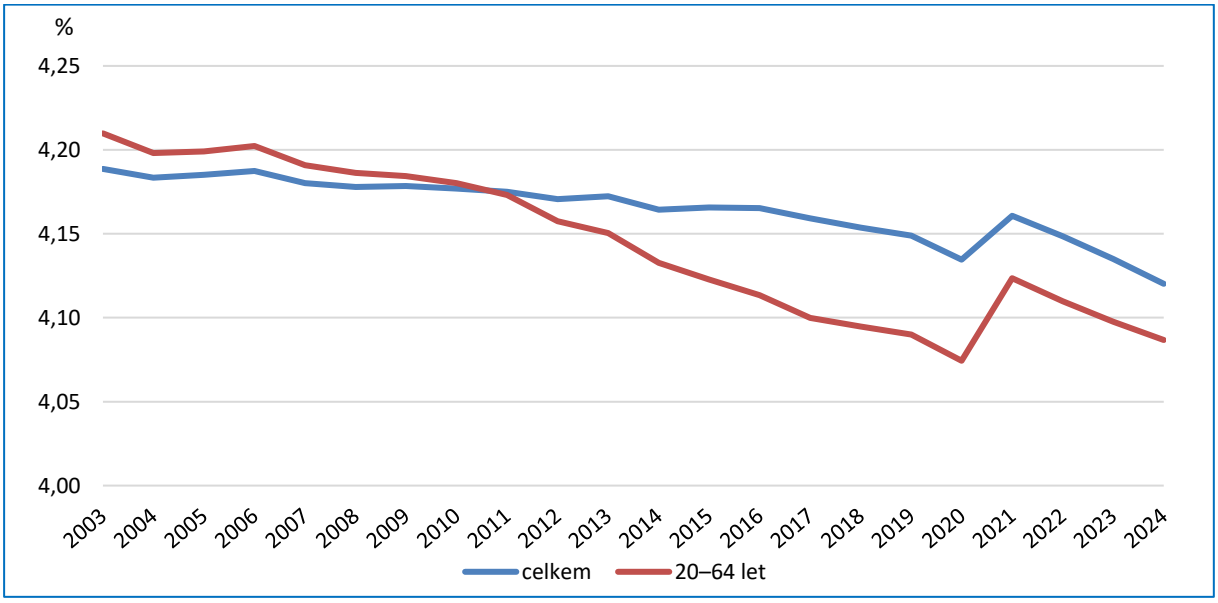

Obr. 23: Vývoj podílu všech obyvatel a obyvatel ve věku 20–64 let („práceschopné obyvatelstvo“) Libereckého kraje vůči ČR v období 2003–2024
Zdroj: ČSÚ (2025) – Veřejná databáze, Obyvatelstvo

Proměna obyvatelstva neprobíhá jen ve smyslu počtu obyvatel a jejich struktury dle věku („práceschopné obyvatelstvo“ ve věku 20 až 64 let), ale také lze hodnotit změny **struktury obyvatelstva dle nejvyššího dosaženého vzdělání**.

- Vzdělání obyvatelstva ve věku 15 let a více bylo zjišťováno ve sčítání lidu 2021 a předtím i ve sčítání lidu 2011, vzdělanost obecně narostla.
- V roce 2021 mělo vysokoškolské vzdělání v Libereckém kraji 48 054 osob, tedy 14,2 %, jednalo se o 11. nejvyšší hodnotu mezi kraji ČR.
- V roce 2011 mělo vysokoškolské vzdělání v Libereckém kraji jen 35 465 osob, tedy 10,2 %, jednalo se opět o 11. nejvyšší hodnotu mezi kraji ČR.
- V obou letech sčítání měly nižší podíly obyvatel s vysokoškolským vzděláním jen kraje Vysočina, Karlovarský a Ústecký.

- Zatímco v roce 2011 se v Libereckém kraji pohyboval podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním na úrovni 77,5 % ČR, v roce 2021 to bylo již jen 76,0 %. Vzdělanost v jiných krajích tak rostla rychleji.

Změna počtu obyvatel se děje dvěma základními způsoby. Prvním je **mechanický způsob** (migrace, tj. proces přistěhování a vystěhování). Od roku 2003 lze v Libereckém kraji sledovat tyto trendy:

- Z hlediska celkové migrační bilance vykazuje Liberecký kraj ve sledovaném období spíše mírně kladné saldo, a to i přes roky stagnace či mírných ztrát (2004, 2012, 2013, 2020). Průměrný roční migrační přírůstek kraje za posledních 20 let byl 1 367 obyvatel.
- Nejlépe na tom byl kraj v letech před ekonomickou krizí (2008), kdy dosahovala bilance kolem 1 400 až 2 500 obyvatel a průměrný roční migrační přírůstek činil 1 401. Po krizi následovalo období stagnace, přičemž průměrný roční migrační přírůstek činil 160 obyvatel. Pozitivní bilance (tj. více přistěhovalých než vystěhovalých osob) nastala opět až v období 2015–2019 (ročně v průměru 696 osob).
- Nejvyšší přírůstek (skokový nárůst) zaznamenal kraj v roce 2022, kde se v souvislosti s válkou na Ukrajině výrazně zvýšil počet příchozích osob. V navazujících letech se situace stabilizovala a migrační přírůstky se vrátily zpět k běžným hodnotám. Průměrný roční migrační přírůstek činil v tomto období 4 305 obyvatel.
- V porovnání s jinými regiony si kraj udržuje průměrnou pozici. Není atraktivní jako metropolitní oblasti (Praha, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj), ale ani dlouhodobě ztrátový jako strukturálně postižené regiony (Ústecký, Moravskoslezský, Karlovarský kraj). Pozici kraje v mezikrajském srovnání nezměnil ani výrazný příliv cizinců v roce 2022 a 2023, jelikož byla situace obdobná i v jiných regionech.

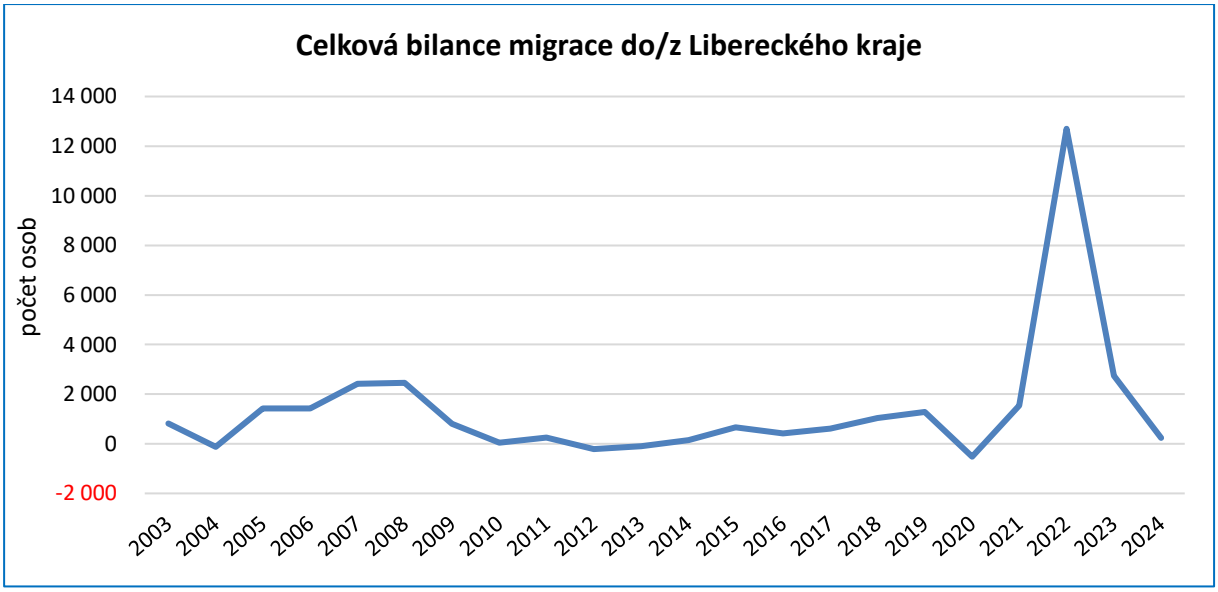

Obr. 24: Bilance přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel do/z Libereckého kraje 2003–2024
Zdroj: ČSÚ (2025) – interní data o migraci

Migrační bilance **mladých obyvatel** navazuje na celkové migrační saldo a slouží k ověření, zda z kraje neodchází mladí obyvatelé a nedochází tak k oslabování potenciálu kraje. Do kategorie mladých obyvatel jsou zařazeny 3 pětileté věkové skupiny od 20 do 35 let.

- V období 2003–2023 docházelo k výrazným výkyvům v bilanci v závislosti na ekonomickém cyklu – větším než v případě celkové bilance migrace.

- U všech kategorií je výrazná pozitivní bilance do ekonomické krize (tj. do roku 2008), pak následuje prudký pokles a po několika letech kolísání kolem nuly od roku 2016 opětovný růst.
- Výrazný nárůst (zejména u skupiny 30–34 let) přichází v letech 2021–2022. To odpovídá celkovému trendu vývoje počtu obyvatel a pravděpodobně to opět souvisí s přílivem zahraničních migrantů. V letech 2023–2024 se kraj navrátil k hodnotám kolem nuly.
- Věková kategorie 20–24 let vykazuje až na několik výjimek kladnou bilanci. Věkové kategorie 25–29 let a 30–34 let se vyvíjí velmi podobě, ale méně intenzivně a v období 2010–2014 jsou mírně záporné.
- Celkově Liberecký kraj v důsledku migrace mladých obyvatele nijak zásadně neztrácí, častěji získává. Dlouhodobě je tak patrné, že kraj nemá zásadní problémy s udržením mladé populace.

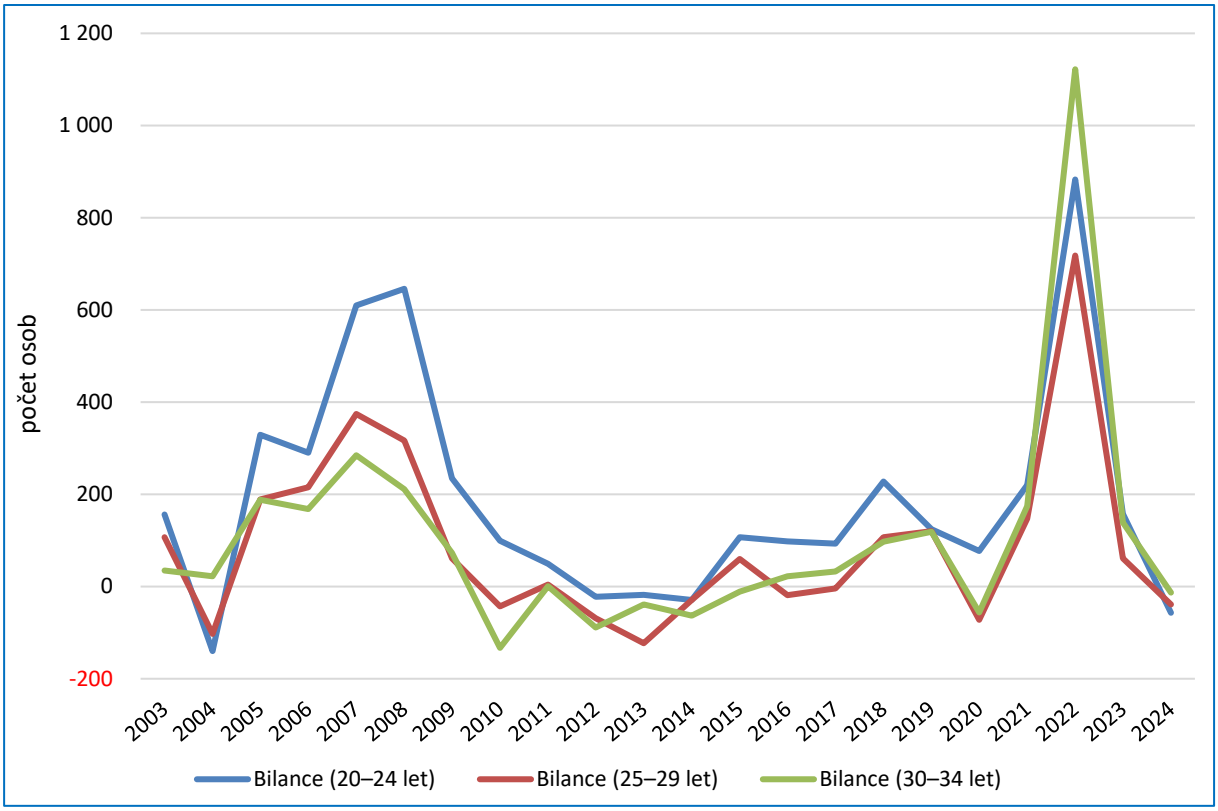

Obr. 25: Bilance přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel ve věku 20 až 34 let do/z Libereckého kraje 2003–2024
Zdroj: ČSÚ (2025) – interní data o migraci

Druhým způsobem změny počtu obyvatel je **přirozený způsob**, který zahrnuje procesy rození a umírání.

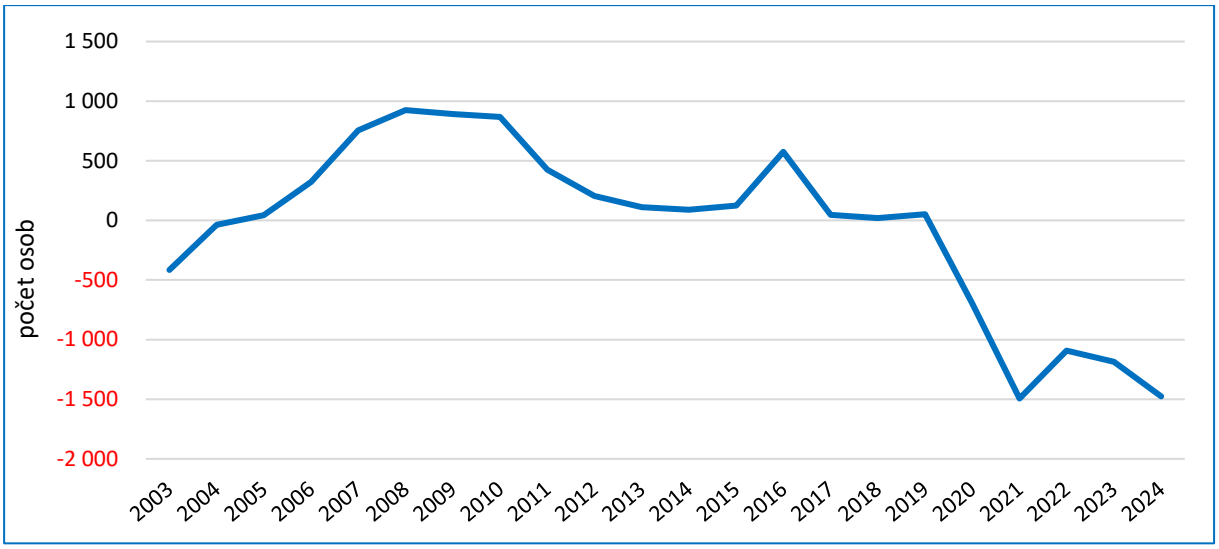

Obr. 26: Přirozený přírůstek/úbytek obyvatel Libereckého kraje 2003–2024
Zdroj: ČSÚ (2025) – Veřejná databáze, Obyvatelstvo

Od roku 2003 lze v Libereckém kraji sledovat následující trendy:

- Před rokem 2010 byl přirozený přírůstek (rozdíl narozených a zemřelých) v kraji vyrovnaný. Průměrný roční přírůstek činil v tomto období 420 obyvatel.
- Následovalo období menšího přírůstku až do roku 2019, kdy činil průměrný roční přírůstek kraje 183 obyvatel.
- Po roce 2019 došlo ke zřetelnému zhoršení a kraj zaznamenával stále hlubší přirozený úbytek obyvatelstva, tj. více obyvatel umíralo, než se rodilo. Průměrný roční úbytek obyvatel činil v tomto období – 1 189 obyvatel. To odpovídá celonárodnímu trendu stárnutí populace a nízké porodnosti. Roky 2021 a 2022 navíc odrážejí dopad pandemie covid–19, která vedla k nárůstu úmrtnosti a poklesu porodnosti.

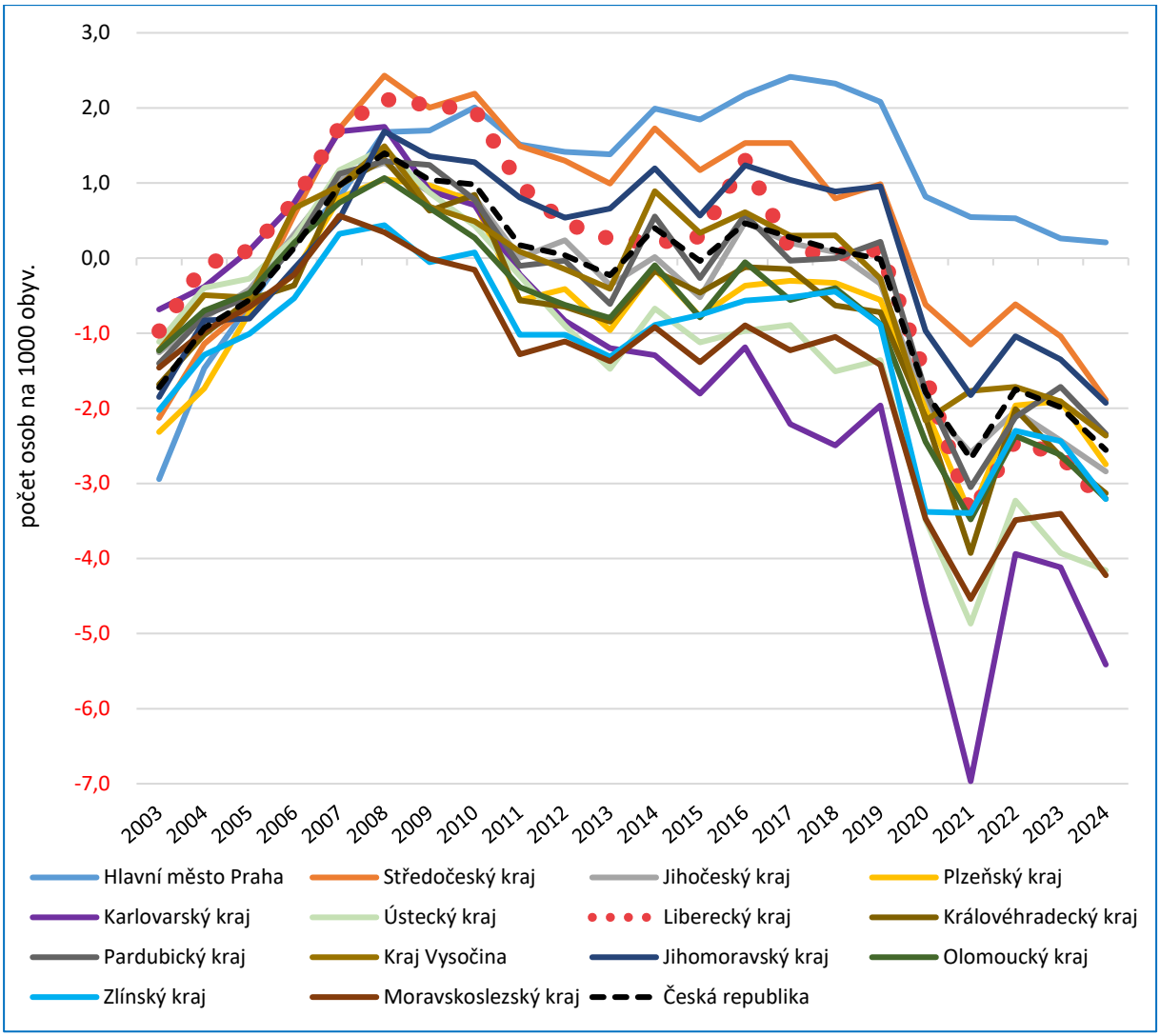

Obr. 27: Přirozený přírůstek/úbytek obyvatel ČR a krajů 2003–2024
Zdroj: ČSÚ (2025) – Veřejná databáze, Obyvatelstvo

Ve srovnání s ostatními regiony kraj z hlediska přirozeného pohybu nevybočoval a až do roku 2017 se řadil mezi kraje s nejvyšším přirozeným přírůstkem na 1 000 obyvatel.

- Po zhoršení, mj. vlivem pandemie, se kraj propadl na 10. až 11. příčku mezi kraji ČR.
- Celkový trend kraje zvyšuje závislost na migračním přírůstku jako hlavním faktoru udržení počtu obyvatel.

V některých sociálních ukazatelích se kraj blíží k hodnotám spojovaným se strukturálně postiženými kraji. Kraj má nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Počet obyvatel se sice díky migraci zvýšil, ale dochází k hlubšímu přirozenému úbytku obyvatel a snižuje se počet obyvatel v produktivním věku (při nadprůměrné nezaměstnanosti). Do budoucna je třeba věnovat zvýšenou pozornost rozvoji lidských zdrojů.

4.5 DALŠÍ TÉMATA

V rámci ostatních vlivů jsou uvedena témata, která byla prověřována s cílem zjistit, zda v nich nelze nalézt ukazatele osvětlující nějaké části hospodářství Libereckého kraje. Nemají již výhradně kvantitativní charakter, navíc u kvantitativních údajů často nejsou k dispozici tak rozsáhlé časové řady. Slouží tedy spíše k prověření dílčích vlivů a hypotéz.

HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁV

Rozpočtové hospodaření územních samospráv (kraje, obce, svazky obcí) je specifickou a velmi strukturovanou oblastí ekonomiky. Cílem dílčí analýzy nebylo podchytit toto téma šířeji, ale prověřit možnost, zda se v oblasti kapitálových výdajů (investic) a transferů (jejichž součástí jsou dotace) objevuje nějaký prostorový či jiný vzorec. Kapitálové výdaje jsou v určitém zjednodušení chápány jako částečná regionální obdoba vládních výdajů. Transfery potom přináší pohled na příjmovou část rozpočtu, kdy vzhledem k vazbě na dotační systém a jeho toky je možné hledat krajská specifika.

Hospodaření územních samospráv se jak v případě investic, tak v případě transferů vyznačuje z podstaty věci (spoření – investice) meziročním kolísáním.

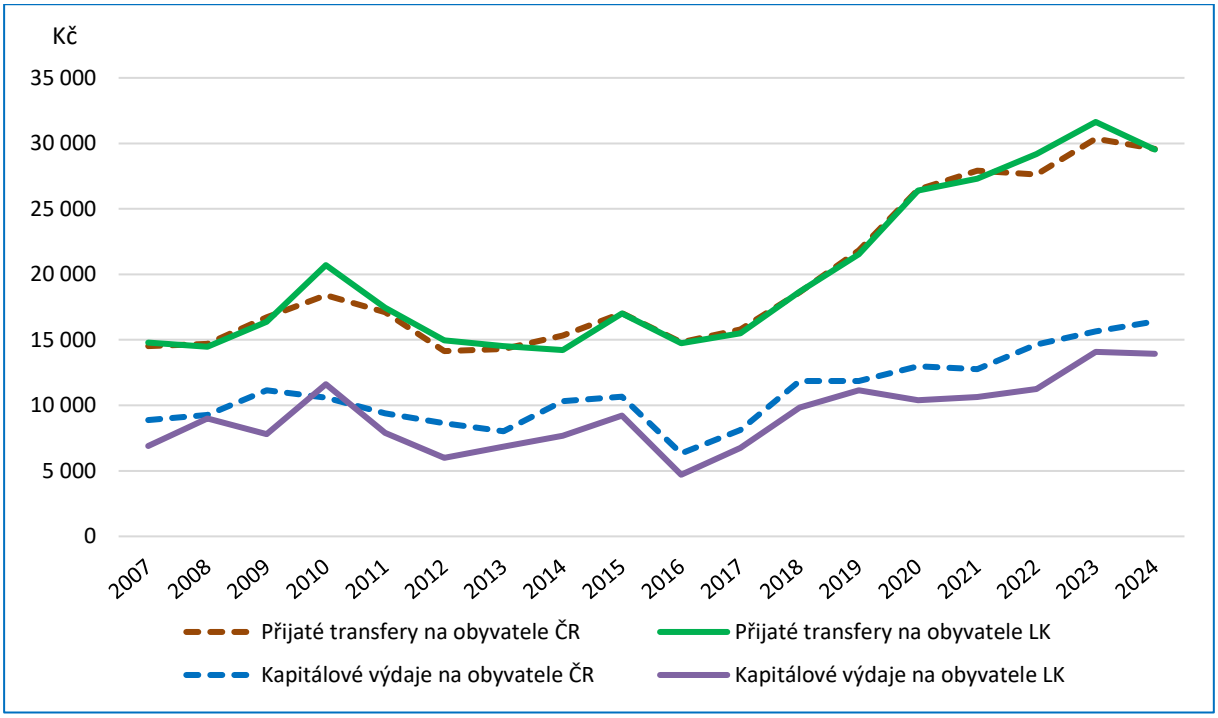

Obr. 28: Vývoj přijatých transferů a kapitálových výdajů územních samospráv v přepočtu na obyvatele v ČR a v Libereckém kraji v období 2007–2024 (v Kč)
Zdroj: ČSÚ (2024) – Veřejná databáze, Finanční hospodaření

Přijaté transfery zahrnují vedle různých typů nenárokových dotací a transferů v rámci souhrnného dotačního vztahu (příspěvky na výkon státní správy) také různorodé převody mezi různými subjekty veřejné správy.

- Velikost přijatých transferů v přepočtu na obyvatele se po většinu minulých let pohybovala na úrovni průměru ČR.
- **Podíl transferů na celkových příjmech se pohyboval po celé období 2007–2024 nad úrovní ČR.** Průměr Libereckého kraje činil 42,6 % (ČR 39,5 %).

Kapitálové výdaje jsou souhrnem investic.

- **Kapitálové výdaje v přepočtu na obyvatele jsou dlouhodobě pod úrovní ČR.** Za celé období 2007–2024 byl Liberecký kraj 17 % pod průměrem ČR.
- Podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích se s výjimkou let 2010 a 2019 pohyboval pod úrovní ČR. Průměr Libereckého kraje činil 20,3 % (ČR 22,9 %).

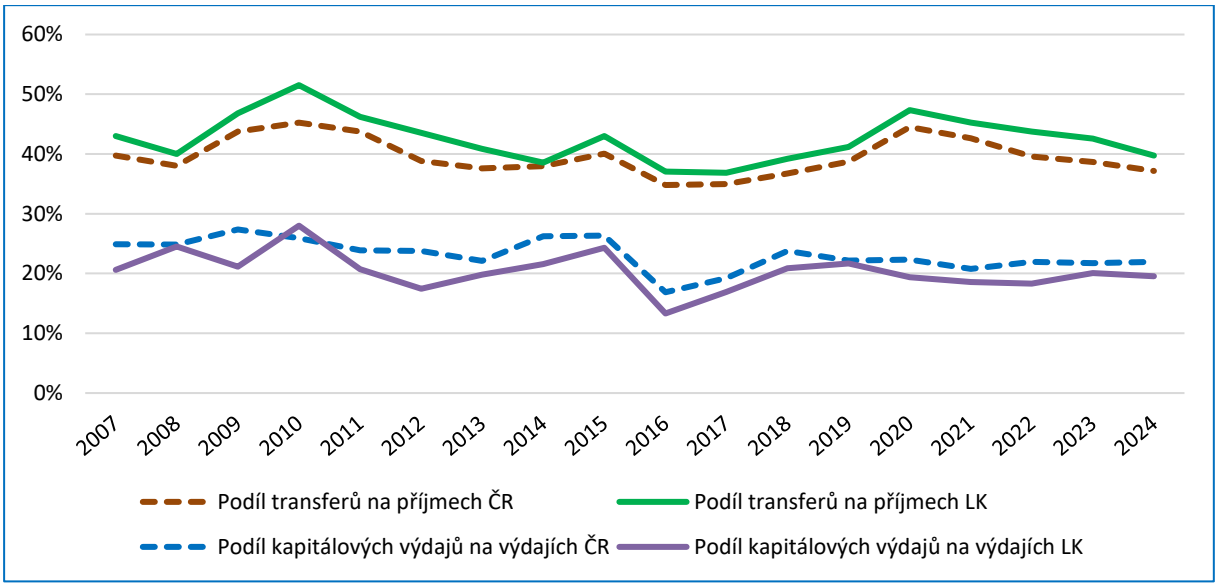

Obr. 29: Vývoj podílu přijatých transferů na celkových příjmech a podílu kapitálových výdajů na celkových výdajích územních samospráv v ČR a v Libereckém kraji v období 2007–2024
Zdroj: ČSÚ (2024) – Veřejná databáze, Finanční hospodaření

- V mezikrajském srovnání se v případě transferů Liberecký kraj pohyboval v závěru první poloviny s vyššími hodnotami a podíly.
- V případě kapitálových výdajů se Liberecký kraj v obou ukazatelích nacházel na 12. místě, tj. územní samosprávy investují méně než v ostatních krajích.

Tab. 7: Průměrné hodnoty přijatých transferů a kapitálových výdajů v ČR a v krajích za období 2007–2024

	Přijaté transfery				Kapitálové výdaje			
	na obyvatele	P	podíl z příjmů	P	na obyvatele	P	podíl z výdajů	P
Česká republika	16 305		39,5 %		9 059		22,9 %	
Hlavní město Praha	15 128	14	27,5 %	14	11 515	1	23,3 %	6
Středočeský kraj	16 140	9	42,4 %	7	9 361	6	25,2 %	2
Jihočeský kraj	16 685	5	39,7 %	11	9 445	5	23,4 %	5
Plzeňský kraj	15 627	13	35,4 %	13	10 386	3	24,6 %	3
Karlovarský kraj	15 874	11	38,9 %	12	8 780	8	22,1 %	11
Ústecký kraj	15 902	10	43,1 %	4	6 256	14	17,2 %	14
Liberecký kraj	**16 444**	**7**	**42,6 %**	**5**	**7 587**	**12**	**20,3 %**	**12**
Královéhradecký kraj	16 621	6	42,4 %	6	8 755	9	22,9 %	8
Pardubický kraj	17 002	3	43,9 %	3	8 785	7	23,3 %	7
Kraj Vysočina	18 319	1	42,3 %	8	11 340	2	27,3 %	1
Jihomoravský kraj	16 910	4	41,9 %	9	9 612	4	24,5 %	4
Olomoucký kraj	17 299	2	44,8 %	1	8 451	10	22,4 %	9
Zlínský kraj	16 183	8	44,6 %	2	7 810	11	22,2 %	10
Moravskoslezský kraj	15 827	12	41,5 %	10	7 526	13	20,2 %	13

Zdroj: ČSÚ (2024) – Veřejná databáze, Finanční hospodaření.
P = pořadí krajů.

DOTACE Z OPERAČNÍCH PROGRAMŮ EU

Zhodnocení dotací z operačních programů EU bylo provedeno na základě podkladů Libereckého kraje, které dostává kraj v rámci průběžného dotačního monitoringu. K dispozici jsou údaje za ukončené programové období 2014–2020 ve stavu k 1. 1. 2024. Vzhledem k průběhu tohoto období bylo počítáno pouze s hodnotami za ukončené, tj. úspěšně realizované, projekty (projekty v realizaci, u nichž se hodnota může vyvíjet různě a nemusí být všechny dokončeny, zahrnují celkově v ČR přes 40 % z příspěvku EU na již dokončené projekty). Pro účely územního rozkladu dotací jsou podkladová data rovným dílem rozpočtena mezi místa realizace projektu. Hodnoty za Liberecký kraj jsou tedy součtem za podíly míst realizace na území Libereckého kraje. Přepočet na obyvatele byl proveden k průměrnému stavu za období 2014–2020.

V rámci probíhajícího programového období 2021–2028 jsou k dispozici údaje platné ke 2. 1. 2025. Vzhledem k poměrně nedávnému zahájení čerpání byly analyzovány hodnoty za všechny schválené projekty (ukončené projekty mají v rámci ČR celkový příspěvek EU totiž menší než jedno procento z příspěvku EU na schválené projekty). Přepočet na obyvatele byl proveden k průměrnému stavu za období 2021–2024.

Srovnávání územního rozložení využívání podpory z operačních programů EU naráží na několik úskalí. V první řadě se mnohé, zvláště velké infrastrukturní projekty, týkají území více krajů a není možné je relevantně oddělit. Řada projektů má více míst realizace, takže je obtížné hodnotit dílčí efekty. Každý operační program má svá specifika z hlediska velikosti a charakteru projektů, takže plošné hodnocení je zkreslující. V souladu s poskytnutým podkladem bylo pracováno s celkovými hodnotami projektů v přepočtu na místa realizace, kdy jsou částky děleny rovným dílem. **Vzhledem k uvedenému je třeba brát vypočtené údaje jako orientační.**

Tab. 8: Využívání dotací z operačních programů EU v Libereckém kraji v programovém období 2014–2020 v přepočtu na počet míst realizace* k 1. 1. 2024

Ukončené projekty k 1. 1. 2024	Operační programy 2014–2020	Celková částka		Přepočet na obyvatele			
		LK v mil. Kč	*podíl z celku*	*LK v Kč*	*celek v Kč*	*podíl LK na celku*	*pořadí LK mezi kraji*
Příspěvek unie v přepočtu na místa realizace	IROP	4 345	4,2 %	9 848	9 643	102,1	6
	OP Doprava	1 406	1,9 %	3 187	7 051	45,2	13
	OP PIK	4 811	4,5 %	10 904	10 020	108,8	6
	OP Technická pomoc	62	2,1 %	141	274	51,3	6
	OP Výzkum, vývoj a vzdělávání	2 797	4,0 %	6 339	6 664	95,1	4
	OP Zaměstnanost	2 790	5,1 %	6 324	5 154	122,7	3
	OP Životní prostředí	2 038	2,2 %	4 618	5 792	79,7	11
	*INTERREG V-A ČR – PL***	*18*	*12,9 %*	*42*	*14*	*310,4*	*3*
	CELKEM	**18 347**	**3,8 %**	**41 576**	**45 143**	**92,1**	**9**
Celkové způsobilé výdaje v přepočtu na místa realizace	IROP	2 637	4,4 %	5 977	5 660	105,6	9
	OP Doprava	1 489	3,2 %	3 375	4 384	77,0	9
	OP PIK	2 117	4,1 %	4 797	4 846	99,0	8
	OP Technická pomoc	24	1,2 %	54	179	30,0	11
	OP Výzkum, vývoj a vzdělávání	881	4,2 %	1 997	1 986	100,5	5
	OP Zaměstnanost	1 837	5,0 %	4 162	3 489	119,3	5
	OP Životní prostředí	763	3,8 %	1 730	1 898	91,1	9
	*INTERREG V-A ČR – PL***	*3*	*10,9 %*	*8*	*3*	*261,3*	*4*
	CELKEM	**9 752**	**4,0 %**	**22 099**	**22 727**	**97,2**	**10**

Zdroj: Liberecký kraj (2025) – interní data o projektech financovaných z fondů EU
OP PIK = OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
* = celková částka projektu vydělena počtem míst realizace.
** Program se týká pouze části kraje, takže uvedené hodnoty je třeba interpretovat v jiném kontextu.

Z hlediska příspěvku Unie v období 2014–2020 **dosáhl Liberecký kraj nadprůměrných hodnot v přepočtu na obyvatele zejména v OP Zaměstnanost a dále OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost** (zde byl na 3. a 4. místě mezi kraji). U IROP se již blížil průměru. Nejslabší bylo čerpání z OP Doprava – zde je objektivním důvodem malá územní velikost kraje a charakter dopravní sítě bez páteřních linií. Dopravní infrastruktura kraje má přitom značné nedostatky (viz dále) a posílení/dobudování páteřní dopravní infrastruktury může být důležitým rozvojovým faktorem.

Celkově využil Liberecký kraj 3,8 % z čerpaného příspěvku Unie, což je o 8 procentních bodů pod celkovým průměrem za všechny kraje ČR a řadí jej na 9. místo mezi kraji. V přepočtu příspěvku Unie na obyvatele byl celkově na 10. místě mezi kraji. V absolutních číslech bylo na uskutečnění rozvojových projektů v Libereckém kraji využito příspěvků Unie ve výši 18 mld. Kč.

Obdobně jsou mezi operačními programy diverzifikovány i celkové způsobilé výdaje v přepočtu na místa realizace. Podíl na celku je zde nicméně často vyšší, ale mezikrajská pozice Libereckého kraje o něco horší.

Tab. 9: Schválené dotace z operačních programů EU v Libereckém kraji v programovém období 2021–2027 v přepočtu na počet míst realizace* k 2. 1. 2025

Schválené projekty ke 2. 1. 2025	Operační programy 2021–2027	Celková částka		Přepočet na obyvatele			
		LK v mil. Kč	*podíl z celku*	*LK v Kč*	*celek v Kč*	*podíl LK na celku*	*pořadí LK mezi kraji*
Příspěvek unie v přepočtu na místa realizace	IROP	3 412	5,3 %	7 637	5 959	128,1	3
	OP Doprava	493	0,5 %	1 104	8 964	12,3	12
	OP Jan Amos Komenský	1 043	3,0 %	2 335	3 209	72,2	8
	OP Rybářství	6	1,5 %	14	39	35,8	9
	OP Spravedlivá transformace[x]	64	0,3 %	144	1 770	8,1	4
	OP Technická pomoc	34	1,2 %	76	255	30,0	11
	OP TAK	1 373	3,8 %	3 074	3 327	92,4	8
	OP Zaměstnanost plus	1 383	5,4 %	3 097	2 384	129,9	3
	OP Životní prostředí	2 900	4,3 %	6 493	6 190	104,9	9
	*Interreg Česko – Polsko***	*11*	*9,5 %*	*25*	*11*	*230,0*	*1*
	CELKEM	**10 777**	**3,1 %**	**24 124**	**32 365**	**74,5**	**13**
Celkové způsobilé výdaje v přepočtu na místa realizace	IROP	1 609	3,7 %	3 603	4 052	88,9	11
	OP Doprava	517	1,0 %	1 158	4 939	23,4	11
	OP Jan Amos Komenský	634	3,3 %	1 420	1 802	78,8	7
	OP Rybářství	11	1,8 %	24	55	44,0	8
	OP Spravedlivá transformace[x]	92	0,8 %	206	1 079	19,1	4
	OP Technická pomoc	52	1,3 %	117	371	31,6	11
	OP TAK	1 065	6,1 %	2 384	1 621	147,1	2
	OP Zaměstnanost plus	993	5,5 %	2 223	1 664	133,5	3
	OP Životní prostředí	2 047	4,4 %	4 583	4 352	105,3	9
	*Interreg Česko – Polsko***	*9*	*22,4 %*	*19*	*4*	*541,1*	*1*
	CELKEM	**7 030**	**3,3 %**	**15 736**	**19 940**	**78,9**	**12**

Zdroj: Liberecký kraj (2025) – interní data o projektech financovaných z fondů EU
OP TAK = OP Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
* = celková částka projektu vydělena počtem míst realizace.
** Program se týká pouze části krajů, takže uvedené hodnoty je třeba interpretovat v jiném kontextu.
[x] Operační program Spravedlivá transformace je určen pouze pro kraje Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský. Hodnoty v Libereckém kraji, resp. i v dalších krajích, jsou evidovány z důvodu, že Státní fond životního prostředí ČR žádal v rámci zajištění řízení programu a podpory implementace o finanční prostředky na OPŽP 2021–2027 a OPST 2021–2027.

V období 2021–2027 **se ke 2. 1. 2025 Liberecký kraj se schválenými příspěvky Unie v přepočtu na obyvatele pohybuje na úrovni 74,5 % ČR a je tak na 13. místě mezi kraji.** Jde

ale pouze o úvodní fázi čerpání, takže je zde prostor pro posun. Kraj si nejúspěšněji vede zejména v OP Zaměstnanost plus a IROP, kde je zatím vždy na 3. místě mezi kraji. Nad průměrem je i u OP Životní prostředí. Velmi slabé je to se zasmluvněným objemem příspěvků Unie v rámci projektů OP Doprava, stejně jako v předchozím období.

Celkové způsobilé výdaje (CZV) v přepočtu na místo realizace obdobně jako v přechozím ukazují o něco vyšší hodnoty. Oproti úrovni příspěvků unie vybočuje IROP s podprůměrnými hodnotami CZV, a naopak OP Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost s nadprůměrnými hodnotami.

CESTOVNÍ RUCH

Cestovní ruch hraje vzhledem k přírodním podmínkám nezanedbatelnou roli v ekonomice Libereckého kraje. Specifikace cestovního ruchu by mohla vysvětlit část ekonomického vývoje kraje.

- V rámci kapitoly 4.2 Trh práce zaznělo, že 3,6 % zaměstnaného obyvatelstva Libereckého kraje pracuje v odvětví ubytování a stravování (2,8 % stravování a 0,8 % ubytování), což je 4. nejvyšší podíl po Karlovarském kraji, Praze a Jihočeském kraji (v případě tohoto sektoru bude vliv vyjížďky poměrně nízký).
- Význam cestovního ruchu můžeme nejlépe zachytit statistikami přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních. Počty přenocování nejsou úplné, protože v kraji je řada menších ubytovatelů mimo hromadná ubytovací zařízení. To ale platí pro většinu turisticky atraktivních území ČR.

Tab. 10: Vývoj podílu Libereckého kraje na počtu přenocování v ČR a průměrného počtu přenocování v období 2012–2024

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2012–2024
Podíl LK na celkovém počtu přenocování (%)	5,9	5,9	5,2	5,5	5,4	5,4	5,4	5,6	8,0	6,9	6,6	6,0	5,8	5,9
Podíl LK na počtu přenocování rezidentů (%)	*9,1*	*9,4*	*8,4*	*8,5*	*8,3*	*8,3*	*8,1*	*8,3*	*9,1*	*8,0*	*8,9*	*8,6*	*8,7*	*8,6*
Podíl LK na počtu přenocování nerezidentů (%)	*2,8*	*2,5*	*2,2*	*2,4*	*2,3*	*2,4*	*2,4*	*2,6*	*4,6*	*2,7*	*2,5*	*2,3*	*2,2*	*2,5*
Průměrný počet přenocování	3,4	3,4	3,2	3,1	3,1	3,1	3,0	3,0	3,2	3,0	3,0	2,9	2,8	3,1

Zdroj: ČSÚ (2024) – Veřejná databáze, Hromadná ubytovací zařízení

Liberecký kraj v oblasti cestovního ruchu poměrně **citlivě reaguje na ekonomické výkyvy**.

- Ze sledovaných dat lze vyčíst, že je tato výrazná citlivost v cestovním ruchu záležitostí pouze několika málo krajů. Kromě Libereckého jde také o Jihomoravský a Karlovarský kraj. Ve všech případech jde o kraje, které jsou z hlediska turismu nejnavštěvovanější.
- Podíl Libereckého kraje na celkovém počtu přenocování v krizovém období pandemie covid-19 v roce 2020 stoupl až na 8 % (z předchozích 5,6 %). V době častějšího tuzemského cestování se tak kraj stává **kompenzačním regionem pro domácí turisty.**

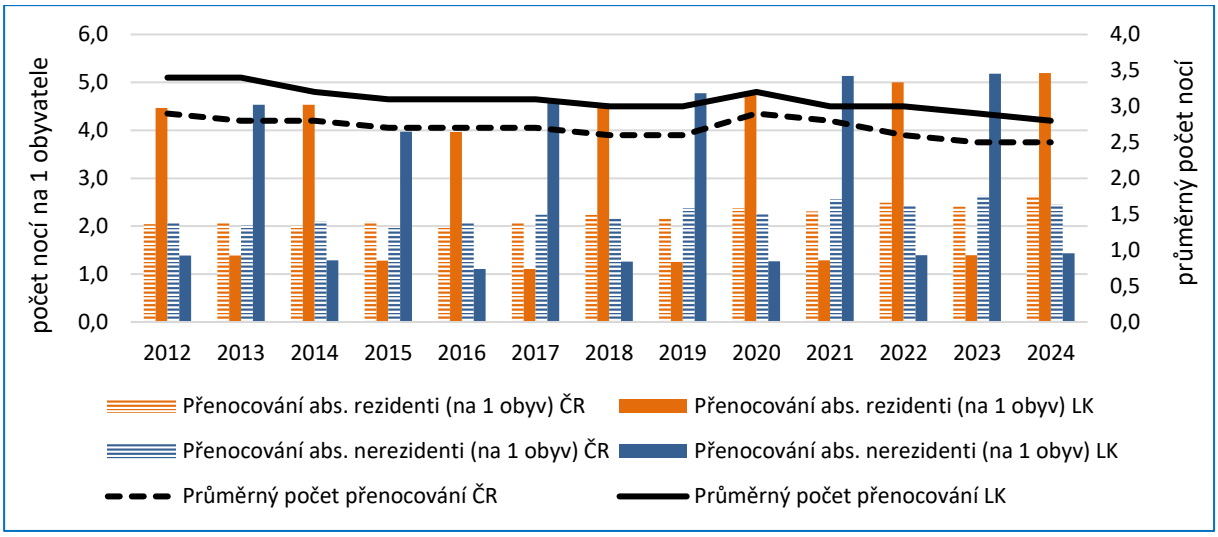

Obr. 30: Vývoj počtů přenocování rezidentů a nerezidentů na obyvatele a průměrného počtu přenocování v ČR a v Libereckém kraji v období 2012–2024
Zdroj: ČSÚ (2024) – Veřejná databáze, Hromadná ubytovací zařízení

Velmi specifický je **vysoký podíl** Libereckého kraje na **počtu přenocování rezidentů**.

- V kraji je systematicky mnohem vyšší podíl rezidentů než podíl nerezidentů (na počtu přenocování). Průměrný podíl kraje na počtu přenocování rezidentů v období 2012–2024 činil 8,6 %, zatímco u nerezidentů šlo o 2,5 %.
- To znamená, že kraj je destinací primárně domácích návštěvníků. Vysoký podíl rezidentů navíc signalizuje nižší závislost na zahraniční poptávce, což může být výhodou zejména v čase odlivu zahraničních turistů (např. kvůli pandemii).
- Vysoký podíl rezidentů současně poukazuje na citlivost kraje na tuzemskou ekonomiku. Jakmile se rezidenti ČR rozhodnou méně cestovat, kraj pocítí útlum více než destinace s vysokým podílem zahraničních turistů.

Průměrné počty přenocování v HUZ v Libereckém kraji dlouhodobě drží nad celorepublikovým průměrem a v mezikrajském srovnání se drží na 3. až 4. příčce.

- Celkově má kraj vysokou průměrnou délku pobytu, což poukazuje na **rekreační charakter regionu**, společně s Karlovarským, Olomouckým a Královehradeckým krajem.
- Nad ostatními kraji zcela vyčnívá Karlovarský kraj, jeho vývoj má ovšem znatelně nejvýznamnější klesající tendenci. Pozvolně v průměrném počtu přenocování klesá i Liberecký kraj, ale přesto jde o pokles bez výrazných výkyvů. Obdobný pokles lze zaznamenat i u zbytku krajů ČR.

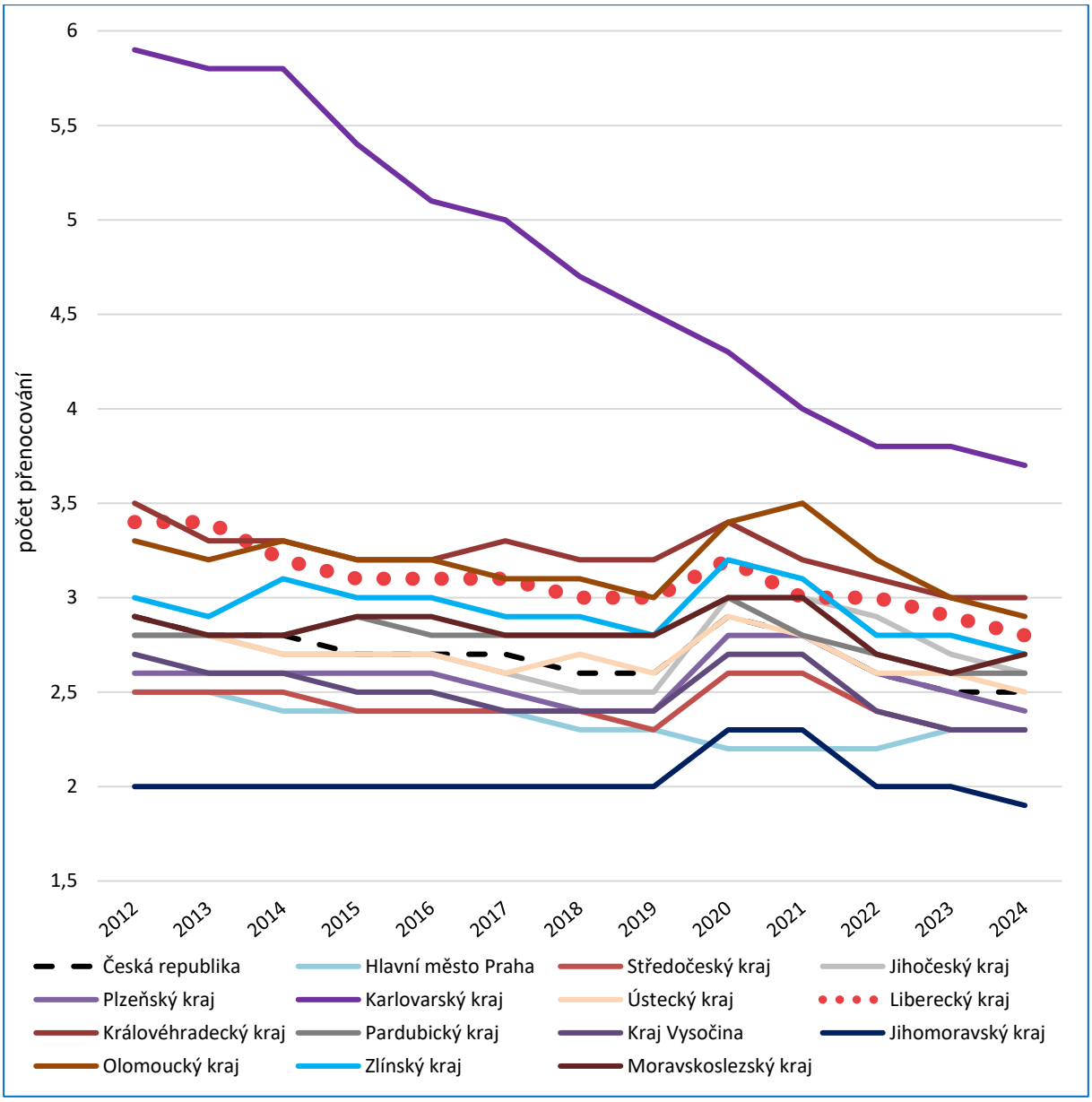

Obr. 31: Průměrný počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR a v krajích ČR 2012–2024
Zdroj: ČSÚ (2024) – Veřejná databáze, Hromadná ubytovací zařízení

KULTURNÍ A KREATIVNÍ ODVĚTVÍ

Důležitou částí moderní ekonomiky jsou **kulturní a kreativní odvětví (KKO)**. Definovat je lze jako ekonomické činnosti probíhající v rámci širšího kulturního a kreativního sektoru. KKO úzce souvisí s cestovním ruchem a **hrají také významnou roli v image kraje a při využívání rozvojových potenciálů kraje v dalších odvětvích**.

Nejvýznamnějšími KKO v Libereckém kraji jsou:

- Sklářství – odvětví s tradicí od 17. století spojené zejména s „českým křišťálem". I v současné době jde o významné centrum sklářské výroby ČR. Uchovávají se rodinné tradice v oblasti výroby a zpracování skleněných produktů, šperkařství a dalších kreativních řemesel. Sklářský klastr je marketingově již čtvrtým rokem spojen se značkou

Křišťálové údolí, která má za cíl posílit povědomí o regionu jako přetrvávajícím centru sklářské výroby a dalších řemesel.

- Kamenářství a šperkařství – zpracování drahých kamenů (např. granátů a vltavínů)
- Šperkařství – v návaznosti na sklářství a kamenářství. Výroba bižuterie, vánočních ozdob ze skleněných perel.

Uvedená tři odvětví jsou propagována pod značkou Křišťálové údolí. Silná tradice uměleckého řemesla a designu je hluboce zakotvena ve školách, paměťových institucích i mezi řemeslníky, umělci a firmami. 13 hlavních turistických cílů Křišťálového údolí navštívilo v roce 2024 celkem 240 tis. návštěvníků (55 tis. Muzeum skla a bižuterie, 47 tis. Sklárna Harrachov a 42 tis. Muzeum Českého ráje), což by tuto skupinu řadilo na 3. místo (za iQPARK a iQLANDIA science center s 495 tis. a Zoologickou zahradu Liberec s 351 tis. návštěvníky).

Z modernějších KKO jsou významné:

- Moderní architektura – významnou roli hraje Fakulta umění a architektury Technické univerzity v Liberci. Stavby v kraji získávají národní ocenění a region má také významné architektonické ateliéry (např. Sial, Mjölk).
- V Liberci se nachází hlavní platforma prezentace animovaného filmu v České republice a ve střední Evropě festival Anifilm, který se také zaměřuje na oblast gamingu.
- Liberecký kraj je atraktivní pro filmaře. Filmový průmysl podporuje Liberec Film Office.

Podnikatelský inkubátor Libereckého kraje Lipo.ink podporuje také firmy působící v oblasti kreativních odvětví.

KKO dotváří příběh kraje jako území propojujícího tradice a inovace s řadou kreativních subjektů (z tradic textilního průmyslu vychází např. současné zaměření na nanovlákna). Prezentují potenciál kraje nejen v rámci ČR, ale i v zahraničí a mohou přispět k posílení celkové podnikatelské atraktivity kraje.

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA A PROSTOROVÉ SOUVISLOSTI

Dopravní infrastruktura stále představuje klíčový faktor většiny podnikatelských aktivit.

- Z hlediska kategorizace silničních komunikací se na území Libereckého kraje nachází pouze 4,6 km dálnic. V mezikrajském srovnání má kraj nejméně dálnic v ČR.
- Bez ohledu na formální zařazení je **Liberecký kraj napojen na Středočeský kraj a Prahu komunikací „dálničního typu“ již více než tři desetiletí**. Tato spojení končí až za Chrastavou, takže silniční spojení z centrální části kraje na Německo je poměrně přijatelné.

Z hlediska délky silnic a silnic I. třídy je na tom kraj v porovnání s jinými regiony relativně špatně.

- V obou případech je kraj v mezikrajském srovnání dlouhodobě na 4. až 5. nejhorší příčce, což souvisí s přírodními podmínkami (hornatý a členitý reliéf) a jeho periferní polohou.
- Páteřní silniční spojení v kraji zajišťují silnice I. třídy, a to I/35, I/13, I/10, I/14, I/9, I/15 a I/38. Silnice I. třídy propojují jednotlivé správní obvody kraje.
- Propojení kraje s Prahou je na poměrně dobré úrovni, **propojení s jinými krajskými centry (zejména sousední Ústecký a Královéhradecký kraj) je nedostačující.**
- Silniční propojení se zahraničím zajišťují silnice I/35 (Hrádek nad Nisou – Německo, Zittau), I/10 (Harrachov – Polsko, Jelenia Góra), I/13 (Frýdlantsko – Polsko, Bogatynia). Propojení kraje se zahraničím je nízkokapacitní a v některých případech (např. propojení s Polskem) omezené pro tranzitní nákladní dopravu, lze jej tedy označit za poměrně nedostačující.

- Nedostatky v dopravní infrastruktuře mají přímý i nepřímý vliv na ekonomický výkon kraje. Tyto nedostatky ovlivňují mobilitu obyvatel (tj. i pracovní síly), konkurenceschopnost ekonomických subjektů a atraktivitu pro investory.
- Dle Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021–2027 je **nevyhovující také kapacitní a technická úroveň silniční sítě**. Síť je značně přetížená, a to zejména v blízkosti velkých sídel a ekonomických aktivit.

Také z hlediska délky železničních tratí je na tom kraj obdobně.

- V mezikrajském srovnání se drží na nejhorších příčkách, přičemž **má velmi řídkou železniční síť** srovnatelnou s Karlovarským krajem.
- **Železniční síť je jednokolejná**, přičemž jde o jediný kraj bez vícekolejné tratě. Navíc v kraji nejsou žádné tratě elektrifikované (unikát v ČR). Traťové rychlosti jsou nízké, objem a plynulost přepravy omezená.
- Dle Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021–2027 navíc neodpovídá stavebně technický stav většiny tratí požadavkům na rychlou a pohodlnou železniční dopravu. Proto železniční doprava v kraji nemůže konkurovat autobusové a individuální automobilové dopravě.
- Současně v kraji **nejsou žádné tratě, které jsou součástí mezinárodní koridorové sítě** (pouze Praha – Polsko pro nákladní dopravu, AGTC). Pro napojení na transevropskou dopravní síť je nutné překládání zboží nebo využívání jiných tras (objíždění), což zvyšuje provozní náklady. V kraji často chybí překladiště, logistická centra a intermodální terminály.

Celkově se Liberecký kraj potýká s neodpovídající dopravní infrastrukturou pro svůj průmysl a cestovní ruch. **Nedostatečné napojení na dálniční a železniční síť** (zejména na mezinárodní trasy) snižuje konkurenceschopnost podniků, omezuje příliv investic a zhoršuje mobilitu pracujícího obyvatelstva. Horší železniční spojení v kraji navíc výrazně omezuje potenciál nákladní dopravy a současně zvyšuje závislost na dopravě silniční.

- Současně je nutné zmínit, že přilehlé regiony Polska i Německa patří ve středoevropském kontextu mezi chudší regiony. Vazby na Polsko navíc výrazně limituje doprava.

Stav dopravní infrastruktury negativně působí na podnikatelské prostředí a celkově na možnosti rozvoje zvláště periferních částí kraje. Může být i bariérou některých investic. Mnohé charakteristiky vychází nejhůře mezi kraji a je třeba posílit investice do této oblasti**.**

DOSTUPNOST MOBILNÍCH SÍTÍ

Dobré pokrytí signálem mobilních operátorů je obvyklým standardem pro obyvatele i podnikatele**.** V Libereckém kraji jsou však stále **místa s horším mobilním signálem** (zejména Frýdlantsko, okraje Českolipska) – velmi často jde o hospodářsky a sociálně ohrožená území.

- Mobilní sítí je pokryto téměř celé území kraje (přes 90 %), ve srovnání s ČR jde ovšem o nízké pokrytí. Je způsobeno vyšším zastoupením horských a neobydlených oblastí.
- Vysoká kvalita mobilní sítě (4G, 5G) od všech hlavních operátorů je dostupná v Liberci, Jablonci n. Nisou, České Lípě a jejich zázemí. S nestabilním nebo zcela chybějícím signálem se potýkají horské oblasti, periferie, údolí, turistické trasy mimo silniční síť, menší obce a přechodové oblasti u hranic s Německem a Polskem.
- Podobně je na tom kraj s internetovým připojením a rychlostí internetu. Ve městech je obecně vysokorychlostní internetová infrastruktura kvalitní, pomalejší internet je

zejména v periferních, venkovských a horských oblastech. Zde jsou obyvatelé v mnoha případech odkázáni na mobilní data (slabý signál, slabý a pomalý internet).

- Nedostatečný mobilní signál může být limitem pro některé druhy podnikání, pro investory (snižování atraktivity území) i pro turistiku (špatné pokrytí v horách).

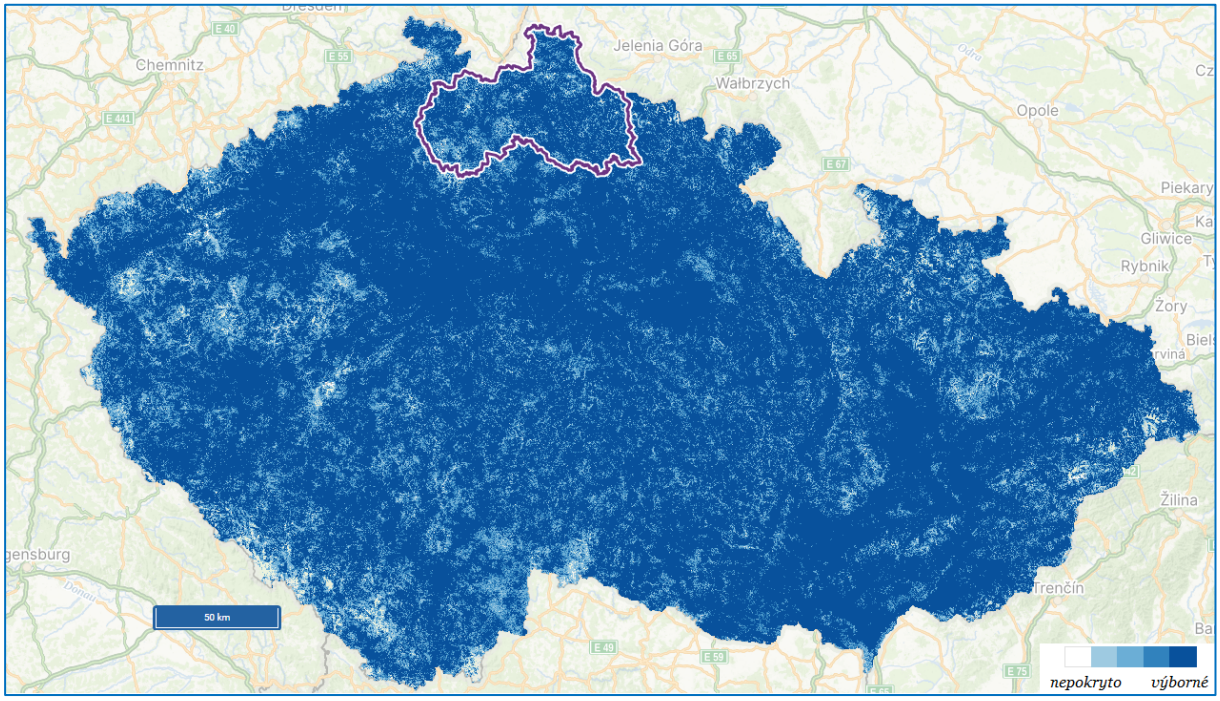

Obr. 32: Mapa srovnání kvality telekomunikačních služeb v České republice v roce 2025
Zdroj: ČTÚ (2025) – VPortal, Mobilní služby

DOSTUPNOST PLOCH PRO PODNIKATELSKOU VÝSTAVBU

Volné plochy mohou hrát roli v atraktivitě kraje pro vnější investory.

- Dle Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021–2027 je největší koncentrace podnikatelských aktivit i zahraničního kapitálu v Liberci a jeho okolí, případně v místech s tradiční průmyslovou výrobou.
- V Liberci se nachází průmyslová zóna Liberec Jih a obchodní a průmyslová zóna Liberec Sever. Obě plochy s dalšími menšími plochami výroby dávají ve vazbě na VaV a vysoké školství šanci na získání dalších velkých investic v oblasti výroby.
- Ostatní města v kraji mohou rozsahem nabízených ploch a dalším zázemím uspokojit spíše střední a menší investory. Potenciál přeshraniční spolupráce lze využít v průmyslové zóně v Hrádku nad Nisou. Další průmyslové zóny byly vybudovány ještě v České Lípě a v Turnově.
- **Plochy pro podnikatelskou výstavbu v kraji jsou omezené a koncentrované do největších sídel.** To koreluje s údaji o vývoji podnikání uvedenými v předchozím textu.

CENY NEMOVITOSTÍ

Liberecký kraj zaznamenal v posledních letech velmi dynamický růst cen nemovitostí k bydlení. Ceny nemovitostí mohou odrážet ekonomickou výkonnost kraje.

- Ceny nemovitostí k bydlení se mezi roky 2015 a 2023 více než zdvojnásobily, a to napříč všemi kraji ČR.
- **Růst cen v Libereckém kraji byl rychlejší než celorepublikový průměr**, v mezikrajském srovnání šlo o druhý nejvyšší růst (po Ústeckém kraji). Výrazné zrychlení přišlo zejména během a po pandemii covid–19. To poukazuje na velkou poptávku a omezenou nabídku. V roce 2023 pak došlo k mírnému poklesu cen nemovitostí.
- Průměrná kupní cena rodinných domů v Libereckém kraji v roce 2023 činila 46,5 tis. Kč za m^2, což je 5. pořadí mezi kraji ČR (za Prahou, Středočeským, Jihomoravským a Královéhradeckým krajem). V roce 2019 činila průměrná cena rodinného domu 30 tis. Kč za m^2.
- V případě bytů činila průměrná cena 45,5 tis. Kč za m^2, což řadí kraj na 10. místo mezi kraji ČR. V roce 2019 činila průměrná cena bytu 27,5 tis. Kč za m^2.
- Růst cen bytů a rodinných domů v Libereckém kraji může souviset s blízkostí Prahy (zaměstnání v Praze, levnější bydlení v kraji), turistickým charakterem kraje (atraktivita druhého bydlení, chataři, chalupáři) nebo s nízkou nabídkou nového bydlení. Další z možností je také dohánění cenové úrovně nemovitostí jiných krajů.

Tab. 11: Index cen bytů a rodinných domů 2015–2023 (2015=100)

Území	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hlavní město Praha	100	114,5	132,7	147,6	160,2	179,2	212,5	238,3	229,5
Středočeský kraj	100	106,4	122,4	137,8	153,3	177,7	216,1	242,5	240,1
Jihočeský kraj	100	106,7	122,8	136,1	151,7	182,5	223,7	255,1	246,2
Plzeňský kraj	100	109,1	126,4	139,6	153	169,7	208,3	244,9	235,8
Karlovarský kraj	100	105	118,8	131,4	143,3	158,5	189,2	225,4	218,9
Ústecký kraj	100	104,7	120,2	132,8	155,3	186	239,5	288,9	273,9
Liberecký kraj	100	107,2	124,6	138,7	157,2	182	217,8	254,5	248,9
Královéhradecký kraj	100	105,1	120,3	135,7	149,6	173,7	210,3	244,9	243
Pardubický kraj	100	108,2	120,9	137	147,3	167,7	201,3	235,5	225,1
Kraj Vysočina	100	106,2	126,3	139,8	152,1	175,9	217,5	248,6	242,8
Jihomoravský kraj	100	111,5	127,2	141	155,1	175,3	214,5	245,6	232,5
Olomoucký kraj	100	108,7	119,4	136,5	147,7	168,2	201,9	241,5	231,6
Zlínský kraj	100	107,1	118,4	138	148,9	168,8	201,6	231,2	229,5
Moravskoslezský kraj	100	106,6	121,7	131,5	143,3	163,7	207,1	243,5	232,3
ČR	100	109,6	126,1	140,6	154,3	175,7	212,8	243,6	235,4

Zdroj: ČSÚ (2025) – Ceny nemovitostí

HOSPODÁŘSKY A SOCIÁLNĚ OHROŽENÁ ÚZEMÍ

Hospodářsky a sociálně ohrožená území (HSOÚ) jsou území s obecně horšími životními podmínkami a menšími rozvojovými příležitostmi či omezenou možností podílet se na rozvoji a růstu ČR. Mezi problémy HSOÚ patří slabý hospodářský výkon, zhoršování sociální struktury (zejména území Sudet), sociální vyloučení, omezená dostupnost kvalitních veřejných služeb a občanské vybavenosti nebo nedostupnost vysokorychlostního internetu.

- Dle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (SRR) patří do HSOÚ v Libereckém kraji **SO ORP Tanvald, Frýdlant, Semily, Nový Bor, Česká Lípa a území obcí spadajících do bývalého vojenského prostoru Ralsko.**

- Z hlediska podílu HSOÚ na rozloze kraje patří Liberecký kraj na 3. místo za Ústecký a Olomoucký kraj (podobnost z hlediska reliéfu, území Sudet). V mezikrajském srovnání se pak za Liberecký kraj řadí Zlínský a Moravskoslezský kraj. V ostatních krajích patří do HSOÚ menší než cca poloviční podíl rozlohy území krajů.

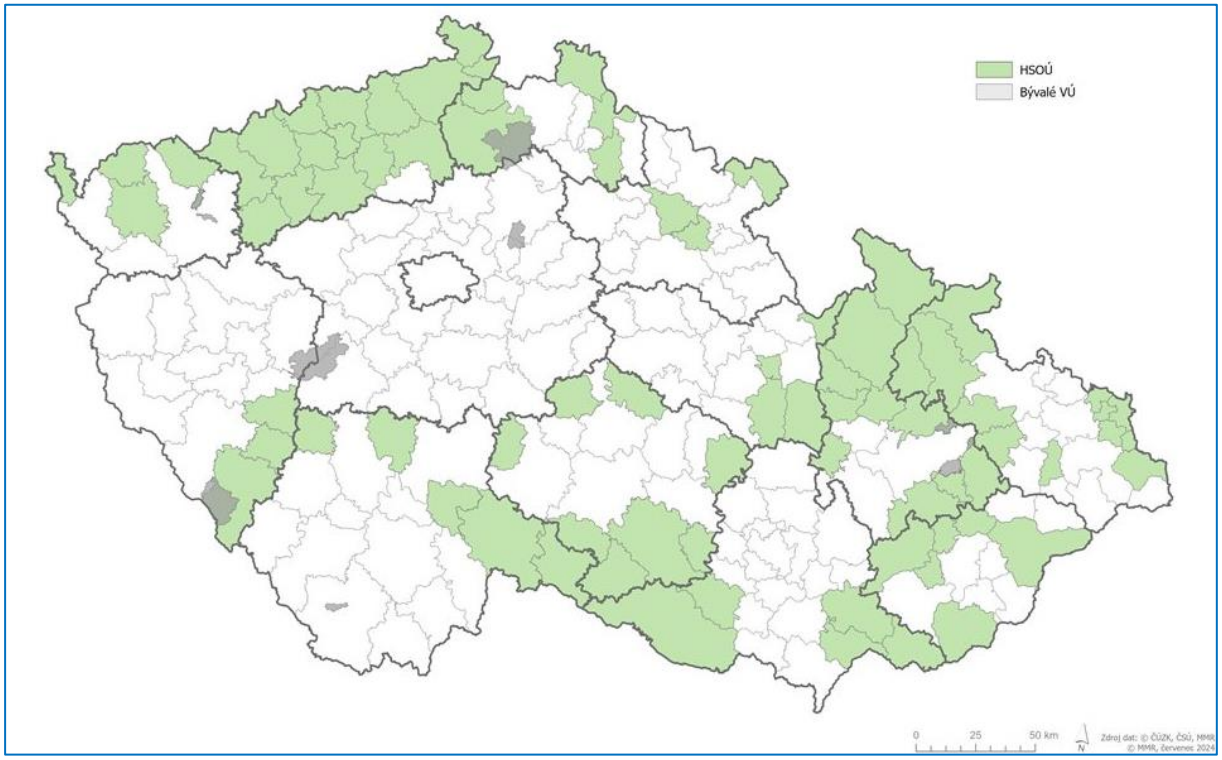

Obr. 33: Hospodářsky a sociálně ohrožená území a bývalé vojenské újezdy ČR – aktualizace vymezení dle usnesení vlády č. 932 z 11. prosince 2024
Zdroj: MMR ČR (2025) – irop.gov.cz

Kraje mohou ve strategiích rozvoje vymezit HSOÚ i na nižší administrativní úrovni a řešit disparity i v rámci jednotlivých SO ORP. Kraje tímto způsobem vymezují i jiná území než SRR, nicméně bez nároku na cílenou podporu prostřednictvím regionální politiky státu.

- Liberecký kraj si kvůli významným rozdílům obcí a regionů z hlediska socioekonomického rozvoje vymezuje hospodářsky slabé (HSO) a podprůměrné (HPO) oblasti pro správné a adresné zacílení podpory rozvoje pomocí krajských nástrojů. Do hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje bylo v rámci zpracování Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021–2027 zařazeno 68 obcí. **Nejčastěji jde o obce na Frýdlantsku, Českolipsku a Semilsku.** Částečně jsou zasaženy i Novoborsko, jih Liberecka a jih Turnovska.
- **HSO kraje** představuje **30 % rozlohy a 15 % obyvatelstva** kraje**. HPO kraje** zahrnuje **135 obcí** (**32 % obyvatelstva, 63 % rozlohy kraje**). Patří sem zejména obce Českolipska, Novoborska a Jilemnicka.

5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

5.1 KLÍČOVÉ POZNATKY

HDP a většina dalších analyzovaných ukazatelů Libereckého kraje roste, hlavním cílem analýz však bylo odhalit příčiny rozdílné dynamiky růstu, zejména snižování podílu na hodnotách ČR. Komparací dalších ukazatelů byly hledány příčiny tohoto vývoje.

ZHODNOCENÍ SITUACE V KRAJI

Hrubý domácí produkt a jeho komponenty

- Ekonomika Libereckého kraje je **silně zranitelná** vůči zásahům, které se dějí na národní a globální úrovni. Často dochází k **hlubšímu propadu** hodnot ukazatelů než v ČR nebo jiných regionech a **k návratu** k původním hodnotám **dospívá pomaleji.**
- Podíl Libereckého kraje na HDP ČR má dlouhodobě mírně **klesající tendenci**. Objem HDP nicméně po celé období až na výjimky ve dvou krizových letech rostl. Nižší index růstu byl pouze v Karlovarském a Ústeckém kraji.
- V přepočtu na obyvatele se v posledních letech Liberecký kraj dostal na **předposlední příčku** před Karlovarský kraj. V HDP na zaměstnance byl kraj obvykle o dvě příčky výše. Z toho plyne **nízká produktivita ekonomiky kraje**.
- Přímý vliv na produktivitu má tvorba hrubého fixního kapitálu, resp. míra investic. Oba ukazatele jsou **dlouhodobě podprůměrné**, přičemž v roce 2023 byl THFK na obyvatele **nejnižší mezi kraji.**
- Od roku 2020 **klesá podíl** kraje na objemu mzdových prostředků, které jsou **zásadním vstupem** pro regionalizaci HDP.
- **Snižující se podíl** čistého disponibilního důchodu domácností a podprůměrný ČDDD na obyvatele indikuje o něco **nižší kupní sílu.**
- Podíl sekundéru (průmyslu a stavebnictví) na hrubé přidané hodnotě je **nadprůměrný,** což odráží **průmyslový charakter kraje**. Od roku 2018 se podíl HPH vytvořené v sekundéru **snižuje**. Také podíl na hodnotě HPH za ČR se **snižuje.**

Podnikání v kraji

- **Snižuje se podíl** Libereckého kraje na počtu aktivních ekonomických subjektů. Počet ekonomicky aktivních subjektů na obyvatele vůči průměru ČR **pozvolna klesá**, v pořadí krajů nicméně zůstávají v posledních 8 letech na 7. místě.
- **Průmyslový charakter kraje** má vliv na velikostní strukturu podniků. Nárůst počtu malých subjektů byl **relativně malý**, střední subjekty **rostly výrazně** a počet velkých subjektů je **stabilní**. Na nižší růst malých subjektů má patrně vliv i **poloha kraje v rámci Sudet** (nižší míra podnikavosti, ochota zakládat nové ekonomické subjekty, vlastní podnikání).
- Počet živnostníků v kraji v podstatě **stagnoval**, naopak počet zemědělských podnikatelů **nadprůměrně rostl.**
- Podíl kraje na přímých zahraničních investicích je **dlouhodobě nízký**. **Nízký** je i reinvestovaný zisk.

- PZI se však každoročně více koncentrují v hlavním městě Praze a podíly klesají u všech regionů, nikoliv pouze u Libereckého kraje. Současně se PZI **přesouvají z průmyslu a stavebnictví do služeb**, což **oslabuje pozici kraje** jako průmyslového regionu.
- Liberecký kraj má dlouhodobě **podprůměrný podíl** reinvestovaného zisku na celkovém objemu PZI, na konci roku 2023 vykázaly horší hodnoty jen Ústecký kraj a Kraj Vysočina.

Trh práce

- Liberecký kraj je z hlediska zaměstnanosti **jeden z nejprůmyslovějších** v ČR. Podíl obyvatel zaměstnaných v průmyslu a stavebnictví je **2. nejvyšší** mezi kraji, zatímco ve službách je **3. nejnižší**. K významné změně nedochází ani v současném posunu národní ekonomiky směrem k terciarizaci.
- Autoprůmysl, který je poměrně **citlivý na ekonomický cyklus**, zde hraje **významnou roli**; větší než v jiných krajích. V autoprůmyslu je **zaměstnaných 10 % obyvatelstva** (bez ohledu na kraj výkonu práce). Je třeba zdůraznit, že jde jen o samotnou **výrobu motorových vozidel** (odvětví CZ-NACE 29) – nejsou zde zahrnuti výrobci autodílů, kteří spadají do dalších odvětví ekonomiky.
- V Libereckém kraji je **nadprůměrně zastoupeno** také odvětví ubytování a stravování (zejména ubytování), které je provázáno s cestovním ruchem.
- **Vyjížďka za prací je vyšší než dojížďka** – to **snižuje objem** mzdových prostředků jakožto jeden z klíčových ukazatelů regionalizace národního HDP. Z Libereckého po Středočeském kraji **dlouhodobě vyjíždí** nejvyšší podíl obyvatel za prací mimo kraj (což je v souladu s výše uvedeným konstatováním, že na území kraje je relativně **nízký počet ekonomických subjektů).**
- V obdobích vyšší nezaměstnanosti se projevuje **specializace** krajské ekonomiky na **automobilový průmysl**. Ve sledovaném období se **zhoršila** relativní pozice kraje mezi kraji ČR, **horší hodnoty** vykazují jen **strukturálně postižené kraje.**
- Podíl nezaměstnaných osob je v kraji nadprůměrný, zatímco podíl dlouhodobě nezaměstnaných je příznivější. Nezaměstnanost intenzivněji reaguje na vnější vlivy v krizových dobách. V posledních letech došlo ke zhoršení pořadí mezi kraji.

Věda a výzkum

- Podíl kraje na celorepublikovém počtu pracovišť VaV ve sledovaném období **stabilně rostl**, počet pracovníků VaV dosáhl **3,5násobku původního stavu**.
- Po většinu období měl kraj poměrně **vysoký objem** výdajů na VaV v přepočtu na pracovníky VaV.
- Podíl výdajů na VaV z podnikových zdrojů se obvykle pohyboval **kolem 70 %.**
- V roce 2023 bylo v kraji platných **22 licencí na patenty**, což je 6,2 % licencí z ČR **(top 3 mezi kraji).**
- Liberecký kraj má **silnou pozici** v počtu **licencí na užitné vzory** (53 licencí, 15 % z ČR).
- Výzkumný sektor je na poměrně **dobré úrovni a vyvíjí se žádoucím směrem.**

Demografie

- Počet obyvatel v Libereckém kraji vzrostl, za sledované období se řadí mezi **5 krajů s nejvyšším nárůstem**. Přesto v Libereckém kraji vůči ČR **ubývá „práceschopného obyvatelstva"** ve věku 20 až 64 let.
- Vzdělanost populace se obecně **zvýšila** (jednak v ČR, jednak v Libereckém kraji), ale v rámci podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel zůstal Liberecký kraj na **11. místě mezi kraji.** Horší výsledky vykazují jen strukturálně postižené kraje (Ústecký a Karlovarský) a Kraj Vysočina. To znamená, že lepší hodnoty vykazuje i Moravskoslezský kraj.
- Z hlediska migrace si kraj udržuje **průměrnou pozici mezi kraji ČR.** Nejvyšší skokový nárůst byl v kraji zaznamenán v souvislosti s válkou na Ukrajině, obdobný nárůst ale zaznamenaly i ostatní regiony. **Nepotvrdilo se**, že by mladé obyvatelstvo Libereckého kraje **zásadně ubývalo**. Vývoj migrace reaguje citlivě na ekonomický cyklus, v období růstu je kraj **migračně atraktivnější** (např. i s ohledem na automobilový průmysl).
- Kraj se řadil až do roku 2017 mezi kraje s **nejvyšším přirozeným přírůstkem** na tisíc obyvatel. Po stagnaci do roku 2019 došlo ke **zřetelnému zhoršení** a od té doby kraj zaznamenává stále **hlubší přirozený úbytek** obyvatelstva. Udržení počtu obyvatel tedy **závisí silně na migračním přírůstku**.

Ostatní vlivy

- U podílu transferů na celkových příjmech se územní samosprávné celky v Libereckém kraji pohybují **nad úrovní ČR**. U ukazatelů spojených s kapitálovými výdaji je **situace podprůměrná.**
- V čerpání z fondů EU je Liberecký kraj **podprůměrný**. V období 2014–2020 bylo nejúspěšněji čerpáno z OP Zaměstnanost a dále z OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. **Nejslabší** bylo čerpání z OP Doprava, kde je kraj **předem omezen** tím, že přes jeho území **neprocházejí významné dopravní** tahy s preferencí investic.
- V období 2021–2027 se Liberecký kraj se schválenými příspěvky Unie v přepočtu na obyvatele na počátku roku 2025 pohyboval na úrovni **74,5 % ČR** a byl tak na **13. místě mezi kraji.**
- Liberecký kraj je v cestovním ruchu **destinací primárně domácích návštěvníků**.
- Průměrné počty přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v Libereckém kraji dlouhodobě drží **nad celorepublikovým průměrem**.
- V mezikrajském srovnání má kraj **nejméně dálnic** v ČR.
- **Propojení** Libereckého kraje s jinými krajskými centry (mimo Prahu) je **nedostačující.**
- Kraj má **řídkou železniční síť**. Žádná trať **není dvoukolejná, elektrifikovaná**, ani součástí koridorové sítě.
- Kraj má **horší** (neúplné) **pokrytí signálem** mobilních operátorů než mnohé jiné kraje.
- Plochy pro podnikatelskou výstavbu v kraji jsou **omezené a koncentrované** do největších sídel.
- **Růst cen nemovitostí** pro bydlení v Libereckém kraji byl **rychlejší než** celorepublikový **průměr.**
- Hospodářsky a sociálně ohrožená území kraje představují **třetinu rozlohy** a žije v nich více než **sedmina obyvatelstva kraje**.

HLAVNÍ PŘÍČINY EKONOMICKÉHO VÝVOJE

Příčiny dlouhodobého poklesu podílu HDP v Libereckém kraji zahrnují:

- **Zvýšená citlivost na krize:** ekonomika kraje je nadprůměrně zranitelná vůči národním a globálním krizím, dopady bývají hlubší a návrat k původní úrovni pomalejší (finanční krize 2008, pandemie covid-19).
- **Nízká produktivita ekonomiky:** HDP na obyvatele i zaměstnance patří dlouhodobě k nejnižším v ČR, což indikuje nižší efektivitu výroby.
- **Slabá investiční aktivita:** tvorba hrubého fixního kapitálu je dlouhodobě podprůměrná, v roce 2023 byla na obyvatele nejnižší ze všech krajů. Nízká míra investic snižuje budoucí růstový potenciál a schopnost přilákat nové investory.
- **Pokles zahraničních investic:** dlouhodobě klesá podíl Libereckého kraje na přímých zahraničních investicích i na reinvestovaném zisku. Nárůst PZI je výrazně slabší než v jiných regionech.
- **Slábnoucí podnikatelská základna:** podíl aktivních ekonomických subjektů vůči ČR se snižuje, podnikatelské prostředí stagnuje a počet osob podnikajících na živnostenský list dlouhodobě neroste.
- **Závislost na sekundárním sektoru:** vysoký podíl průmyslu a stavebnictví (zejména automobilový průmysl) činí kraj citlivým na výkyvy hospodářského cyklu. S tím souvisí i trvalý pokles konkurenceschopnosti průmyslu po roce 2015.
- **Slabší sektor služeb, nižší terciarizace:** nižší podíl terciárního sektoru omezuje možnosti růstu v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou.
- **Nízká kupní síla domácností:** čistý disponibilní důchod domácností je podprůměrný, to zhoršuje spotřební poptávku.
- **Vyjížďka za prací mimo kraj:** z Libereckého kraje (po Středočeském) vyjíždí druhý nejvyšší podíl obyvatel za prací, což snižuje objem mzdových prostředků započítaných do regionálního HDP.
- **Omezené plochy a infrastruktura:** kraj disponuje jen omezenými plochami pro podnikatelskou výstavbu a má nedostatečnou dopravní infrastrukturu, která je jednostranně orientovaná zejména na Prahu a chybí napojení na jiné kraje.
- **Přirozený úbytek obyvatel:** z demografického hlediska se v kraji od roku 2019 projevuje přirozený úbytek obyvatel a kraj je závislý zejména na migračním přírůstku.
- **Slabší vzdělanostní struktura:** podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je nižší než průměr ČR. To snižuje kvalifikaci pracovní síly a atraktivitu kraje pro investory.
- **Sociálně a hospodářsky ohrožená území:** vyšší podíl hospodářsky slabých území než v jiných krajích omezuje rovnoměrný rozvoj a zhoršuje regionální disparity.

5.2 IDENTIFIKACE VHODNÝCH OBLASTÍ PODPORY

Z výše uvedených analytických závěrů a provedených datových analýz v kostce vyplývají zejména rezervy a slabší vývojové trendy v oblasti podnikání, a to jak z hlediska podnikatelské aktivity, tak z hlediska fungování podniků a podnikových investic. Kraj není dostatečně atraktivní pro podnikání a pro investory. Několik zásadních oblastí se proto věnuje podnikání.

Jak v ekonomické oblasti, tak i v některých sociálních ukazatelích Liberecký kraj vykazuje podobné znaky jako strukturálně postižené kraje. Bez cílených a provázaných investic do více rozvojových oblastí se zvyšuje riziko zhoršování situace (zejména s každou hospodářskou krizí, kdy jsou dopady na ekonomiku kraje výraznější než v jiných krajích a zotavení je slabší). V souvislosti s vysokou závislostí kraje na automobilovém průmyslu je možno zmínit i fakt, že se touto problematikou již zabývá i Evropský parlament, který poukazuje na možnost zahrnutí automobilového průmyslu do působnosti spravedlivé transformace.

V zásadě všechny aktivity s vazbou na ekonomiku uvedené ve Strategii rozvoje Libereckého kraje 2021–2027 a v RIS3 strategii pro území Libereckého kraje pro období 2023–2027 souzní s níže uvedenými oblastmi podpory a aktivitami. Důsledné naplňování těchto dokumentů řeší identifikované rezervy v ekonomice Libereckého kraje. **Uvedené oblasti a aktivity v daném kontextu zdůrazňují body nejcíleněji reagující na zjištěné poznatky o vývoji ekonomiky Libereckého kraje.**

Vzhledem k rámcovému charakteru zmíněných koncepcí, kdy zastřešují aktivity širokého spektra aktérů, by konkrétním aktivitám Libereckého kraje měla předcházet analýza efektivnosti činností z RIS a foresighting (odhalování budoucích výzev a příležitostí) s manažery podniků.

Podpora vzniku nových podniků

- Motivační programy pro zahájení podnikání
- Poradenská podpora začínajícím podnikatelům
- Posilování sítě podnikatelských inkubátorů a coworkingových center
- Záruky pro začínající podnikatele
- Podpora start-upů
- Podpora podnikavosti na všech úrovních škol
- Posilování (podnikatelského) image kraje – zlepšení vnímání regionu investory

Podpora zvyšování odolnosti ekonomiky

- Podpora diverzifikace oborů podnikání směrem ke snížení závislosti na automobilovém průmyslu
- Budování high-tech podnikatelských zón
- Podpora high-tech odvětví v průmyslu i ve službách
- Podpora terciarizace ekonomiky (zejména „vyšších“ služeb s kvartérními a kvintérními aktivitami spojenými s informacemi, financemi, rozhodováním apod.)
- Podpora kulturně kreativních odvětví
- Posilování inovačního ekosystému
- Podpora konceptu Průmyslu 4.0
- Uplatnění podnikatelských voucherů (evaluace byznys nápadů, podpora digitalizace, inovace…)

- Posílení komunikace kraje a podnikatelů ohledně potřeb v oblasti rozvoje infrastruktury
- Podpora lokálního podnikání v periferních oblastech kraje
- Zvýšená podpora podnikání v hospodářsky a sociálně ohrožených územích kraje
- Posílení propojení výzkumných organizací a podniků a podpora transferu technologií

Podpora získání, posílení a udržení podnikatelských investic

- Monitoring nevyužívaných průmyslových ploch a objektů (brownfields) a podpora jejich využití pro podnikání
- Podpora dostupnosti podnikatelských nemovitostí (ploch pro výstavbu i již existujících budov)
- Dlouhodobá péče o investory (AfterCare)
- Podpora získání nových investorů
- Posílení spolupráce s Agenturou pro podporu podnikání a investic CzechInvest
- Posílení spolupráce s polskými a německými partnery

Posílení potenciálu lidských zdrojů

- Posílení spolupráce mezi zaměstnavateli a školami
- Přizpůsobení rekvalifikačních programů potřebám zaměstnavatelů
- Podpora příchodu a udržení špičkových výzkumných pracovníků
- Podpora vzdělávání dospělých ve vztahu k digitalizaci
- Posilování role středních škol – podpora zvyšování kompetencí absolventů SŠ (příprava budoucí pracovní síly, vazba na trh práce a potřeby podnikání), podpora oborů úzce navázaných na klíčová odvětví ekonomiky kraje a podpora spolupráce s podniky
- Podpora uplatňování age managementu (přizpůsobení práce všem věkovým skupinám, prevence předčasných odchodů, přenos know-how, flexibilita, rozvoj 50+)

Posílení a zkvalitnění dopravní infrastruktury

- Zkvalitnění posílení silničního propojení s okolními kraji (nejen směrem na Prahu)
- Zkvalitnění kapacitního a stavebně technického stavu dopravní sítě v kraji
- Zajištění konkurenceschopného železničního napojení na sousední regiony a jejich centra, včetně zahraničí
- Investice do modernizace a elektrifikace tratí
- Rozšíření vysokorychlostního internetu a mobilního pokrytí

5.3 MANAŽERSKÉ SHRNUTÍ

Základní úrovní stanovení HDP je Česká republika. Významná část vstupů je dostupná a smysluplná pouze na národní úrovni.

- Výpočet regionálního HDP se opírá pouze o několik málo regionálních determinant – **regionalizace tedy nezachycuje skutečný/celkový ekonomický výkon kraje**. Základním podkladem pro regionalizaci je objem mzdových prostředků, který je od roku 2011 počítán podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců.
- Pro hodnocení ekonomické situace v Libereckém kraji je proto vhodné využít více jiných a regionálně přesnějších ukazatelů.

Podíl Libereckého kraje na HDP ČR má dlouhodobě klesající tendenci. **Hlavní příčinou je zvýšená citlivost vůči ekonomickým krizím, kdy je dopad na kraj výraznější a kraj se pomaleji zotavuje. To může souviset jak s vyšší rolí automobilového průmyslu, tak cestovního ruchu.**

- Skokový propad podílu Libereckého kraje na ČR tak nastal v souvislosti s finanční krizí (po ní si ale kraj udržel stabilní úroveň). Druhý výrazný pokles byl způsoben pandemií covid-19. Od něj se podíl na ČR zase stabilizoval. Kraji se ale již nedaří získat zpět původní pozici.
- Snižující se hodnoty ukazatelů čistého disponibilního důchodu domácností indikují o něco **nižší kupní sílu**.

Slabinou ekonomiky kraje je vedle odvětvové struktury ekonomiky i podnikatelské prostředí.

- Dlouhodobě se snižuje podíl kraje na celkových investicích v kraji (tvorba hrubého fixního kapitálu), na kumulovaných přímých zahraničních investicích i na reinvestovaném zisku.
- Klesá i podíl na počtu ekonomicky aktivních subjektů.
- Počet osob podnikajících na základě živnostenského oprávnění v podstatě stagnuje.
- Z Libereckého kraje dlouhodobě vyjíždí (po Středočeském kraji) druhý nejvyšší podíl obyvatel za prací mimo kraj.

V uvedeném vývoji pravděpodobně hraje roli, že **plochy pro podnikatelskou výstavbu v kraji jsou omezené** a **dopravní infrastruktura je nedostatečná, nevyhovující a jednosměrná** (dobré spojení je pouze na Středočeský kraj a Prahu).

- Výzkumný sektor je na poměrně dobré úrovni a vyvíjí se žádoucím směrem.
- Počet obyvatel roste hlavně migrací. V posledních letech se projevuje přirozený úbytek obyvatel.

Na základě těchto zjištění lze kraji ke zlepšení situace **doporučit uplatnění provázaných souborů opatření na podporu podnikání**, a to zejména:

- Podpora vzniku nových podniků.
- Podpora zvyšování odolnosti ekonomiky.
- Podpora získání, posílení a udržení podnikatelských investic.
- Posílení potenciálu lidských zdrojů.
- Posílení a zkvalitnění dopravní infrastruktury.

Pro účinné uplatnění rozvojových opatření je důležité pravidelné hodnocení uplatňování opatření strategie kraje a RIS3 strategie a jejich efektivnosti.

Liberecký kraj sice nepatří mezi strukturálně postižené kraje vymezené Strategií regionálního rozvoje ČR, **jeho vývoj však vykazuje v řadě ukazatelů varovné paralely s Karlovarským, Ústeckým či Moravskoslezským krajem** v ekonomické i sociální oblasti.

- V první řadě jde o slabší dynamiku hospodářského růstu, kdy podíl kraje na HDP ČR dlouhodobě klesá. S tím souvisí snižování atraktivity pro investory (z hlediska objemu investic domácích i zahraničních) a podprůměrný vývoj podnikatelské aktivity. Liberecký kraj musel podobně čelit po roce 1990 zásadní restrukturalizaci a došlo k úpadku tradičních ekonomických odvětví.
- Stále zůstávají území, kde nedošlo k plnému překonání důsledků této situace. Omezené plochy pro podnikatelský rozvoj a jednostranně orientovaná a limitovaná dopravní infrastruktura snižují konkurenceschopnost kraje.
- V oblasti lidských zdrojů se projevuje nadprůměrná a stále se zvyšující nezaměstnanost a nižší vzdělanost obyvatel (2. nejnižší podíl osob s vysokoškolským vzděláním). Kupní síla domácností se snižuje.

Bez cílených a provázaných intervencí hrozí reálné riziko, že Liberecký kraj ztratí svou dosavadní pozici a bude se stále více přibližovat skupině strukturálně postižených regionů, s dlouhodobými důsledky a dopady pro ekonomický i sociální rozvoj.

Zvyšování odolnosti ekonomiky souvisí s diverzifikací nosných ekonomických odvětví a s proměnou zranitelných odvětví. Šancí tak může být návrh Evropského parlamentu na zahrnutí automobilového průmyslu do působnosti spravedlivé transformace.

PŘEHLED POUŽITÝCH ZDROJŮ

ČNB (2025): Statistika platební bilance, Přímé zahraniční investice. Viz https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/

ČSÚ (2016): Odhady čtvrtletních národních účtů v České republice Popis datových zdrojů a metod používaných při sestavení čtvrtletních národních účtů. Viz https://csu.gov.cz/docs/107516/4b104a2d-f845-92bc-5e24-e2b2a3a63d78/CZQNAInventory_20170407_cz.pdf

ČSÚ (2021): Popis sestavování regionální HPH 2018. Česká republika. Viz https://apl.czso.cz/nufile/Regional%20GVA%20Inventory%20CZ.pdf

ČSÚ (2023): Sčítání lidu, domů a bytů 2021. Viz https://csu.gov.cz/scitani-lidu-domu-a-bytu

ČSÚ (2024): Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika. Viz https://csu.gov.cz/hruby_domaci_produkt_-hdp-

ČSÚ (2024): Liberecký kraj z pohledu statistiky. Základní makroekonomické ukazatele v roce 2023. Viz https://csu.gov.cz/docs/107799/c4a0840f-b6fc-776f-f87a-cd363e6b97e3/KZ_062023.pdf?version=1.0

ČSÚ (2025): Ceny nemovitostí. Viz https://csu.gov.cz/ceny-nemovitosti?pocet=10&start=0&podskupiny=014&razeni=-datumVydani

ČSÚ (2025): Česká republika od roku 1989 v číslech. Viz. https://csu.gov.cz/produkty/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122022

ČSÚ (2025): HDP, národní účty. Viz https://csu.gov.cz/hdp-narodni-ucty

ČSÚ (2025): HDP, Regionální účty. Viz https://csu.gov.cz/regionalni-ucty?pocet=10&start=0

ČSÚ (2025): Registr ekonomických subjektů. Viz https://csu.gov.cz/registr_ekonomickych_subjektu

ČSÚ (2025): Veřejná databáze. Viz https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf

ČTÚ (2025): VPortal, mobilní služby. Viz https://vportal.ctu.gov.cz/mobile/mapa?x=16.7918018&y=49.9501524&z=7&o=2&t=5&f=3600&m=st&r=ra&v=avg&e=c&k=ob&a=z&c=pop&nc=0&nv=dw&nt=max&na=g&ny=2025&nq=15&nfs=63&mp=0_100&ma=0_90&ed=0_100&ea=0_80&tp=0_100&ta=0_100&ba=0_90&bp=0_100&ca=1_50&am=1_50&bgt=0_80_d&bg=1_40_b&l=cs

Evropský parlament (2025): ZPRÁVA o úloze politiky soudržnosti při podpoře spravedlivé transformace. Viz https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-10-2025-0137_CS.html

Kahoun, J. (2009): Metoda výpočtu regionálního HDP v České republice. Český statistický úřad, Praha.

Kahoun, J. (2011): Regionální hrubý domácí produkt: důchodový a produkční přístup. Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky. ISSN 1801-4496. Viz https://is.muni.cz/do/econ/soubory/_oddeleni/centrum/papers/WP_06.pdf

Liberecký kraj (2020): Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021–2027. Viz https://www.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:469216/2024-02-16%2012:40:22.000000

Liberecký kraj (2022): RIS3 Strategie pro území Libereckého kraje pro období 2023–2027. Viz https://www.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:473164/2024-03-13%2016:07:58.000000

Liberecký kraj (2024): Strategie rozvoje kultury, kulturního dědictví a kulturních a kreativních odvětví Libereckého kraje do roku 2030. Viz https://www.kraj-lbc.cz/getFile/id:470684/Strategie%20rozvoje%20KKO%20do%20roku%202030

Matis, J. (2024): Makroekonomické faktory – hrubý domácí produkt (HDP) (1. díl). Viz https://www.fxstreet.cz/jakub-matis-makroekonomicke-faktory-1-dil.html

Ministerstvo dopravy (2024): Ročenka dopravy 2023. Viz. https://www.sydos.cz/cs/rocenka_pdf/Rocenka_dopravy_2023.pdf

MMR (2025): 81. výzva IROP – Aktuální vymezení HSOÚ k 11. 12. 2024. Viz https://irop.gov.cz/cs/vyzvy-2021-2027/vyzvy/81vyzvairop

MMR (2025): Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+. Viz https://mmr.gov.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/regionalni-rozvoj/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2021

MPSV (2025): Statistiky trhu práce. Viz https://www.mpsv.cz/analyzy-a-statistiky-trhu-prace-#statistiky-o-trhu-prace

Nečadová, M. (2012): Je HDP vhodným ukazatelem ekonomické výkonnosti a sociálního pokroku v podmínkách globalizace? ACTA OECONOMICA PRAGENSIA. Viz https://aop.vse.cz/pdfs/aop/2012/05/01.pdf

Redlichová, R. et al. (2019): Role of companies´ size in socio-economic development of regions in the Czech Republic. EKONOMSKI PREGLED, 70 (6), 833–848. DOI: 10.32910/ep.70.6.2. Viz https://www.researchgate.net/publication/338885094_Role_of_companies'_size_in_socio-economic

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK

AGTC	Evropská dohoda o nejdůležitějších trasách mezinárodní kombinované přepravy a souvisejících objektech
CZ-NACE	klasifikace ekonomických činností
CZV	celkové způsobilé výdaje
ČDDD	čistý disponibilní důchod domácností
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
ČTÚ	Český telekomunikační úřad
DPH	daň z přidané hodnoty
EAS	ekonomicky aktivní subjekty
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
HSOÚ	hospodářsky a sociálně ohrožená území
HUZ	hromadné ubytovací zařízení
CHKO	Chráněná krajinná oblast
INTERREG	Evropská územní spolupráce (program EU)
IROP	Integrovaný regionální operační program
Kč	koruna česká
KKO	kulturní a kreativní odvětví
LK	Liberecký kraj
mil.	milion
mld.	miliarda
MMR	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (*Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques*)
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP TAK	Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
OP	operační program
OPM	obsazená pracovní místa
p. b.	procentní bod
PPS	parita kupní síly

PZI	přímé zahraniční investice
QNA	čtvrtletní národní účty (*quarterly national accounts*)
RIS3	Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci ČR 2021–2027
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SRR	Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+
THFK	tvorba hrubého fixního kapitálu
tis.	tisíc
v.v.i.	veřejná výzkumná instituce
VaV	věda a výzkum
VPM	volné pracovní místo
VŠ	vysoká škola, vysokoškolský